

วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

Manusat Paritat: Journal of Humanities

ปีที่ 45 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2566

ISSN: 0125-2650 (Print Version)

ISSN: 2730-2520 (Online Version)—from 2020 onwards

วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ Manutsat Paritat: Journal of Humanities

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วัตถุประสงค์และขอบเขตการตีพิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ มีวัตถุประสงค์รับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงจากคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย ทั้งในและนอกสถาบัน ในสาขาภาษา วรรณคดี ภาษาศาสตร์ จิตวิทยา ปรัชญา ศาสนา บรรณารักษศาสตร์ และ สารสนเทศศาสตร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ

บทความวิจัย (research article) บทความวิชาการ (academic article) บทความปริทัศน์ (review article) และหรือบทความวิจารณ์หนังสือ (book review)

ภาษาที่รับตีพิมพ์

ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาเกาหลี ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเขมร และภาษาเวียดนาม

กำหนดออก

วารสารตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี ท่านสามารถส่งบทความเพื่อการพิจารณาได้ตลอดทั้งปี

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของวารสาร

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ Manutsat Paritat: Journal of Humanities

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประธาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี จันทร์เสม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์ไทย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณะียนาวิน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยเสนอ ตริวิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รัชฆ์มณี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงศาภุค

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรพันธ์ ตั้งเขื่อนขันธุ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานุกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรินทร์ ศรีสินทร

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นภัส มโนการณ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมพร ฉันทสิทธิพร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.วิลาพัฒน์ อรุณบุญนวลชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์มิ่ง ปัญหา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์เอกพล เจียรพัฒนามคม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณาธิการ

ดร.สกุลรัตน์ วรธำรง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุลย์จีรา ชีรเวทย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพล ฐิโนทัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสเมฉาย บุญญานันท์

ดร.กมลพรรณณ แจ็งอรุณ

ดร.ศุภรักษ์ เตชะเจริญรุ่งเรือง

ดร.ศุภฤทัย อธิฐงาม

ดร.อดิनुช ปิ่นเงิน

อาจารย์วรพงษ์ เจริญกรกิจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.Fang Ziyu

ดร.Bohyon Chung

ดร.พรรัตน์ ธีระนันท์

ดร.สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยบูรพา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และการเงินยูนิท

สาธารณรัฐประชาชนจีน

มหาวิทยาลัยแห่งชาติฮานบัท สาธารณรัฐเกาหลีใต้

มหาวิทยาลัยริทส์เมคัง เอเชีย แปซิฟิก

ประเทศญี่ปุ่น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทยาง ประเทศสิงคโปร์

วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ Manutsat Paritat: Journal of Humanities

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับที่ 1 ประจำปี 2566 นี้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งกรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงคุณภาพบทความ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ โดยมุ่งเน้นการเปิดพื้นที่เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการในสาขาภาษาวรรณคดี ภาษาศาสตร์ จิตวิทยา ปรัชญา ศาสนา บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

วารสารฉบับนี้เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ รวมทั้งสิ้น 4 เรื่อง ครอบคลุมประเด็นที่น่าสนใจในสาขาภาษาวรรณคดี และการสอน ได้แก่ การวิจารณ์วรรณกรรมร่วมสมัย และการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้อ่านทุกท่าน รวมทั้งยินดีน้อมรับคำติชมและคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงการจัดทำวารสารให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นในฉบับต่อไป

วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ Manutsat Paritat: Journal of Humanities

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

บทความวิชาการ

- Disciplinary Control in Charlotte Brontë's *Villette* 1
การควบคุมทางวินัยในวรรณกรรมเรื่อง *Villette* ของ Charlotte Brontë
Tanrada Lertlaksanaporn
- ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ 20
The conceit of the Contemporary Poetry Literary Masterpiece *Thang Chakra*
by Siwagarn Patoommasoot
ณประภาพร รุจจนเวท วรวรรณ ศรียาภัย และ วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์
- การดัดแปลงตัวละครซูสีไทเฮากับมุมมองทางประวัติศาสตร์: 36
นวนิยายและละครโทรทัศน์ “ซังฉยงจื่อเหมา”
The Adaptation of the Character of Empress Dowager Cixi and its Historical Perspectives:
Novel and TV Drama “Cang Qiong Zhi Mao”
เดชาวัต เนตยกุล และ กนกพร นุ่มทอง
- บทความวิจัย**
- ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี 61
ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย
Effect of Montessori Sensorial Materials on Kindergarten Students' Executive Function Skills
ปิ่นต์ชนิตช์ จงแยมเหมือน และ ชิดชไม วิสุตกุล

Disciplinary Control in Charlotte Brontë's *Villette* การควบคุมทางวินัยในวรรณกรรมเรื่อง *Villette* ของ Charlotte Brontë

Tanrada Lertlaksanaporn

Pridi Banomyong International College, Thammasat University

Received: 21 October 2022

Revised: 3 December 2022

Accepted: 3 January 2023

Abstract

If ever there were a novel filled with spying gazes and significant glances, it is *Villette*. These silent gazes and glances are significant elements of disciplinary control in this novel. According to Foucault (1980) in *The History of Sexuality*, Volume 1, “There is not one but many silences, and they are an integral part of strategies that underlie and permeate discourses” (p. 27). If we read *Villette* in this way – paying attention to the silences as well as what is said – the narrative that emerges from the surface bildungsroman is very different from an interpretation widely received of Lucy Snowe, to whom M. Paul Emmanuel, a teacher at an adjoining boys’ academy, demonstrates his coercive power, as M. Paul says, “you want so much checking, regulating, and keeping down” (Brontë, 2012, p. 433). Lucy, the novel’s narrator and a teacher at Madame Beck’s pensionnat for girls, is oppressed by M. Paul’s monitoring and control in this surface narrative. Various critics have sensibly commented on how men have oppressed Lucy.¹ While the surface tale follows M. Paul’s disciplinary control of Lucy and the ladies at the pensionnat, there is another narrative that tells of discipline outside gender control – school – that subjects Lucy to a range of societal norms, rules, and regulations. Lucy is also one of the authoritative people who discipline her students at the pensionnat and, probably, later at her own school.

Keywords: Michel Foucault, Social discipline, Charlotte Brontë’s *Villette*, Gazes and glances, Disciplinary Control

---

¹ See, for example, Kate Ferguson Ellis (2012)’s view in “Can You Forgive Her? The Gothic Heroine and Her Critics,” (p. 458) and Diana Wallace (2009)’s opinion “‘The Haunting Idea’: Female Gothic Metaphors and Feminist Theory” (p. 29).

บทคัดย่อ

หากเคยมีนวนิยายที่เต็มไปด้วยการสอดแนมและการมองอย่างมีนัยยะสำคัญ นั่นคือ *Villette* การจ้องและการมองอย่างเสียบ ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการควบคุมทางวินัยในนวนิยายเรื่องนี้ สอดคล้องกับ Foucault (1980) ในหนังสือเรื่อง *The History of Sexuality, Volume 1* ที่กล่าวว่า “ไม่มีความเสียบเพียงอย่างเดียว แต่มีมากมาย และความเสียบเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญของกลยุทธ์ที่อยู่แทรกซึมอยู่ในวาทกรรม” (หน้า 27) หากเราอ่าน *Villette* ด้วยวิธีนี้ โดยให้ความสนใจกับความเสียบ พอ ๆ กับสิ่งที่ถูกพูด เรื่องเล่าที่เผยออกมาจาก bildungsroman นั้นแตกต่างอย่างมากจากการตีความ Lucy Snowe ที่มีอย่างกว้างขวาง ซึ่ง M. Paul Emmanuel อาจารย์สอนที่โรงเรียนชายล้วนที่อยู่ติดกันแสดงให้เห็นถึงพลังบีบบังคับของเขา ดังที่ M. Paul กล่าวว่า “คุณต้องการการตรวจสอบ การควบคุม และการควบคุมอย่างมาก” (Brontë, 2012, หน้า 433) ในพื้นผิวเรื่องเล่าเรื่องนี้ Lucy ผู้บรรยายนวนิยายเรื่องนี้ซึ่งเป็นครูที่โรงเรียนหญิงของ Madame Beck ถูกกดขี่โดยการติดตามและควบคุมของ M. Paul นักวิจารณ์หลายคนแสดงความคิดเห็นอย่างสมเหตุสมผลว่าผู้ชายกดขี่ Lucy อย่างไร ในขณะที่พื้นผิวเรื่องเล่ากล่าวถึงการควบคุมทางวินัยของ M. Paul ที่มีต่อ Lucy และนักเรียนหญิงที่โรงเรียนนี้ ก็มีอีกเรื่องเล่าหนึ่งที่พูดถึงวินัยนอกเหนือจากการควบคุมทางเพศซึ่งก็คือโรงเรียน ที่กำหนดให้ Lucy ต้องอยู่ภายใต้บรรทัดฐาน กฎ และระเบียบทางสังคมที่หลากหลาย Lucy ยังเป็นหนึ่งในผู้มีอำนาจที่ฝึกวินัยแก่นักเรียนของเธอในโรงเรียนนี้และอาจรวมถึงที่โรงเรียนของเธอเองในเวลาต่อมาด้วย

คำสำคัญ: มิเชล ฟูโกต์, วินัยทางสังคม, วรรณกรรมเรื่อง *Villette* ของ Charlotte Brontë, การสอดแนมและการมอง, การควบคุม

Introduction

Brontë's novel *Villette* is a life narrative of Lucy Snowe, a young, educated Englishwoman. She is orphaned, and after briefly working as a nursing companion, she starts on a journey to the Continent. She travels to Kingdom of Labassecour, where she finds a place to live and work in the town of Villette. She is employed as a nursery governess for three children of the proprietress of a large girls' school. Lucy has been promoted to English instructor since Madame Beck is impressed with her knowledge of the English language. Lucy's childhood friend, Dr. John Graham Bretton, is also working in Villette, but he does not recognize her. During this time, Lucy meets Ginevra Fanshawe, a student at Madame Beck's, and discovers that Dr. John is one of Ginevra's suitors. Lucy has romantic feelings for him. Meanwhile, M. Paul, a bossy and demanding professor,

monitors Lucy and advises her on proper female behavior. Lucy's childhood friend Paulina Home (Polly) and her father now live in Vilette. Dr. John has now turned his feelings toward Paulina who also has feelings for him. During the time Lucy is working at Madame Beck's, a ghostly nun visits Lucy. M. Paul and Lucy become excellent friends. M. Paul determines he must travel to Guadalupe. Dr. John and Polly get married. M. Paul and Lucy fall in love. Before he goes, he has rented a house for her to set up a new school, allowing her to be self-sufficient while he is away in Guadalupe. Lucy discovers that the phantom nun was actually Count De Hemal in disguise on the night Ginevra marries Count De Hemal. Lucy leaves Madame Beck's school and thrives on her own while M. Paul is away. The novel's ending is not clear; nevertheless, it is implied that M. Paul dies in a shipwreck while returning home, and Lucy lives by herself.

The disciplinary power in Charlotte Brontë's *Vilette* can be explained through Michel Foucault's notions of nineteenth-century social discipline. In *Discipline and Punish*, Foucault (1979), traces the development of disciplinary control. Discipline, during the eighteenth and nineteenth centuries, shifted from punishment by a visible authority, that subjected the body to torture, to operations of an anonymous state bureaucracy with its site in several disciplinary institutions. For Foucault, the mechanisms of power "frame the everyday lives of individual" (p. 77). Punishment, according to Foucault, becomes concealed and not visible, and its site is the mind instead of the body. Brontë's *Vilette* reveals its wider cultural and historical parallel in the development of social discipline and replicates this larger historical process in the "personal history" of Lucy Snowe.

Literature Review

Miller (1987) employs Foucault's theories in *The Novel and the Police* to argue for the Victorian novel's entire entanglement with disciplinary measures. Miller argues for his "melodramatic" title that "This work is not on the police," but on "less visible, less visibly violent modes of social control," on the subject who internalizes and becomes "habituated to psychic displacements, evacuations, reinvestments" (Miller, 1987, pp. vii and xiii). He contends that the police in nineteenth-century novels are invisible not because they are not present, but because the novels systematically absorb the police's role into ordinary activities and then represses the

evidence of such operation. Miller traces the specific ways in which the culture's "policing function" infiltrates the lines of fiction, using the novel to subtly inculcate our conceptions of home, family, etc. The novel's appearance of subversion, in Miller's opinion, is the most potent and misleading weapon it employs as a social discipline enforcer. While Miller analyzes culture's policing function in the novels by Dickens, Trollope, and Collins, my article explores how this function works in Brontë's novel.

Boone (1992) investigates how widespread and self-regulating the Foucauldian economy of being watched and being spied-on is, and how profoundly it infiltrates thematic and textual functions of nineteenth-century fictions (p. 21). Brontë's novel provides a vehicle for us to witness the continuities and discontinuities between mechanisms of societal surveillance and the eroticized gaze as Brontë's novel "forms a stage upon which we can observe Foucauldian theory (en)countering its rejected other, psychoanalytic theory, an encounter mediated [...] by feminist interrogations of sexual difference" (p. 23). Boone counters the assumption that "novels are inevitably the victims of ideological representation," and responds to "more general feminist theories of narrative – such as Teresa de Lauretis' – that assume an impasse between the dynamics of narrative desire and the representation of female desire in fiction" (p. 23). Boone elucidates Brontë's picture of what Foucault would term a carceral society. He then tracks the manipulations by which Brontë bestows to Lucy a shroud of willed invisibility, allowing Lucy to negotiate an erotic in her dual roles as actress and narrator. Boone contends that, in the end, autoerotic quest is dependent on Lucy's control of the gaze (p. 22). Instead of focusing on Lucy's erotic gaze, my article examines Lucy's disciplinary gaze as she is one of the authoritative people who culturally "police" the students.

Palmer (2006) studies the eighteenth and nineteenth century rise of magic lantern entertainment and Foucault's ideas of discipline and punishment in relation to Brontë's *Villette*. Palmer (2006) contends that "Because *Villette*'s ocular narrative strategy allegorizes visual relationships of surveillance and power, it illustrates particularly ably how a novel can mediate between the discursive and visual dimensions of textuality and play into the arena of spectacular entertainment" (p. 33). Lucy Snowe, like a magic-lantern showman, projects her characters one by one onto the novel's backdrop for her audience to view as she focuses on each (Palmer, 2006,

p. 33). *Villette* locates itself at precisely that point where visual and written discourse intersect, where visibility meets concealment, and presence meets absence, by presenting many aspects of lantern show (Palmer, 2006, p. 36). Palmer (2006) contends that *Villette* has the potential to undercut conventional regulatory principles through its dispersed, elusive, and perplexing approaches that challenge ocular validity (p. 38). While Palmer mentions Foucault's notion of discipline and punishment, her analysis of Lucy as a magic-lantern showman only presents how Lucy projects her characters for her audience. My article, however, focuses on Lucy's disciplinary control.

Inglis (2010) takes a historicist approach to re-contextualizing Brontë's visionary description of optical technology and perception within the context of the mid-century rise of ophthalmology. The concept of the eye as an ophthalmoscopic organ that medical practitioners may look into as well as gaze at became possible only after Hermann von Helmholtz invented the ophthalmoscope in 1850. As a result, *Villette* was among the earliest literary responses to the suddenly visible live retina. The image of scopical conflict and discipline in Charlotte Brontë's *Villette* is re-examined in the light of the 1850s eye reconfiguration. Inglis contends that, given the novel's emphasis on a perceptible, legible eye, scholars' critical emphasis on surveillance as a disciplinary paradigm in *Villette* is overdone. Visual exchanges are characterized using references to a violent lexicon created, in part, from the unique terminology of ophthalmology, rather than the disembodied abstractions of panopticism. The prevalence of ophthalmology suggests a therapeutic narrative in which diagnosis is followed by surgical intervention and, finally, sight restoration. M. Paul Emanuel is, thus, the primary symbol of this visual practice: a cruel autocratic ophthalmologist who causes agony and provides palliation. Instead of analyzing the individual male eyes of M. Paul, my argument differs from Inglis's as it focuses more on the structural/systematic disciplinary eyes.

Unlike Inglis's argument, my study agrees with Miller's, Boone's, and Palmer's in the aspect of surveillance as social disciplinary control. I use Foucault's theory to study social discipline further in *Villette*. I read *Villette* not only as M. Paul's disciplinary control but also as Lucy's disciplinary control. Lucy internalizes school principles, starting from "being disciplined" by Madame Beck and M. Paul to "discipline" others. I will analyze how disciplinary control works

on Lucy and how Lucy utilizes disciplinary control on others, as well as how profoundly it infiltrates *Villette*'s thematic and textual functions.

Methodology

I employ Foucault's theories of social discipline to show *Villette*'s entanglement with disciplinary control. *Villette* has a cultural and historical implications in the development of those disciplinary devices throughout the eighteenth and nineteenth centuries detailed by Foucault (1979) in *Discipline and Punish*. I find it beneficial to reference Jeremy Bentham's concept of the panopticon, an architectural building consisting of a courtyard surrounded by individual cells and looked over by an observer in a control tower. The essential aspect was that prisoners could not see one another or know whether they were being watched from the central tower, but they would act as if they were under overt surveillance. One of Foucault's primary emblems of the newly emerging disciplined society is the Panopticon, or central watchtower: "He is seen, but does not see; he is the object of information, never a subject in communication" (Foucault, 1979, p. 200). For Foucault (1979), the model of new disciplinary technologies is the panopticon: "a generalizable model of functioning; a way of defining power relations in terms of the everyday life of men... the diagram of a mechanism of power reduced to its ideal form... which can be implemented in hospitals, workshops, schools, prisons" (p. 205). In Foucault's panopticon, the physicality of the point of view in connection to its object of surveillance takes on a more metaphorical significance. My study focuses on both the literal and metaphorical aspects of the notion. Not only M. Paul and Madame Beck use the panopticon to discipline Lucy and other pupils, but Lucy also uses panoptical position to discipline Ginevra and others. The observation of Lucy by M. Paul and Madame Beck at the pensionnat becomes the disciplining of the pupils by Lucy in the pensionnat and, probably, in her own school. While Lucy's experiences in the two roles appear to be completely different, a number of remarkable similarities link Lucy's authoritative standing as a teacher and subsequently as the owner of the school with those of M. Paul and Madame Beck in disciplining and order.

Results and Discussion

I. Paul, Lucy, and the Pupils

In *Discipline and Punish*, Foucault (1979) argues that the regulatory concepts of the modern prison were quickly adopted by a wide range of early nineteenth-century social institutions, including schools. Indeed, M. Paul is disciplining Lucy and other ladies at the pensionnat.

In *Villette*, the concept of panopticon operates on many levels, from the Catholic Church's supervisory agency to the school's authoritative agency, and from the school to the students. M. Paul and Lucy, the school's authoritative agency, are "under the surveillance of a sleepless eye" of the Catholic Church (Brontë, 2012, p. 503). Despite being a Protestant, Lucy visits the Catholic Church to make a confession because:

"My days and nights were grown intolerable; a cruel sense of desolation pained my mind: a feeling that would make its way rush out, or kill me – like [...] the current which passes through the heart, and which, if aneurism or any other morbid cause obstructs its natural channels, seeks abnormal outlet. I wanted companionship, I wanted friendship, I wanted counsel. I could find none of these in closet, or chamber, so I went and sought them in church and confessional" (Brontë, 2012, p. 219).

This vulnerability and the attempt to seek for companion drive Lucy to the Church, making the panopticon notion simpler to operate with because she is eager to confess to the priest whom she does not see. Although it is obvious that the priest is in his panoptic vantage point at the confessional booth, Lucy romanticizes the institution of power by letting the priest see the secret of her heart. This invisible authority is not limited to the seeming secrecy of the confessional booth, as Lucy subsequently learns through Dr. John that her "good father" from the Church "had esteemed it a Christian duty to watch when you quitted the church, and so to manage as not to lose sight of you, till you should have reached home [...] it might have been his resolve to learn the locality of your home" (Brontë, 2012, p. 218-219). Père Silas seeks for information about Lucy's identity and residence even outside of the Church. The scope of observation conducted in the name of Christian obligation is limitless.

The foreign city of Villette is a society in which monitoring is pervasive and unavoidable. M. Paul's panoptical vantage point in a peaceful chamber overlooking the pensionnat garden grants him complete control and omniscience. M. Paul examines the conduct of all ladies at the pensionnat, including St. Pierre the Parisienne and Madame Beck, in the garden through his "yonder... magic lattice" (Brontë, 2012, p. 454). M. Paul has perverted manner of consolidating and displaying his superior capabilities. When M. Paul is not busy probing into someone else's secret, he reveals his panoptical position to ensure that people spied-upon know that the spying eye has penetrated their inmost secrets. While walking with Lucy in the school's garden, M. Paul boasts that he "watch[es] [her] and others pretty closely, pretty constantly, nearer and oftener than [she] or they think" (Brontë, 2012, p. 433). M. Paul gestures to a window overlooking the garden and makes a confession that is both manipulative and indicative of his "post of observation":

[A lattice in one of the college boarding-houses] is a room I hired, nominally for a study – virtually for a post of observation. There I sit and read for hours together: it is my way – my taste. My book is this garden; its contents are human nature – female human nature. I know you all by heart (Brontë, 2012, p. 433).

M. Paul's "post of observation" strongly evokes Foucault's notion of Panopticon. People in the pensionnat are constantly monitored by M. Paul. They must act nicely and follow the rules since they are aware that they are being watched. We will see that M. Paul's "position of observation" is just one of the numerous shapes the Panopticon takes in *Villette*.

M. Paul's possession of the key to a concealed door illustrates the circulation of power in the disciplinary society. M. Paul may "come and go at pleasure" (Brontë, 2012, p. 455), so he mocks Lucy by saying, "the garden itself is open to me" (Brontë, 2012, p. 455). M. Paul's finest moments of private enjoyment appear to include invading the privacy of others. M. Paul's disciplinary interference extends to Lucy's personal space, where she stores the letters. M. Paul enters the room when Lucy is not present, then "occupied [her] chair" and "held [her] desk open [...] to view amongst [her] papers" (Brontë, 2012, p. 408). M. Paul asserts his authority over Lucy by adding, "You want so much checking, controlling, and keeping down" (Brontë, 2012, p. 433).

Villette embodies the earmarks of Foucault's modern disciplinary society in this circuit of monitoring and voyeuristic enjoyment.

For M. Paul, knowledge is frequently a source of power and control. M. Paul indicates that he has “knowledge” about people in the pensionnat to demonstrate his greater power: “I know you by heart. Ah! I know you well” (Brontë, 2012, p. 433). Knowledge is a source of control as well as a source of power. M. Paul chooses to limit Lucy's reading by censoring some pages he sees inappropriate and tries to prevent her from observing uncovered female anatomy in the museum episode. M. Paul's use and control of Lucy's knowledge demonstrates his exercise of disciplinary power.

Lucy, while being plagued by M. Paul's constant surveillance, does not shy away from employing its tactics when they work on her behalf to discipline her students. Lucy, who is as sharply and quietly attentive as M. Paul, is a consummate spy. A pivotal moment happens in her first English lesson at the pensionnat, when Madame Beck assigns her to teach English to kids who “always throw over timid teachers” (Brontë, 2012, p. 89). Lucy observes the students at first in order to discipline them afterwards: “The first glance informed me that many of the pupils were more than girls – quite young women; I knew that some of them were of noble family (as nobility goes in Labassecour), and I was well convinced that not one amongst them was ignorant of my position in madame's household” (Brontë, 2012, p. 90). Lucy observes Dolores to determine how to discipline her when the scenario in class becomes increasingly chaotic. Lucy “looked” at Dolores attentively: “Dolores had a pale face, hair like night, broad strong eyebrows, decided features, and a dark, mutinous sinister eye” (Brontë, 2012, p. 92). From Lucy's observation of Dolores's “mutinous sinister eye,” Lucy is aware of how vicious Dolores can be, so Lucy observes further. Lucy “noted” (Brontë, 2012, p. 92) that Dolores is sitting close by a little door. Lucy's observation of Dolores's sitting position makes Lucy aware that the door “opened into a small closet where books were kept (Brontë, 2012, p. 92). When Dolores is “standing up for the purpose of conducting her clamor with freer energies,” By “measur[ing]” Dolores stature and “calculate[ing]” her strength, Lucy observes that she “might manage her” (Brontë, 2012, p. 92). Measurements and bodily discipline resonate with physiognomy and phrenology as the social attempt to control wayward bodies.

After observing how to control this wayward pupil, Lucy “slightly pushed the door [...], and with sharpness, I had turned on her. In another instant she occupied the closet, the door was shut, and the key in my pocket” (Brontë, 2012, p. 92). Lucy can manage Dolores with this key, and the rest of the lesson “passed in order and industry” (Brontë, 2012, p. 92). Whereas M. Paul observes others and possesses the key to a concealed door, Lucy observes others and owns the key to this little closet. Again, both the observation and the key give M. Paul and Lucy authority over others. Lucy is like M. Paul: She also Loves to control.

II. Ginevra under Lucy’s Disciplinary Eyes

Lucy not only disciplines her students, but also Ginevra Fanshawe, whom she met on the ship on the way to Villette. Lucy’s surveillance and disciplinary control exemplify the characteristics of modern disciplinary society as defined by Foucault (1979) in *Discipline and Punish*. Emerging in the early nineteenth century, such a society maintained its authority not by sovereign control but by making all of its citizens agents of surveillance and regulation: we police each other by internalizing the law and becoming our own policing agent (Foucault, 1979, p. 201-203).

During a sea-voyage to Villette, Lucy observes everyone around her, but her main target is Ginevra:

Many a time since have I noticed, in persons of Ginevra Fanshawe’s light, careless temperament, and fair, fragile style of beauty, an entire incapacity to endure: they seem to sour in adversity, like small-beer in thunder (Brontë, 2012, p. 64).

Lucy’s power, here, is shown in becoming a policing agent to police Ginevra through observation, and to control Ginevra later. With Ginevra’s impatience and worry, Lucy eventually takes on the role of policing agent, asking Ginevra to “hold her tongue” to regulate Ginevra’s “teasing peevishness” (Brontë, 2012, p. 64). Lucy seems to be pleased with the outcome of her disciplinary control: “The rebuff did her good, and it was observable that she liked me no worse for it” (Brontë, 2012, p. 64). Ginevra has been enforced discipline in speaking by Lucy.

A few days after her arrival, Lucy runs across Ginevra again as a flourishing pupil of Madame Beck's. Lucy disciplines Ginevra to fulfill her own task. At first, Ginevra, who despises needlework, begs Lucy to assist her in mending her clothing, which requires frequent repair. Lucy first assists. But, after weeks of cooperation that threatened to turn into an insufferable bore, Lucy finally instructed Ginevra to take care of her own cloth that she "must make up her mind to mend her own garments" (Brontë, 2012, p. 98). Ginevra is, therefore, disciplined to do her own task.

Lucy's discipline is discovered to be regulating Ginevra's conduct. Ginevra comes to Lucy's chamber one evening before leaving for a great party to show off her splendor. Ginevra is in good spirits and is about to kiss Lucy who is in the position of her teacher at the pensionnat. Lucy tells Ginevra: "Steady! Let us remain steadfast, realize what we are about, and find the meaning of our magnificence" (Brontë, 2012, p. 101-102). Lucy holds her off at arm's length. Ginevra's inappropriate behavior is, therefore, restrained by Lucy's discipline.

Ginevra has been subjected to disciplinary control of her desires as a result of Lucy's moral "preaching." Following Ginevra's revelation that M. Isidore is the benefactor who provides her the expensive parure, flowers, and gloves; Lucy shows her displeasure and tells her, "I believe you are doing very wrong – seriously wrong" (Brontë, 2012, p. 104). Especially after Ginevra declares her determination not to marry M. Isidore, Lucy reprimands Ginevra: "this language is more nonsense and coquetry. There is nothing great about you" (Brontë, 2012, p. 104) because Ginevra is benefitting from man to whom she feels utter indifference. Lucy denounces it as "wretched business of the presents" (Brontë, 2012, p. 105), and looks down on Ginevra by saying that "sixpence I would not give to purchase your body and soul" (Brontë, 2012, p. 170). Lucy uses silence to further manage Ginevra's yearning. When Ginevra tells Lucy about her desire: "My present business is to enjoy youth, and not to think of fettering myself, by promise or vow, to this man or that... Le Colonel Alfred de Hemal suits me better. Va pour les beaux fats et les jolis fripons! Vive les joies et les plaisirs!" (Brontë, 2012, p. 106) and looks for an answer, Lucy gives no reply. When Ginevra continues to show her love for Alfred, she says, "J' aime mon beau

---

² Go for the beautiful fobs and the pretty rascals. Long live joys and pleasures! (Brontë, 2012, p. 590),

colonel [...] Je n' aimerais jamais son rival. Je ne serai femme de bourgeois, moi³” (Brontë, 2012, p. 106), Lucy restrains Ginevra's yearning by indicating that Ginevra should leave Lucy's chamber: “it was imperatively necessary my apartment should be relieved of the honour of her presence” (Brontë, 2012, p. 106), so Ginevra goes away.

During the school performance, Lucy notices Ginevra, who has to flirt with two suitors:

I observed [...] it presently became evident she was acting *at* someone; and I followed her eye, her smile, her gesture, and ere long discovered that she had at least singled out a handsome and distinguished aim for her shafts; full in the path of those arrows – taller than other spectators, and therefore, more sure to receive them – stood, in attitude quite but intent, a well-known form – that of Dr John⁴ (Brontë, 2012, p. 163).

A quiet nook is another panoptical position where Lucy is unnoticed, but she can see other people. Here, Lucy observes Ginevra from her panoptical viewpoint once more:

Such scenes were her triumphs – she was the child of pleasure. Work or suffering found her listless and dejected, powerless and repining; but gaiety expanded her butterfly's wings, lit up their gold-dust and bright spots, made her flash like a gem, and flush like a flower. At all ordinary diet and plain beverage she would pout; but she fed on creams and ices like a humming bird on honey-paste (Brontë, 2012, p. 165).

Soon after, Lucy observes Ginevra to discipline her desire. Ginevra asks Lucy, “What would you give to be ME?” Lucy responds, “Not a bad sixpence [...] You are but a poor creature” (Brontë, 2012, p. 169). Ginevra's attractiveness is noted by Lucy, who describes her as “the belle, the fairest and the gayest present” and “very lovely she looked, very gracefully she danced, very joyously she smiled” (Brontë, 2012, p. 165). Yet, when Ginevra asks Lucy, “How do I look – how do I look to-night?” Lucy responds indifferently: “As usual [...] preposterously vain” (Brontë, 2012,

---

³ I love my handsome colonel... I will never love his rival. I will never be a bourgeois wife, not me! (Brontë, 2012, p. 590).

⁴ In *The Birth of the Clinic*, Foucault (1973) analyzes the new power of the nineteenth-century medical institution. Dr. John is one of the text's symbolic agents of disciplinary inspection illustrating the new authority of the nineteenth-century medical institution because he is a physician with an unwavering confidence in his capacity to pierce to the deepest truths of all his patients, including Lucy.

p. 168). Although Lucy observes Ginevra's beauty, Lucy's disciplinary control of Ginevra's yearning is in her expression of indifference towards Ginevra's beauty.

Ginevra is also disciplined by Lucy's order. When it is time for Ginevra to go to her practice but she is still talking about Dr. John and Alfred, Lucy tells her, "Come, we will have an end of this. Go away to your practicing", and "March!" (Brontë, 2012, p. 281). Ginevra does as she is told and goes to class.

Although Lucy's disciplinary control over Ginevra appears overt, another technique is more hidden, as seen by Lucy's compassion at breakfast:

This allowance being more than I needed, I gave half to Ginevra; Never varying in my preference, through many others used to covet the superfluity; and she in return would sometimes give me a portion of her coffee [...] I don't know why I choose to give my bread rather to Ginevra than to another; nor why, if two had to share the convenience of one drinking-vessel. [...] I always contrived that she should be my convive, and rather liked to let her take the lion's share, whether of the white beer, the sweet wine, or the new milk: so, it was, however, and she knew it; and, therefore, while we wrangle daily, we were never alienated. (Brontë, 2012, p. 277).

Although Lucy informs the reader that she has no idea why she chooses to offer her bread to Ginevra rather than another, Lucy understands that it is her generosity that binds them together, even if they dispute daily. Lucy, I would assume, knows that Ginevra feels more intimate after receiving Lucy's care, and Ginevra visits Lucy frequently. Through this increase of intimacy, it is easier for Lucy to discipline Ginevra. There are some differences between Lucy's control as a teacher and as Ginevra's friend. In Lucy's authoritative role as a teacher, Lucy directly controls Ginevra through command, moral preaching, denouncement, silence, and panoptical observation, as explained earlier. However, the power relations between Lucy and Ginevra are more complicated as Lucy is also Ginevra's friend. As a friend, Lucy subtly controls Ginevra through friendship, generosity, intimacy, and care. From this instance, Foucault's ideas about discipline can be considered in a more benevolent light as Lucy has kindness and intimacy in her surveillance.

III. Lucy and Her Own School

“Is it surprising,” Foucault (1979) asked, that “prisons resemble factories, schools, barracks, hospitals, which all resemble prison?” (p. 228). I would like to return to the scenes at Madame Beck’s pensionnat to examine how Madame Beck employs disciplinary control in her school before following this line of investigation for Lucy and her own school. Madame Beck’s pensionnat appears to be a microcosm of the state itself; Madame Beck is in charge of the mechanisms by which the broader social order maintains its authority. “Surveillance” and “espionage” are her watchwords (Brontë, 2012, p. 82). Lucy Snowe observes Madame Beck’s Pensionnat de Demoiselles from the moment she arrives, first as a governess and subsequently as a teacher. Madame Beck “had been plotting and counterplotting, spying and receiving the reports of spies all day” (Brontë, 2012, p. 83). As Madame Beck rules by espionage, “she has her staff of spies: she perfectly knew the quality of the tools she used, and [...] she would not scruple to handle the dirtiest for a dirty occasion” (Brontë, 2012, p. 84). Madame Beck’s power represents the state’s, minister’s, and police’s power as Lucy believes Madame Beck “ought to have swayed a nation: she should have been the leader of a turbulent legislative assembly [...]. She could have comprised the duties of a first minister and a superintendent of police” (Brontë, 2012, p. 85). Madame Beck is, thus, the emblem of authority.

Madame Beck visits Lucy frequently in the evening, and she “move[s] away on her ‘soulers de silence⁵,’ and glide[s] ghost-like through the house, watching and spying everywhere, peering through every key-hole, listening behind every door” (Brontë, 2012, p. 83). Madame Beck’s unseen monitoring invokes Bentham’s Panopticon paradigm once more. Her “ghost-like” monitoring implies that she is snooping everywhere yet is invisible to everyone. Her presence is concealed because she is “behind” every door and gazing through every “key-hole.” Madame Beck secretly observes Lucy’s instruction by “listen[ing] at the nursery door when [Lucy] had shut in with the children,” “follow[ing] [Lucy] at a cautious distance when [Lucy] walked out with [the children],” and “stealing within ear-shot whenever the trees of park or boulevard afforded a sufficient screen” (Brontë, 2012, p. 87). During the time Lucy is teaching her first English class, Madame Beck “had been listening and peeping through a spy-hole the whole time” (Brontë,

---

⁵ shoes of silence (Brontë, 2012, p. 558).

2012, p. 93). Madame Beck maintains “a cautious distance” even outside. Her panoptical settings are park or boulevard trees that provide “a sufficient screen.” Nothing can escape her vigilant gaze. Nobody can avoid being watched at the pensionnat.

Beset as Lucy is by Madame Beck’s constant scrutiny, Lucy does not completely dislike Madame Beck. For Lucy, Madame Beck is “very great,” “very capable,” “wise, firm, faithless, secret, crafty, passionless, watchful and inscrutable; acute and insensate – withal perfectly decorous – what more could be desired?” (Brontë, 2012, p. 85). Lucy admires not only Madame Beck’s qualities, which supports her absolute authority in administering the school, but also Madame Beck’s system. Lucy tries to justify that Madame Beck’s system is not horrible:

Nothing could be better than all her arrangements for the physical well-being of her scholars. No minds were over-tasked; the lessons were well distributed and made incomparably easy to the learner; the food was abundant and good: neither pale nor puny faces were anywhere to be seen in the Rue Fossette. She never grudged a holiday; she allowed plenty of time for sleeping, dressing, washing, eating; her method in all these matters was easy, liberal, salutary, and rational: many an austere English school mistress would do vastly well to imitate it” (Brontë, 2012, p. 84).

Lucy appreciates Madame Beck’s approach, which provides adequate flexibility and quality of life while maintaining order. This approach, according to Lucy, is a suitable model for an English school teacher to follow. Lucy spends time observing Madame Beck’s system from the panoptic vantage point of her nursery watch-tower. These observations made by Lucy, I believe, are part of Lucy’s strategy to implement it in her own school later. It might be worth noting the reflexiveness of surveillance that each system of surveillance is interrelated. Madame Beck is also a target of Lucy’s surveillance. The potential for volatility and interchangeability of this surveillance of surveillance between Lucy and Madame Beck is a feature of Foucault’s disciplinary society.

Lucy and Madame Beck not only basically observes each other without being noticed by the other, but Lucy is also learning from Madame Beck that Lucy later employs herself. At the end of the novel, Lucy, after being monitored by Madame Beck and M. Paul, becomes the

administrator of her own school, much like Madame Beck. Lucy's school is comparable to Madame Beck's in that by taking over the home next door, her externat becomes a pensionnat. Lucy considers Madame Beck's establishment even before starting her own school:

House – rent, in a prudently chosen situation, need not be high. When I shall have saved one thousand francs, I will take a tenement with one large room, and two or three smaller ones, furnish the first with a few benches and desks, a black tableau, an estrade for myself; upon it a chair and table, with a sponge and some white chalks; begin with taking day – pupils, and so work my way upwards. Madame Beck's commencement was – as I have often heard her say – from no higher starting point, and where is she now?" (Brontë, 2012, p. 430).

As Lucy compares her initial steps in the institution to those of Madame Beck, she strives to reach the position in which Madame Beck is: having "the establishment under her supervision" (Brontë, 2012, p. 430). With Madame Beck's example in mind, Lucy may become a police agent at her school. The disciplinary system is not necessarily viewed in a negative light. Madame Beck's surveillance of pupil and Lucy's surveillance of Madame Beck help us look at Foucault's ideas in a new light as Lucy learns from Madame Beck as a good model of how to take care of physical and mental well-being of her students, allow appropriate freedom and time, use liberal and rational method, and to be prudent and ambitious. Lucy does not say much about how she runs her school. Brontë and Lucy leaves us to imagine whether Lucy employs surveillance in her disciplinary supervision of her school or not.

IV. Brontë, Lucy, and Writing

Nowhere is disciplinary control felt more intensely or implemented more successfully than in the pensionnat - a boarding school that combines regulatory school aspects with a sense of home and community. *Villette's* panopticon is different from Bentham's panopticon as the disciplinary control in *Villette* is achieved through the combination of discipline and kindness. Lucy, having acquired and internalized discipline, now talks from her comfortable position as a writer and observer in the story. Her panoptical position as the lead character and sole narrator

grants her complete power and omniscience. Lucy's disciplinary gaze is on all characters: she monitors, regulates, and assigns positions in the prison that is her novel, inside which her characters (and herself) are bound.

The result of the panoptical effect in the narrative is that the central observer becomes the target of inspection. In this case, Lucy is not only observed by Madame Beck and M. Paul, but also by the readers. Rabinow (1984) suggests, "those who occupy the central position in the panopticon are themselves thoroughly enmeshed in a localization and ordering of their own behavior" (p. 19). The novel is Lucy's panoptic prison: she is both the prison guard, surveying her characters (including her younger self), and the prisoner of her own story, entrapped by her own construction, enmeshed in her own web of words, that network of observations which catches everybody, including herself, incarcerated within the walls (the covers) of her own book, without which she would and could not exist. As a result, she can have no other existence but that of a prisoner; her own existence is captivity at the exact moment she feels herself to be most liberated - as an independent woman who creates her own school. We, the readers, are spying on Lucy's private life from our privileged positions as reader-observers. Yet we only have our higher vantage point because of Lucy, whose discoveries and reticence as first-person narrator are governed by Brontë.

The reader sees Lucy, but Brontë also observes the reader, and vice versa. Our scope of knowledge is controlled. According to Terry Eagleton (1977), reading and experiencing a book is part of one's cultural formation: "Literature is a dominant ideological formation" (p. 52). The Victorian novel was not only a tool for this process but it was one of the period's major institutions, as influential as any of the more visible governmental organizations that wielded power and control over its people as Miller (1987)'s argument shows that the nineteenth-century novel's delinquency make it a potential pawn of "social order whose totalizing power circulates all the more easily for being pulverized," and blend into the daily life (p. xiii). Our privileged position outside and above the text is also the confinement place of our incarceration inside an even larger system of textual restrictions. The novel as a genre is dependent on and characterized by the totalizing effects of such reversible loops of confinement and circumscription. The book frames the reader in such a way that agreement with its ideological foundations is demanded. If

every novel can work as a panopticon, *Villette* is a kind of panopticon that both reveals and conceals itself as a panopticon, blending strict control with a sense of care and intimacy. This kind of panopticon makes the reader willingly accepts its cultural values. *Villette*'s enormous success demonstrates that its readers freely embrace its value system of discipline.

If Madame Beck and M. Paul socially discipline Lucy, the reader is also socially disciplined by being inscribed as a member of a middle class that instills the values of a disciplinary social order. The relationship between Lucy, Brontë, and the reader is explained by Foucault's concept of power. Power is not a hierarchical force used by those at the top to subjugate those at the bottom, but rather "it traverses and produces things, it induces pleasure, forms knowledge, produces discourse" (Miller 1987, as cited in Rabinow, 1984, p. 61).

Conclusion

If Madame Beck and M. Paul are Lucy's "disciplinary police," and Lucy is her pupils' "Police," then Brontë is that of her readers: her book, as a novel and as an institution, reinscribes and enriches existing processes of policing and regulating. The disciplining of Lucy's personal history is therefore also the tale of Brontë's, her readers', the novel's and pensionnat's radical connection with processes of cultural development and social control. The embodiment of Foucault's depiction of the century's new model of the police is found not only in M. Paul and Madame Beck, but also in Lucy, Brontë, and the readers. We are all disciplinary control agents. Neither Lucy nor ourselves will ever be able to completely escape society's norms of internationalization of its maxims.

About the Author

Tanrada Lertlaksanaporn: Lecturer, Pridi Banomyong International College, Thammasat University

References

- Boone, J. A. (1992). Depolicing *Villette*: Surveillance, invisibility, and the female erotics of heretic narrative. *Novel: A Forum on Fiction*, 26(1), 20-42.
- Brontë, C. (2012). *Villette*. The Penguin English Library.

- Eagleton, T. (1977). *Criticism and ideology: A study in Marxist literary theory*. Verso.
- Ellis, K. F. (2012). Can you forgive her? The Gothic heroine and her critics. In D. Punter (Ed.), *A new companion to the Gothic* (pp. 457-468), Blackwell Publishing.
- Foucault, M. (1973). *The birth of the clinic: An archaeology of medical perception* (A. M. Sharidon, Trans.). Tavistock. https://monoskop.org/images/9/92/Foucault_Michel_The_Birth_of_the_Clinic_1976.pdf
- Foucault, M. (1979). *Discipline and punish: The birth of the prison*. Vintage.
- Foucault, M. (1980). *The history of sexuality* (Vol. 2). Random House.
- Hennelly, M. M. (1998). The surveillance of désirée: Freud, Foucault, and Villette. *Victorian Literature and Culture*, 26(2), 421-440.
- Inglis, K. (2010). Ophthalmoscopy in Charlotte Brontë's *Villette*. *Journal of Victorian Culture*, 15(3), 348-369.
- Miller, D. A. (1987). *The novel and the police*. University of California Press.
- Palmer, S. B. (2006). Projecting the gaze: The magic lantern, cultural discipline, and Villette. *Victorian Review*, 32(1), 18-40.
- Rabinow, P. (1984). *The Foucault reader*. Penguin.
- Wallace, D. (2009). The haunting idea: Female gothic metaphors and feminist theory. In D. Wallace & A. Smith (Eds.), *The female gothic* (pp. 26-41). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230245457_3

ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัย

เรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ

The conceit of the Contemporary Poetry Literary Masterpiece

Thang Chakra by Siwagarn Patoommasoot

ณประภาพร รุจจนเวท

Naprapaporn Rootjanawet

วรวรรณ ศรียาภัย

Warawat Sriyabhaya

วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์

Warunya Yingyongsak

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

Received: 18 December 2022

Revised: 30 December 2022

Accepted: 31 December 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบและกลวิธีการใช้ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของศิวกานท์ ปทุมสูติ โดยใช้แนวคิดความรู้ในตัวบท ความรู้นอกตัวบท และแนวคิดวรรณกรรมวิจารณ์ตามแนวสุนทรียลักษณ์ ซึ่งผลการศึกษาพบลักษณะเนื้อหาของความเปรียบ ได้แก่ ความเปรียบรูปธรรม และความเปรียบนามธรรม นอกจากนี้ยังพบกลวิธีการใช้ความเปรียบ ได้แก่ การใช้ภาพพจน์ และการใช้อุปมาโวหาร ซึ่งผลการศึกษาพบว่ากลวิธีการใช้ความเปรียบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา น้ำเสียง และจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ที่แฝงอยู่ในถ้อยคำ

คำสำคัญ: ความเปรียบ, การใช้ความเปรียบ, วรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัย, ทางจักรวาล

Abstract

This research focused on the characteristics of the conceit and other figurative language found in *Thang Chakra*, a contemporary poetry literary which was considered the Siwagarn Patoommasoot's masterpiece, through the lens of in-text implication, beyond-implication, and the concept of aesthetic literary criticism. The findings revealed two characteristics of the conceit: the concrete conceit and the abstract conceit. In terms of other figurative language, metaphor and simile were found, which are correlated with the content, tone, and the author's purposes implied in the texts.

Keywords: Conceit, The use of conceit, Contemporary poetry literary masterpiece, Thang Chakra

บทนำ

กว่า 4 ทศวรรษที่ ศิวกานท์ ปทุมสูติ สร้างสรรค์ผลงานประพันธ์ สัมผัสประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง งานเขียนประเภทกวีนิพนธ์มีความโดดเด่นที่สุด เนื่องจากมีหลายเล่มที่ได้รับรางวัลอันทรงเกียรติระดับชาติ และเข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์ ซึ่งนับเป็นผลงานระดับนานาชาติ ได้แก่ *สมเด็จพระภัทรมหาราช คำฉันท์ เพื่อนแก้วคำกาพย์ บทกวีร่วมสมัย ท่งดินดำ สร้อยสันติภาพ หนึ่งทรายมณี กำไรจากร้อยเท่า บันทึกแห่งดวงหทัย ข้าวเม่ารางไฟ ครอบครว้ดวงตะวัน กว่าจะข้ามขุนเขา: ด้วยปลายมิตของเธอและฉัน ต่างต้องการความหมายของพื้นที่ เมฆาจาริก ทางจักรวาล* โดยผลงาน 4 เรื่องสุดท้ายที่กล่าวมาข้างต้นได้รับการพิจารณาจากกรรมการให้เข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์ แสดงถึงคุณภาพของผลงานที่มีอย่างต่อเนื่องยาวนาน

กวีนิพนธ์ เรื่อง *ทางจักรวาล* เป็นผลงานวรรณกรรมชิ้นเอกของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ที่มีลักษณะเด่นทั้งแง่สารัตถะและวรรณศิลป์ จนได้รับการจัดอันดับเป็นวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ดีเด่นในหนังสือวรรณกรรมยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ตามแนวคิดศาสตร์พระราชานี้ เนื่องจาก*ทางจักรวาล* มีสารัตถะตามแนวคิดศาสตร์พระราชานี้ (กรมศิลปากร, 2562: 171) และได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติในปี พ.ศ. 2560 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จากการประกวดเซเว่นบุ๊คอวอร์ด ในปี พ.ศ. 2559 นอกจากนั้นยังเข้ารอบรางวัลซีไรต์ หนังสือประเภทกวีนิพนธ์ ในปี พ.ศ. 2559

ทางจักรวาล นับเป็นผลงานปรัชญานิยายกวีนิพนธ์ที่ดำเนินเนื้อหาไปบนวงรอบของล้อจักรยานท่ามกลางฤดูกาลที่เปลี่ยนผ่านจาก ปลายฤดูหนาว เข้าฤดูร้อน สู่ฤดูฝน และฟ้าฤดูกาล แต่ละตอนของหนังสือร้อยเรียงบทกวีด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ กลอน โคลง และเพลงพื้นบ้าน นำเสนอชีวิตและสัมพันธ์ภาวะหว่างครูกับศิษย์

ผลงานเรื่องนี้ได้รับการกล่าวถึงและนำไปศึกษาวิเคราะห์ทั้งในสื่อออนไลน์ที่แสดงผลที่คัดเลือกให้ทางจักรา
ได้รับรางวัล และการศึกษาทางวิชาการในแง่มุมต่าง ๆ

นอกจากด้านสาระที่ทรงพลังและน่าสนใจแล้ว ยังพบลักษณะเด่นด้านสุนทรียลักษณ์ ดังตัวอย่างที่ 1

"...ถามถึงดวงพักตร์เมฆา   และไหนดวงตา
นำพาเมฆเที่ยวเดินทาง
ขณะเสียงคลื่นลมคราง   หัตถ์รุ่งรางชาว
โอบกอดทะเลและเรา..."

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 11)

กวีได้บรรยายภาพของธรรมชาติ และเล่าเรื่องโดยใช้ความเปรียบประภพ บุคลาธิษฐาน (personification) กล่าวคือให้ธรรมชาติกระทำการเหมือนมนุษย์ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพดังที่ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2536: 161-162) กล่าวไว้ว่า ความเปรียบ คือ ความเปรียบลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจสร้างขึ้น ให้ผิดแผกจากโครงสร้าง ความหมาย หรือการเรียงลำดับของภาษาโดยปกติ จุดประสงค์ของการใช้ความเปรียบคือ การให้พลังและความสดใหม่แก่การแสดงออก และเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อการสร้างจินตภาพ การศึกษาความเปรียบจากกวีนิพนธ์ เรื่อง *ทางจักรา* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ จะทำให้ทราบกลวิธีการสร้างความเปรียบของผู้ประพันธ์ เห็นแนวทางการเพิ่มอรรถรสในการอ่านให้เกิดเป็นสุนทรียภาพทางอารมณ์ และเป็นการถอดรหัสความคิด และวิธีการสร้างสรรค์วรรณกรรม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับที่ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา (2556: 21) กล่าวว่า “กวีนิพนธ์” จะแสดงลักษณะ “ปัจเจกบุคคล” ของกวี ซึ่งในกวีนิพนธ์สมัยใหม่ได้พัฒนาในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดรูปแบบ ลีลา ในการประพันธ์ที่หลากหลาย และสะท้อนตัวตน

จากตัวอย่างที่ 1 ทำให้เห็นคุณค่าของวรรณกรรมเรื่อง *ทางจักรา* อย่างเด่นชัด สมกับคำว่า วรรณกรรมเอก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรา* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ โดยใช้กรอบแนวคิดวรรณกรรมวิจารณ์ตามแนวสุนทรียศาสตร์ และใช้แนวคิดสุนทรียลักษณ์ประเภทความเปรียบของ ดวงมนต์ จิตรจำนงค์ ในการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาของความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรา* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ

2. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของศิวกานท์ ปทุมสูติ

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 2 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านข้อมูล ขอบเขตด้านแนวคิด ดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ เป็นหนังสือประเภท กวีนิพนธ์ไทย ขนาดยาว มีจำนวนหน้าทั้งหมด 266 หน้า แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ปลายฤดูหนาว ตอนที่ 2 เข้าฤดูร้อน ตอนที่ 3 สู่ฤดูฝน ตอนที่ 4 ฟากฤดูกาล รายละเอียดดังนี้

ชื่อตอน ใน ทางจักรวาล	เลขหน้า (เฉพาะหน้าที่มีบทกวี)	จำนวนหน้า
บทกวีชื่อ ทางจักรวาล	2-3	2
ตอนที่ 1 ปลายฤดูหนาว	5-110	106
ตอนที่ 2 เข้าฤดูร้อน	112-168	57
ตอนที่ 3 สู่ฤดูฝน	170-249	80
หมายเหตุ ทางจักรวาล	250-253	4
ตอนที่ 4 ฟากฤดูกาล	256-259	4
รวม		253

ตาราง 1. ขอบเขตข้อมูลในการศึกษาวิจัย

2. ขอบเขตด้านแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยเรื่อง ความเปรียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติโดยใช้แนวคิดความรู้ในตัวบท และความรู้นอกตัวบทมาประกอบการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้ในตัวบท ได้แก่ รูปแบบและลักษณะเนื้อหาของความเปรียบ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ

2.2 ความรู้นอกตัวบท ได้แก่ ประวัติและภูมิหลังของกวี วรรณศิลป์ ประวัติและภูมิหลังของกวี และหลักการประเมินคุณค่ากวีนิพนธ์ตามระเบียบวิธีวรรณกรรมวิจารณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

- วรรณกรรมเอก หมายถึง ผลงานที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ได้รับรางวัลระดับชาติ
- กวีนิพนธ์ หมายถึง ร้อยกรองที่เรียบเรียงขึ้นอย่างมีศิลปะ
- สุนทรียลักษณ์ของวรรณกรรม หมายถึง ความงามของภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรม ประกอบไปด้วย สุนทรียลักษณ์ในคำ สุนทรียลักษณ์ในความ และสุนทรียลักษณ์ในรูปแบบ
- ความเปรียบเทียบ คือ ความเปรียบลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจสร้างขึ้นให้ผิดแผกจากโครงสร้าง ความหมาย หรือการเรียงลำดับของภาษาโดยปกติ

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีในการวิจัยเรื่อง ความเปรียบเทียบในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แล้วนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาต่อบทจากกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของศิวกานท์ ปทุมสูติ ซึ่งได้รับการจัดอันดับเป็นวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ดีเด่นในหนังสือวรรณกรรมยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ตามแนวคิดศาสตร์พระราช (กรมศิลปากร, 2562: 171) และได้รับรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติในปี 2560 มาศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการจัดทำ 3 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพเครื่องมือ และพัฒนาเครื่องมือ

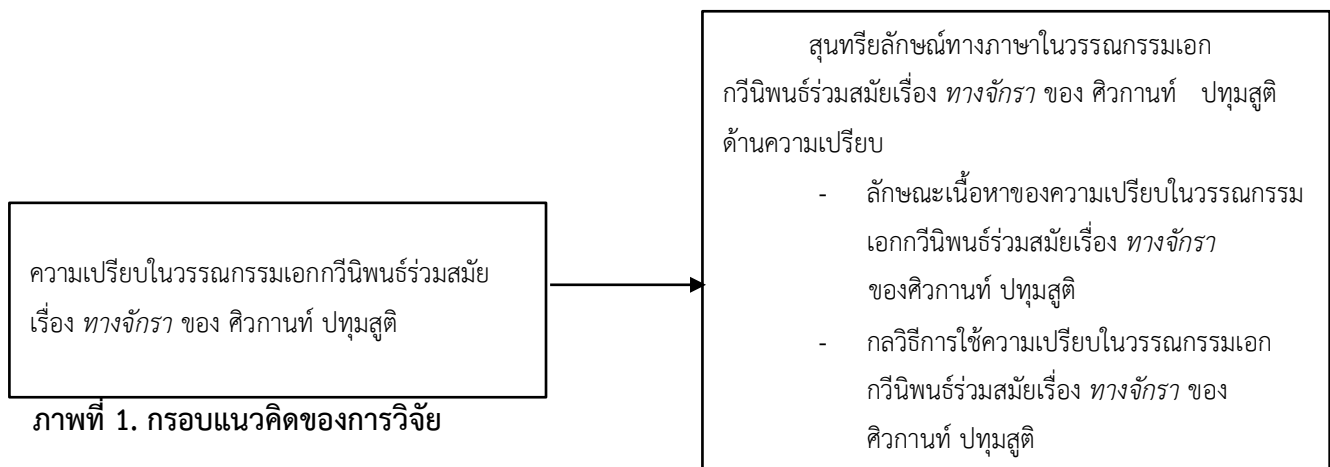
- 1.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยออกแบบการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสร้างเครื่องมือประเภทแบบบันทึกการศึกษาจากเอกสารได้แก่ แบบบันทึกสุนทรียลักษณะทางภาษาประเภทความเปรียบ
- 1.2 การประเมินคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น (ในข้อที่ 1.1) มาตรวจสอบหาคุณภาพ โดยนำเครื่องมือดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย นักวิชาการ 2 คน และกวี 2 คน ช่วยพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและขอบเขตการวิจัย หลังจากนั้นนำคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

2. เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย

- 2.1 การศึกษาข้อมูลบริบททางสังคมวัฒนธรรมของบทประพันธ์และประวัติผู้แต่ง โดยศึกษาจากเอกสารประกอบการสัมภาษณ์
- 2.2 หลักการตีความบทประพันธ์โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลภายนอกตัวงาน โดยศึกษาจากเอกสารประกอบการสัมภาษณ์
- 2.3 หลักการประเมินคุณค่ากวีนิพนธ์ตามระเบียบวิธีวรรณกรรมวิจารณ์ โดยศึกษาจากเอกสารประกอบการสัมภาษณ์

กรอบแนวคิดของการวิจัยจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาสุนทรียลักษณะทางภาษาประเภทความเปรียบ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. อ่านวรรณกรรมเอก เรื่อง ทางจักรา ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ อย่างละเอียด
2. ศึกษาวิเคราะห์และเก็บข้อมูลสุนทรียลักษณ์ทางภาษาประเภทความเปรียบของเรื่อง *ทางจักรา* ลงในแบบบันทึก
3. จัดกลุ่มผลการวิเคราะห์ความเปรียบ เรื่อง *ทางจักรา*

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่จัดระบบข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ เพื่อศึกษาความเปรียบของวรรณกรรมตามระเบียบวิธีทางวรรณกรรมวิจารณ์ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบ กลวิธีการสร้างความเปรียบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาคูณค่าของเรื่อง *ทางจักรา* โดยอธิบายด้วยกระบวนการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรา* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ผู้ศึกษาได้จำแนกประเด็นวิเคราะห์ได้ 2 ประการ คือ ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบ และกลวิธีการใช้ความเปรียบในวรรณกรรมเอกในวรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรา* ของศิวกานท์ ปทุมสูติ มีรายละเอียดและตัวอย่าง ดังนี้

1. ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบ

การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรา* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ จำแนกลักษณะเนื้อหาของความเปรียบได้ 2 ประการ คือ ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรม และลักษณะเนื้อหาของความเปรียบนามธรรม ดังนี้

1.1 ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรม รูปธรรม หมายถึง สิ่งที่อยู่ได้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : 1010) เมื่อวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรมพบว่ากวีใช้ความเปรียบรูปธรรมโดยจำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ *ความเปรียบรูปธรรมเชิงบวก* และ *ความเปรียบรูปธรรมเชิงลบ* ดังนี้

ความเปรียบรูปธรรมเชิงบวก คือ บทกวีที่ปรากฏความเปรียบถึงสิ่งที่รู้ได้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย โดย
นำเสนอในด้านดี ดังตัวอย่างในกลอนสุภาพ ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2	พริบพราราวแสงพราย	สัมผัสสายสุริยศรี
วางวงจตุรงค์มณี	ชื่อกำอันร่วมกัน	พาจักรผันไปทั้งแผง
ไหววับภาพทแยง	เลื่อมรุ้งเป็นรุ้งวง	ตั้งกงไหมในแดดสमान
ดุมแกนสมดุกลการ		เบิกม่านตาชำแจ่มชัด

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 2)

จากตัวอย่างที่ 2 พบว่ากวีใช้ความเปรียบรูปธรรม เพื่อกล่าวถึงภาพของล้อจักรยานยามที่แสงอาทิตย์ส่อง
มากระทบทำให้เกิดแสงสะท้อนในขณะที่ล้อกำลังหมุนไป งดงามเหมือนอัญมณีหลากสีราวกับแพรไหมที่มีประกาย
วิบวับเมื่อต้องแสงตะวัน การเปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดจินตภาพที่รับรู้ได้ทางประสาทสัมผัสทาง
สายตา เป็นความเปรียบที่นำเสนอความหมายเชิงบวกซึ่งมีสัมพันธ์ภาพกับเนื้อหาในบทประพันธ์ที่ต่อเนื่องไปจากนี้
เมื่อเล่าย้อนไปถึงเรื่องราวในวัยเยาว์ของตัวละคร “ครู” ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-ลูก สะท้อนความรู้สึก
ที่ดีต่อการบ่มจักรยาน ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรมเชิงบวก ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3	ภูผาตั้งภูหิน	คุ่นและชินกับหินผา
สงบบนน้อมวนา		หลอมศิลาในอารมณ์

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 16)

จากตัวอย่างที่ 3 พบว่ากวีใช้ความเปรียบรูปธรรม เพื่อกล่าวถึงภาพของตัวละคร “ภูผา” ที่เหมือนกับ
ภูเขาตามความหมายของชื่อ การเปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดจินตภาพที่รับรู้ได้ถึงภาพของคนที่มีความ
แข็งแกร่งทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นความเปรียบที่นำเสนอความหมายเชิงบวก ซึ่งมีสัมพันธ์ภาพกับเนื้อหาในบท
ประพันธ์ต่อจากนี้ที่ค่อย ๆ เฉลยจากพฤติกรรมและคำพูดของตัวละครว่ามีความแข็งแกร่งในด้านใด อย่างไรก็ตาม
ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรมเชิงบวก

ความเปรียบรูปธรรมเชิงลบ คือ บทกวีที่ปรากฏความเปรียบถึงสิ่งที่รู้ได้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย โดย
นำเสนอในด้านไม่ดี ดังตัวอย่างในกลอนสุภาพ ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4	ครั้นถึงทางลูกรังเคว้งคว้างฝุ่น ผ่านเรายังเฝ้ามันดั่งลิงทโมน ต้องก้มหน้าหรีตาชะลอเท้า รักมิสิ่งมิสอน, ช้าย่อนนิก	มอเตอร์ไซค์วัยรุ่นเร่งแผดโผน กวาดตะโกนไล่กันสามคันคึก กว่าฝุ่นคว้างบางเบาเศร้ารู้สึก คำคนเก่าร้ายลึก...นานมาแล้ว (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 43)
----------------------	---	--

จากตัวอย่างที่ 4 พบว่ากวีใช้ความเปรียบรูปธรรม เพื่อกล่าวถึงภาพเหตุการณ์ของกลุ่มวัยรุ่นขับขี่มอเตอร์ไซค์ 3 คัน ไล่ตามกันผ่านไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้ตัวละครผู้ปั่นจักรยานจะต้องชะลอความเร็วและหรีตาเพื่อป้องกันฝุ่นที่ฟุ้งเข้าตา การเปรียบเทียบการขี่มอเตอร์ไซค์ของกลุ่มวัยรุ่นว่าเหมือนลิงทโมน การเปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่รับรู้ได้ทางประสาทสัมผัสทางสายตา ว่าเป็นความคึกคะนองและทำให้บุคคลอื่นต้องคอยระวัง ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรมเชิงลบ

ตัวอย่างที่ 5	ประตูโบสถ์หมดสภาพมิหับกัน หลังคาโล่งโปร่งเปลือยถึงจั่วปลาย หลอดดูดยากับเข็มสนิมเขรอะ เต็มเต็มเลยครับครุใช้ครู่คราว	อกไก่จันทันก็พับพ่าย เถาว์ลัยร้ายเรียงรังผนังร้า ภูผาเจาะจั้งจั้งยังหยุดก้าว ที่นี่คือดวงดาวพวกเขาเลย (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 55-56)
----------------------	---	--

จากตัวอย่างที่ 5 พบว่ากวีใช้ความเปรียบรูปธรรม เพื่อกล่าวถึงภาพโบสถ์ร้างกลางป่า พบร่องรอยของอุปกรณ์เพื่อใช้เสพยาเสพติด โดยเปรียบสถานที่นี้เป็นดวงดาวของผู้ที่ทิ้งอุปกรณ์เหล่านั้นไว้ เปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดจินตภาพที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางสายตาว่าสถานที่ดังกล่าวมีสภาพอย่างไรและเคยใช้ทำกิจกรรมอะไร การเปรียบสถานที่ที่ใช้เสพยา เป็น ดวงดาว เป็นความเปรียบประชด (Irony) ที่มุ่งเน้นจะสื่อความหมายที่ตรงกันข้ามกับความหมายของคำที่ใช้ เนื่องจากดวงดาวในที่นี้ เป็นสถานที่แห่งความสุขของคนที่มีเงินมาจากฤทธิ์ยา และกำลังได้รับพิษภัยจากยาทั้งภัยในระดับบุคคล และภัยระดับสังคม หาใช่ความสุขที่แท้จริงไม่ ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรมเชิงลบ

1.2 ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบนามธรรม นามธรรม หมายถึง สิ่งที่รู้ได้เฉพาะทางใจเท่านั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 622) เมื่อวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบนามธรรมพบว่ากวีใช้ความเปรียบนามธรรมโดยจำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ *ความเปรียบนามธรรมเชิงบวก* และ *ความเปรียบนามธรรมเชิงลบ*

ความเปรียบนามธรรมเชิงบวก คือ บทกวีที่ปรากฏความเปรียบถึงสิ่งที่รู้ได้ทางใจเท่านั้น โดยนำเสนอในด้านดี ดังตัวอย่างในกลอนสุภาพ ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

มิใช่ญาติสายใยได้สายจิต
ข้าได้เห็นแสงมณีในมนุษย์
ร่วมสำรับกับข้าวคาวหอม
ตามีयर่วมยืมอ้อมอารมณ์

มิใช่มิตรได้รักดังปักหมุด

ได้อาบน้ำบริสุทธิ์ในสายลม

ในกระท่อมน้ำพริกผักต้ม

เมื่อข้าชมมือน้ำเป็นค้ำกลอน

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 37)

จากตัวอย่างที่ 6 พบว่ากวีใช้ความเปรียบนามธรรมเพื่อกล่าวถึงความรู้สึกที่ประทับใจและตราตรึงดังปักหมุดไว้อย่างมั่นคง สิ่งนี้เกิดจากมิตรภาพและน้ำใจที่ได้รับระหว่างการเดินทาง ในฉากที่ครูและภรรยาได้พบตาและยายที่หิวยืนไม่ตรีให้ที่พักพิงและจัดการดูแลอาหารในมือน้ำ ทั้ง “หมุด” “มณี” และ “สำรับกับข้าว” ล้วนเป็นสิ่ง (รูปธรรม) ที่นำมาเปรียบเพื่อให้ความรู้สึกประทับใจ (นามธรรม) นั้นชัดเจนขึ้น การเปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดจินตภาพที่รับรู้ได้ทางจิตใจและความรู้สึก เป็นความเปรียบที่นำเสนอความหมายเชิงบวกแสดงถึงคุณค่าของไมตรีของผู้ให้ที่ส่งผลดีต่อจิตใจของผู้รับ ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของ*ความเปรียบนามธรรมเชิงบวก*

ตัวอย่างที่ 7

โลกมันเปลี่ยนนะครับ, ครูก็เปลี่ยน
ผมก็นกผกฟ้าหาทางบิน
จิ้งหะถ้อยสวนทางแห่งภูผา
เกวียนยนต์คีนย่านบ้านหัวดอน

ครูก็หนึ่งในเกวียนพลัดไกลถิ่น

ไม่ฝันรินเหยื่อโคลกลางไฟพอน

ที่มันยโสเข้าดั่งคมคร

มีอ้ายยอนหวานไกลในรอยแรง

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 15)

จากตัวอย่างที่ 7 พบว่ากวีใช้ความเปรียบนามธรรม เพื่อกล่าวถึง คำพูดของ “ภูผา” ที่มีความหมายกระทบใจของ “ครู” โดยพูดว่า เป็นธรรมดาของโลกที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป ทุกคนจะต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้ได้คุณค่าและผลลัพธ์ที่เหมาะสม การเปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่รับรู้ได้ทางจิตใจและความรู้สึก เป็นความเปรียบที่นำเสนอความจริงในมุมมองของ “ภูผา” แต่คำพูดนั้นก็กลับสะท้อนความรู้สึกของ “ครู” ในลักษณะที่ได้ข้อคิดกลับมาพิจารณาทบทวน นอกจากนั้นคำว่า เกวียนพลัดถิ่น เกวียนยนต์ นกผกฟ้า เหยื่อโคล และไฟพอน ล้วนแต่เป็นคำที่ช่วยอธิบายความหมายนามธรรมของการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดให้กระจ่างชัดขึ้น ตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของ*ความเปรียบนามธรรมเชิงบวก*

ความเปรียบนามธรรมเชิงลบ คือ บทกวีที่ปรากฏความเปรียบถึงสิ่งที่รู้ได้ทางใจเท่านั้น โดยนำเสนอในด้านไม่ดี ดังตัวอย่างในกลอนสุภาพ ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8	จึงกระตุกกระเดี้ยของแผ่นดิน ตบเท้าทวงคุณและทวงคำ พิมพ์เก่าซ้อนทับฉบับใหม่ เมื่อแก้ไจท์แก้ไจไม่ชัดเจน	มิทนกินแกลบทรายใต้ต่ำ นโยบายง่ายำตั้งกรมเวร มือปลำไยมังคุดขึ้นชูดเช่น เชือกทุกเส้นกระหวัดมัดปุมปม (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 67)
----------------------	---	---

จากตัวอย่างที่ 8 พบว่ากวีใช้ความเปรียบนามธรรม เพื่อกล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลที่เป็นสาเหตุ ที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกรเปรียบดังกล่าทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเกี่ยวกับวิถีคิดของรัฐบาล เป็นความเปรียบที่นำเสนอความหมายเชิงลบของนโยบายที่ขาดระบบบูรณาการสะท้อนชุดความคิดที่ผลิตซ้ำความล้มเหลว ทำให้ปัญหาสะสม ประชาชนเดือดร้อน และเกิดมีอบเกษตรกรขึ้น เหมือนเป็นกรมเวรของเกษตรกรและประเทศชาติที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่า ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของความเปรียบนามธรรมเชิงลบ

ตัวอย่างที่ 9	โลกจำเป็นต้องมีอัคนีธาตุ แต่ไฟในเรือนคือเพื่อนพ้อง	เราก็ยังเป็นญาติมิตรช้อง เหมือนสองล้อกรอบวงกำ (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 41)
----------------------	---	---

จากตัวอย่างที่ 9 พบว่ากวีใช้ความเปรียบนามธรรม เพื่อกล่าวถึงราคะที่อยู่คู่กับจิตใจของมนุษย์เหมือนเพื่อน เหมือนกงและกำของล้อจักรยานที่ต้องอยู่ติดกันไปตลอด การเปรียบดังกล่าทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่รับรู้ได้ทางจิตใจและความรู้สึก เป็นความเปรียบที่นำเสนอความหมายเชิงลบของราคะที่อยู่คู่กับจิตใจมนุษย์อาจทำให้หลงไปได้โดยง่าย นอกจากนั้นการเปรียบ “ไฟในเรือนคือเพื่อนพ้อง” ยังแสดงให้เห็นความขัดแย้งที่ต้องอยู่ร่วมกัน แม้ใกล้ชิดกันแต่ก็ไม่ควรวางใจ เพราะ ไฟ ก็ยังเป็น ไฟ อยู่วันยังค่ำวันหนึ่งอาจได้รับโทษจากไฟได้ ในที่นี้คำสอนของ “ครู” ที่สอน “ภุมมา” จากคำประพันธ์ดังกล่าว มุ่งเน้นให้ภุมมาองความจริงด้วยใจที่ยอมรับเรื่อง “ราคะ” ของมนุษย์อย่างเข้าใจ และคอยระวังใจตนอยู่เสมอ ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเนื้อหาของความเปรียบนามธรรมเชิงลบ

2. กลวิธีการใช้ความเปรียบ

การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ จำแนก

กลวิธีการใช้ความเปรียบได้ 2 ประการ คือ กลวิธีที่ใช้ความเปรียบภาพพจน์ และกลวิธีที่ใช้ความเปรียบอุปมา
โวหาร ดังนี้

2.1 กลวิธีที่ใช้ความเปรียบภาพพจน์ เมื่อวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ความเปรียบภาพพจน์แล้วพบว่า กวี
ใช้ความเปรียบภาพพจน์ 4 รูปแบบ คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต และอติพจน์

2.1.1 การใช้ความเปรียบภาพพจน์อุปมา

ตัวอย่างที่ 10 คลองก็คลองคูคั่นเหมือนกันหมด แบบบ้านแบบเรือนเหมือนโรเนียว	ไม้หญ้าก็ปรากฏพืชเชิงเดี่ยว พิมพ์เขียวสังคมนี้โดยใคร (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 116)
--	---

จากตัวอย่างที่ 10 กวีใช้ความเปรียบที่อธิบายลักษณะของ “บ้านเรือน” โดยนำไปเปรียบเทียบกับ โร
เนียว ซึ่งหมายถึงเครื่องพิมพ์อัดสำเนา ในที่นี้กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ การทำเกษตรกรรม การปลูกบ้านเรือนที่
เหมือนกันไปหมด เกษตรกรรมก็นิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งเป็นการปลูกพืชชนิดเดียวในบริเวณกว้างที่ต้องอาศัย
ปัจจัยภายนอกมากมาย ทำให้ราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการเพาะปลูกขึ้นอยู่กับกลไกตลาด คำว่า โรเนียว และพิมพ์เขียว
สังคม เป็นกลวิธีที่ใช้ความเปรียบภาพพจน์แบบอุปมาเพื่อสะท้อนวิถีชีวิต

2.1.2 การใช้ความเปรียบภาพพจน์อุปลักษณ์

ตัวอย่างที่ 11 ไม่มีใครผิดใครถูก แต่ใจคนแคบนันท์ก็กระด้าง	กองกระดูกคือมรรคากว้างกว่ากว้าง กับประตูหน้าต่างที่สร้างทำ (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 109)
---	---

จากตัวอย่างที่ 11 กวีใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์เพื่อเปรียบ กองกระดูก กับ มรรคา ซึ่งหมายถึง หนทาง ใน
ที่นี้สะท้อนถึงสัจธรรมของชีวิตที่สุดท้ายมนุษย์ทุกคนก็ต้องพบเส้นทางเดียวกันนั่นคือ ความตาย กองกระดูกจึงเป็น
เหมือนเครื่องเตือนสติสำหรับคนที่ยังใช้ชีวิตด้วยความลุ่มหลงไปกับสิ่งที่ไม่จริงยั่งยืน เป็นกลวิธี การใช้ความเปรียบ
ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์เพื่อให้คิดสอนใจ

2.1.3 การใช้ความเปรียบภาพพจน์บุคคลวัต

ตัวอย่างที่ 12

ขณะเสียงคลื่นลมคราง

หัตถ์ร้งรางซาง

โอบกอดทะเลและเรา

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 11)

จากตัวอย่างที่ 12 พบการใช้บุคคลวัต 2 แห่ง ได้แก่

1. กวีให้ “คลื่นลม” มีพฤติกรรม “คราง” เหมือนมนุษย์ ทำให้เกิดจินตภาพตามความหมายของบทประพันธ์ วิธีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์สร้างความเปรียบเทียบพจน์บุคคลวัต โดยให้ธรรมชาติมีพฤติกรรมเหมือนมนุษย์
2. กวีให้ “ร้ง” มีรูปลักษณะเหมือนมนุษย์ กล่าวคือให้ ร้งมี มือ (หัตถ์) และมีพฤติกรรม “โอบกอด” เหมือนมนุษย์ ทำให้เกิดจินตภาพตามความหมายของบทประพันธ์ วิธีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์สร้างความเปรียบเทียบบุคคลวัต 2 ชั้นตอน โดยให้คำนามธรรมชาติ 1 คำ มีทั้งรูปลักษณะและพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ซึ่งกระทำอาการนั้นต่อธรรมชาติและมนุษย์ (ทะเล, เรา) โดยมีข้อสังเกตคือ รูปลักษณะนั้นส่งผลโดยตรงให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าวตามมา ในที่นี้คือ ให้ร้งมีมือเพื่อที่จะสามารถโอบกอดทะเลและเราได้

บทประพันธ์นี้จึงเป็นการใช้กลวิธีการใช้ความเปรียบเทียบพจน์แบบบุคคลวัตเพื่อพรรณนาธรรมชาติ

2.1.4 การใช้ความเปรียบเทียบพจน์อติพจน์

ตัวอย่างที่ 13

ปั่นจั่นยักษ์ปักหลุมเมืองขยาย

อิฐหินดินทรายจำแลงสรวง

ทั้งแนวนอนรุกไล่ไร่นารวง

แนวตั้งตั้งเสียดดวงดาริกา

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 66)

จากตัวอย่างที่ 13 กวีใช้ความเปรียบเทียบที่กล่าวถึง ความสูงของสิ่งก่อสร้างในสังคมเมืองอย่างเกินความจริง โดยให้สิ่งก่อสร้างนั้นสูง “เสียดดวงดาริกา” หมายถึง สูงเท่ากับดวงดาว ซึ่งเป็นการเปรียบเกินจริงเพื่อสะท้อนสภาพสังคมเมืองที่มีการก่อสร้างอาคารสูง ๆ จำนวนมากเป็นการแสดงความหมายที่มากขึ้นให้รู้สึกว่สิ่งก่อสร้างนั้นสูงจนเท่ากับดวงดาวบนฟ้า เป็นการใช้กลวิธีการใช้ความเปรียบเทียบพจน์แบบอติพจน์เพื่อพรรณนาฉากในเรื่อง

2.2 กลวิธีการใช้ความเปรียบอุปมาโวหาร เมื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ความเปรียบอุปมาโวหารแล้วพบประเภทอุปมาโวหาร 3 รูปแบบ คือ อุปมาโวหารเพื่ออธิบาย อุปมาโวหารเพื่อให้ข้อคิด และอุปมาโวหารเชิงอารมณ์

2.2.1. อุปมาโวหารเพื่ออธิบาย

ตัวอย่างที่ 14	หมาหอนรับอึ่งคะนึ่งนั้น ครู่ระฆังสงบทบทวน	ปี่ม่วนรกรสวรรค์ปั่นป่วน ชีวิตล่วนบทกวีที่เปราะบาง (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 73)
-----------------------	--	--

จากตัวอย่างที่ 14 กวีใช้อุปมาโวหารอธิบายฉากเสียงระฆังและเสียงสุนัขหอน โดยอุปมาให้เสียงดังจนรกรสวรรค์ปั่นป่วน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบเพื่อสะท้อนภาพวิถีชีวิตที่มีเงรตระฆังและสุนัขหอนรับกันเสียงดัง เกิดจินตภาพทำให้รู้สึกว่บรรยากาศเต็มไปด้วยเสียงดังวุ่นวายจนรกรสวรรค์ปั่นป่วน เป็นการใช้อุปมาโวหารเพื่ออธิบายบรรยากาศของเรื่อง

2.2.2. อุปมาโวหารเพื่อให้ข้อคิด

ตัวอย่างที่ 15	ครุครับ, ในวงรอบมิรู้จบ ออกแรงแสวงรุดสุดกำลัง	อาจมีกบบางตัวถูกกักขัง ที่สุดยังมีัยกรู้จักกะลา (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 18-19)
-----------------------	--	--

จากตัวอย่างที่ 15 กวีใช้อุปมาโวหารแสดงลักษณะ พฤติกรรมของคน โดยกล่าวถึง พฤติกรรมของกบในอยู่ในกะลาแทน ความเปรียบนี้ประกอบด้วยคือ พาหะ คือ พฤติกรรมของสัตว์ชนิดหนึ่งที่อยู่ในภาชนะครอบ และอรรถะ คือ คนที่มีพฤติกรรมเหมือนสัตว์ชนิดนั้น “กบในกะลา” หมายถึง ผู้มีความรู้และประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก การอุปมาในบทประพันธ์นี้มุ่งนำเสนอแง่คิดเกี่ยวกับวิถีคิดและพฤติกรรมของคนประเภทหนึ่งที่มีมุมมองและวิถีคิดที่พัฒนายากและยังไม่รู้ว่าข้อบกพร่องของตนเอง

2.2.3. อุปมาโวหารเชิงอารมณ์

ตัวอย่างที่ 16	ดาวสวณะครับครุ, คินนี้ เขาพุดขึ้นในเงียบนึกลึกล้ำ	ผมได้ยินเสียงดนตรีอันดีมต่ำ ตั้งนั่งนำทำนองที่ฟุ้งพาน
-----------------------	--	--

แม่ในจิตไข่มิไขใจมิเชิง

สร้างเสียงเสพศิลป์จินตนาการ

ผมก็เรียงร้อยมยในลมผ่าน

ประมาณว่ากวีคือคีตกร

(ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2559: 22)

จากตัวอย่างที่ 16 กวีใช้อุปมาโวหารแสดงถึงอิทธิพลของธรรมชาติรอบกายในยามราตรีที่ทำให้เกิดความสุข ความรื่นรมย์ได้ เหมือนกับนักแต่งเพลงที่ใช้จินตนาการเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน เป็นการอุปมาโวหารเพื่อแสดงอารมณ์สุนทรีย์และเปี่ยมไปด้วยความหวัง

บทสรุป

การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ จำแนกลักษณะเนื้อหาของความเปรียบได้ 2 ประการ คือ ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรม และลักษณะเนื้อหาของความเปรียบนามธรรม

เมื่อวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบรูปธรรมพบว่ากวีใช้ความเปรียบรูปธรรมเพื่อกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของ บุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ โดยจำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ *ความเปรียบรูปธรรมเชิงบวก* และ *ความเปรียบรูปธรรมเชิงลบ* และเมื่อวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาของความเปรียบนามธรรมพบว่ากวีใช้ความเปรียบนามธรรมเพื่อกล่าวถึง น้ำใจ ความหมายของถ้อยคำ รากะ และนโยบายรัฐบาล โดยจำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ *ความเปรียบนามธรรมเชิงบวก* และ *ความเปรียบนามธรรมเชิงลบ*

นอกจากนั้นการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเอกกวีนิพนธ์ร่วมสมัยเรื่อง *ทางจักรวาล* ของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ ยังพบกลวิธีการใช้ความเปรียบ 2 ประการ คือ กลวิธีการใช้ความเปรียบภาพพจน์ และกลวิธีการใช้ความเปรียบอุปมาโวหาร ซึ่งเมื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ความเปรียบภาพพจน์แล้วพบว่า กวีใช้ความเปรียบภาพพจน์ 4 รูปแบบ คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต และอดีตพจน์ และเมื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ความเปรียบอุปมาโวหารแล้วพบประเภทอุปมาโวหาร 3 รูปแบบ คือ อุปมาโวหารเพื่ออธิบาย อุปมาโวหารเพื่อให้ข้อคิด และอุปมาโวหารเชิงอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์บทร้อยกรอง ของศิวกานท์ ปทุมสูติ ของ สุขกมล รัตนสุภา (สุขกมล รัตนสุภา, 2535: บทคัดย่อ) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ รูปแบบ กลวิธีในการประพันธ์ กลวิธีในการนำเสนอ และแนวคิดที่ปรากฏในบทร้อยกรอง ผลการวิจัยในด้านกลวิธีการประพันธ์ พบว่า ศิวกานท์ ปทุมสูติเลือกใช้คำและโวหารที่เหมาะสมกับเนื้อหาเด่นทั้งด้านเสียง และความหมาย กลวิธีนำเสนอส่วนมากเป็นการนำเสนอแนวคิดแบบเปรียบเทียบเชิงสัญลักษณ์ รองลงมาเป็นการนำเสนอแบบตรงไปตรงมา และการนำเสนอแนวคิดแบบการสร้างสถานการณ์ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า ศิวกานท์ ปทุมสูติ มีกลวิธีการนำเสนอด้านการใช้ความเปรียบที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์

เกี่ยวกับผู้เขียน

ณประภาพร รุจจนเวท: นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วรวรรณ ศรียากย์: รองศาสตราจารย์ ดร. และอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วรัญญา ยิ่งยงค์ศักดิ์: อาจารย์ ดร. และอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร, กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). *วรรณกรรมยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ตามแนวคิดศาสตร์พระราชา*. กรุงเทพฯ:

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

กุหลาบ มลลิกะมาส. (2520). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เจตนา นาควัชระ, และ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2520). *วรรณคดีวิจารณ์วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา

สังคมศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ดวงมน จิตรจันทน์. (2536). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศยาม.

ประสิทธิ์ กาย์กลอน. (2518). *แนวทางการศึกษาภาษา กวี การวิจัยและวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

วรวรรณ ศรียากย์. (2562). *เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.

พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2523). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2559). *ทางจักรวาล*. กรุงเทพฯ: แพรวล้านกพิมพ์.

สายทิพย์ นกุลกิจ. (2523). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สายทิพย์ นกุลกิจ. (2539). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

สุขกมล รัตนสุภา. (2536). *การวิเคราะห์บทร้อยกรอง ของศิวกานท์ ปทุมสูติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2556). *หวังสร้างศิลป์นฤมิต เพรคแพร์ว: การสืบทอดขนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ ในกวีนิพนธ์ไทย*

สมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การดัดแปลงตัวละครซูสีไทเฮากับมุมมองทางประวัติศาสตร์:
นวนิยายและละครโทรทัศน์ “ซังฉยงจื่อเหม่า”¹

The Adaptation of the Character of Empress Dowager Cixi and its
Historical Perspectives: Novel and TV Drama “Cang Qiong Zhi Mao”

เดชาวัต เนตยกุล

Dechawat Nettayakul

กนกพร นุ่มทอง

Kanokporn Numtong

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Received: 19 December 2022

Revised: 12 February 2023

Accepted: 15 February 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีและสาเหตุแห่งการดัดแปลงตัวละคร “ซูสีไทเฮา” จากนวนิยายญี่ปุ่นเรื่อง *ซังฉยงจื่อเหม่า* สู่ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์จีนปี ค.ศ. 2010 โดยนำแนวคิดเรื่องการดัดแปลงวรรณกรรม การชำระความผิดทางประวัติศาสตร์ รวมถึงมุมมองทางประวัติศาสตร์ของชาวจีนและชาวญี่ปุ่นที่มีต่อพระนางซูสีไทเฮามาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ตัวละครซูสีไทเฮาในฉบับนวนิยายและละครโทรทัศน์ล้วนเสนอภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาใน 3 มุมมอง คือ 1.) แม่ที่รักใคร่ห่วงใยลูก 2.) ผู้ปกครองที่เก่งกาจ เป็นที่รักของประชา และ 3.) มนุษย์ปุถุชน เพียงแต่ฉบับละครโทรทัศน์ได้ปรับเปลี่ยนรายละเอียดเช่นบุคลิก อุปนิสัย หรือแนวคิดของตัวละคร โดยใช้เรื่องราวในประวัติศาสตร์และการสร้างสรรค์เรื่องราวขึ้นใหม่ เพื่อนำเสนอตัวละครซูสีไทเฮาให้มีมิติและสมบูรณ์มากกว่านิยายต้นฉบับ การดัดแปลงเช่นนี้ใช้กลวิธีการปรับเปลี่ยน ซึ่งสาเหตุเกิดจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันระหว่างผู้ประพันธ์และทีมผู้สร้าง ตัวละครซูสีไทเฮาฉบับนวนิยายมีภาพลักษณ์บางแห่งที่ถึงขั้น ‘ชำระความผิด’ ให้แก่ซูสีไทเฮาในประวัติศาสตร์ จึงเป็นเหตุให้ฉบับละครโทรทัศน์ต้องดัดแปลงตัวละครนี้ให้เหมาะสมกับมุมมองทางประวัติศาสตร์ของประเทศจีนให้มากขึ้น

คำสำคัญ: ซูสีไทเฮา, ประวัติศาสตร์จีน, นวนิยายญี่ปุ่น, ละครโทรทัศน์จีน, การดัดแปลง

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การดัดแปลงนวนิยายญี่ปุ่น *ไซคิวโนะซูบารุ* ฉบับภาษาจีน สู่ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์จีน “ซังฉยงจื่อเหม่า” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. กนกพร นุ่มทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

Abstract

The purpose of this research is to examine the strategies and the reasons for the adaptation of "Empress Dowager Cixi", a character from the Japanese novel, *Cang Qiong Zhi Mao* to the Chinese historical TV drama broadcasted in 2010. The concepts of literary adaptation and whitewashing as well as Chinese and Japanese historical perspectives on "Empress Dowager Cixi" are adopted as a conceptual framework for this research. The findings reveal some similarities and differences between the two versions. The three similar images of "Empress Dowager Cixi" were found in the Japanese novel version and the Chinese TV drama version. These include 1.) the mother who loves and cares for a child, 2.) the skillful ruler who is loved by the people, and 3.) an ordinary human. The differences were found in adaptation through the use of modification strategy. Some details, such as the characters' personalities in the TV drama version were found to be modified because of the different historical perspectives between the TV producer and the novel's author. The image of the "Empress Dowager Cixi" in the novel version may be whitewashed. This could be the reason why the TV drama version had to adapt this character to suit China's historical perspectives.

Keywords: Empress Dowager Cixi, History of China, Japanese novel, Chinese TV drama, Adaptation

บทนำ

นวนิยาย *ซังฉยงจื่อเหม่า*² (苍穹之昴) เป็นวรรณกรรมประเภทนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จีนที่ประพันธ์โดย จิโร อาซาดะ (浅田次郎) นักเขียนชาวญี่ปุ่น เนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ดำเนินอยู่ในยุคปลายราชวงศ์ชิง โดยใช้พระนางซูสีไทเฮา (慈禧太后) เป็นศูนย์กลางของเรื่อง มีตัวละครเอกหลักขุนอวิน และเหลียงเหวินชิวเป็นตัวดำเนินเรื่อง และสิ้นสุดเรื่องด้วยความล้มเหลวของการปฏิรูปปู้ฮู่ (戊戌变法) นวนิยายเรื่องนี้ได้รับความนิยมในประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก และได้ถูกแปลเป็นฉบับภาษาจีนถึงสองครั้งด้วยกัน

หากแต่มีใช้ทุกคนที่นิยมชมชอบในการอ่านวรรณกรรม ดังนั้นจึงมีการดัดแปลงวรรณกรรมเป็นสื่อประเภทอื่น เช่น ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมหรือแม้แต่การ์ตูน ซึ่งการนำวรรณกรรมมาดัดแปลงเช่นนี้ ทำให้วรรณกรรมเหล่านั้นได้รับการเผยแพร่ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่วรรณกรรมนั้น ๆ อีกด้วย

² ชื่อต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นคือ โซคิวโนะซูบารุ 「蒼穹の昴」 แปลว่า "ดาวลูกไก่แห่งนงกาลัย" ในที่นี้จะขอใช้ชื่อ "ซังฉยงจื่อเหม่า" (苍穹之昴) จากฉบับภาษาจีนในการเรียก

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2544, หน้า 149) ได้กล่าวถึงการดัดแปลงไว้ในงานเขียนของตนว่า “เมื่อจะทำวรรณกรรมเพื่อการอ่านให้เป็นวรรณกรรมเพื่อการแสดงนั้น การดัดแปลงเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีการเติม-ตัด ทวี-ทอน ขยาย-ยุบ หรือสลับลำดับฉากนาฏการ ตัวละคร สถานที่ และบทสนทนา”

นวนิยายเรื่อง *ซังฉยงจือเหม่า* ถูกนำมาดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ในปี ค.ศ. 2010 โดยเป็นการร่วมทุนสร้างระหว่างบริษัท Beijing HualuBaina Film & TV Company Limited ของประเทศจีน และ Japan Broadcasting Corporation (NHK) ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งหลังจากออกอากาศ ละครโทรทัศน์เรื่องนี้ได้รับการแสดงที่ตีพิมพ์ทั้งในประเทศจีนและญี่ปุ่น ทั้งยังคว้ารางวัลละครโทรทัศน์ยอดเยี่ยม (最佳古装剧) จากงานประกาศรางวัล Asia Rainbow TV Awards ครั้งที่ 1 อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้ออกอากาศในประเทศไทยถึงสองครั้ง โดยครั้งแรกออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในปี ค.ศ. 2011 ด้วยชื่อเรื่อง “ซูสีไทเฮา ก่อนแผ่นดินสั่นสลาย” (พิมพ์ลด ตีมาก, 2555, หน้า 45) และครั้งที่สองทางสถานีโทรทัศน์ไทยรัฐทีวีในปี ค.ศ. 2016 ในชื่อเรื่อง “ซูสีไทเฮา หงส์เหนือบัลลังก์” (ชม, 2558, Online)

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “ซังฉยงจือเหม่า” ทั้งฉบับนวนิยายและฉบับละครโทรทัศน์ ก็พบว่าฉบับละครโทรทัศน์ได้ดัดแปลงจากนวนิยายต้นฉบับอยู่หลายจุด ซึ่งมีหนึ่งจุดที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือตัวละคร “ซูสีไทเฮา” และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการดัดแปลงและสาเหตุแห่งการดัดแปลงตัวละคร “ซูสีไทเฮา” จากนวนิยายเรื่อง *ซังฉยงจือเหม่า* สู่ฉบับละครโทรทัศน์ว่ามีกลวิธีการดัดแปลงและมีสาเหตุแห่งการดัดแปลงใดบ้าง โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายและละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์เรื่อง “ซังฉยงจือเหม่า” ทั้งในประเทศจีนและประเทศไทย ในเบื้องต้นพบเพียงงานวิจัยที่ศึกษาภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาที่ปรากฏในนวนิยายและละครโทรทัศน์เท่านั้น ทว่าไม่พบการศึกษาวิธีการดัดแปลงรวมถึงสาเหตุแห่งการดัดแปลงตัวละคร “ซูสีไทเฮา” จากฉบับนวนิยายสู่ฉบับละครโทรทัศน์เลย จึงเป็นเหตุให้เกิดงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการดัดแปลงและสาเหตุแห่งการดัดแปลงตัวละคร “ซูสีไทเฮา” จากนวนิยายญี่ปุ่นเรื่อง *ซังฉยงจือเหม่า* สู่ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์จีนปี ค.ศ. 2010

ขอบเขตการวิจัย

1. หนังสือนวนิยายเรื่อง *ซังฉยงจือเหม่า* (苍穹之昴) ฉบับปี ค.ศ. 2010 โดยจิโร อาซาตะ
浅田次郎. (2010). 苍穹之昴 (上). (刘沙沙, 常晓宏译). 长沙: 湖南人民出版社.
浅田次郎. (2010). 苍穹之昴 (下). (常晓宏译). 长沙: 湖南人民出版社.
2. ละครโทรทัศน์ “ซังฉยงจือเหม่า” (苍穹之昴) ปี ค.ศ. 2010 จำนวน 28 ตอน
กำกับโดย วังจวิน นำแสดงโดย ยูโกะ ทานากะ โจวอี้เหวย อี้ว์เส้าฉวิน จังป๋ว จังเหมิง อินเถา

ข้อตกลงในการวิจัย

1. ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักขรวิธีไทย โดยคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารจีนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2540 โดยยกเว้นตัวอักษรจีนที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ “zh” “ch” “sh” จะไม่ขีดเส้นใต้กำกับตามเกณฑ์ และยกเว้นคำศัพท์ที่ชาวไทยนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายอยู่แล้ว เช่น ฮ่องเต้ (皇帝) หรือ ซูสีไทเฮา (慈禧太后) เป็นต้น อีกทั้งยังยกเว้นข้อความที่อ้างอิงผู้อื่นมาอีกที ซึ่งจะคงไว้ตามข้อความจากเอกสารต้นฉบับ

2. ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาญี่ปุ่นตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาเยอรมัน สเปน ญี่ปุ่น และมลายู ของสำนักงานราชบัณฑิตยสภาปี พ.ศ. 2561 ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

3. ละครโทรทัศน์ซังฉงจื่อเหมา (苍穹之昴) ปี ค.ศ. 2010 ผู้วิจัยจะศึกษาฉบับภาษาจีนจากแพลตฟอร์มยูทูป (Youtube) ทางช่อง “หวาลู่ไปน่าเร่อปัวจี้วี่ฉิ่ง” (华录百纳热播剧场) โดยตรง

4. บทบรรยายจากนวนิยาย และบทสนทนาจากละครโทรทัศน์แปลโดยผู้วิจัยเองทั้งหมด

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเรื่องการดัดแปลง

จากการทบทวนวรรณกรรมได้พบผู้ที่ให้ความหมายโดยสังเขปของ “การดัดแปลง” เอาไว้ดังต่อไปนี้ ราชบัณฑิตยสภา (2561, หน้า 6; อ่างในนันทนัย ประสานนาม, 2564, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของคำว่า การดัดแปลงว่า “การแปลงวรรณกรรมประเภทหนึ่งให้เป็นอีกประเภทหนึ่ง การดัดแปลงมีหลายลักษณะ เช่น การดัดแปลงทั้งเรื่อง เป็นต้นว่าการดัดแปลงนวนิยายหรือบทละครทั้งเรื่องเป็นภาพยนตร์หรือบทโทรทัศน์ ...”

รื่นฤทัย สัจจพันธ์ (2538; อ่างในปิยะพิมพ์ สมิตติลภ, 2541, หน้า 29) กล่าวไว้ว่า “การนำนวนิยายไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์จำเป็นต้องมีการดัดแปลงไปจากต้นฉบับที่เป็นบทประพันธ์บ้าง เพราะแม้นวนิยายและละครจะเป็นงานศิลปะเหมือนกัน แต่ก็มีศาสตร์เฉพาะตัวต่างกัน นวนิยายใช้วรรณศิลป์สร้างจินตนาการ ในขณะที่ละครหรือภาพยนตร์ใช้ทัศนศิลป์”

นันทนัย ประสานนาม (2564, หน้า 22) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “การดัดแปลง” (adaptation) ไว้ในหนังสือของตนโดยสรุปว่า “การดัดแปลง หมายถึงการทำให้ผลงานหรือตัวบทที่มีมาก่อนกลายเป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่งหรือตัวบทใหม่ ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป การดัดแปลงมักหมายถึงการดัดแปลงผลงานในสื่อวรรณกรรมให้เป็นสื่ออื่น เช่นการดัดแปลงนวนิยายหรือเรื่องสั้นเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์...”

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2544, หน้า 149) ได้กล่าวถึงการดัดแปลงไว้ในงานเขียนของตนว่า “เมื่อจะทำวรรณกรรมเพื่อการอ่านให้เป็นวรรณกรรมเพื่อการแสดงนั้น การดัดแปลงเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีการเติม-ตัด ทวี-ทอน ขยาย-ยุบ หรือสลับลำดับฉากนาฏการ ตัวละคร สถานที่ และบทสนทนา” ทว่า

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา พยายามหลีกเลี่ยงคำว่า การตัดแปลง และใช้คำว่า “การแปรรูป” แทน ส่วนเหตุผลและความจำเป็นที่ทำให้วรรณกรรมเพื่อการแสดงแตกต่างจากวรรณกรรมต้นเรื่องก็คือ

1. ผู้จัดทำบทจำเป็นต้อง “จินตนาการ” เพิ่มเติม เพราะบางทีบทประพันธ์ต้นฉบับ อาจจะไม่ได้อธิบายหรือให้รายละเอียดไว้มากพอ นอกจากนี้วรรณกรรมบางเรื่องอาจมีช่องโหว่ และขาดความมีเหตุมีผล ผู้เขียนบทจึงต้องพยายามหาเหตุผลที่สมจริงให้ เพื่อความถูกต้องตามทฤษฎีละคร
2. ผู้จัดทำบทจำเป็นต้องประเมินรสนิยมของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้ชมต้องการชมละครอย่างไร ผู้จัดทำบทก็ต้องตอบสนองรสนิยมนั้น ๆ

การที่นำวรรณกรรมมาสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์นั้น อาจถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านระยะเวลา ความสมเหตุสมผล หรือรสนิยมของผู้ชมในแต่ละยุคสมัย ด้วยปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นเหตุที่ทำให้มีอาจหลีกเลี่ยงการตัดแปลงได้

ธนสิน ชุตินธรานนท์ (2555, หน้า 41-42) ได้สรุปกลวิธีการตัดแปลงวรรณกรรมสู่สื่อการแสดงไว้ในงานเขียนของตนไว้ โดยสามารถสรุปโดยสังเขปได้ดังต่อไปนี้

- ด้านโครงเรื่อง : ตัดส่วนของการพรรณานาปูพื้นตัวละคร เพิ่มเงื่อนไขของปัญหาที่ตัวละครต้องเผชิญเปลี่ยนหรือเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่องเสียใหม่ และให้นำหนักหรือเลือกเน้นย้ำเหตุการณ์ในเรื่องเสียใหม่
- ด้านตัวละคร : สร้างตัวละครขึ้นใหม่ ตัดตัวละครบางตัวทิ้งไป พัฒนาแรงจูงใจของตัวละครให้ชัดเจนขึ้น และเพิ่มรายละเอียดแก่ตัวละครในด้านความคิด ลักษณะนิสัยและการกระทำ
- ด้านความคิด : ตีความความคิดหรือแก่นเรื่องใหม่สำหรับการนำเสนอ เลือกให้นำหนักแก่ความคิดย่อยที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง แล้วขยายให้เป็นความคิดหลักผ่านการให้เหตุผลที่เป็นระบบ
- ด้านภาษา : เปลี่ยนสำนวนภาษาและบทสนทนาของตัวละครใหม่ อ้างถึงหรือคัดลอกข้อความจากเรื่องอื่นมาประสมและสอดแทรกในบทสนทนา

จากการบรรยายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า “การตัดแปลง” คือการนำผลงานชิ้นหนึ่งมาทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยวิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตัดทอน การขยายความ การปรับเปลี่ยน หรือการสลับองค์ประกอบต่างๆ เพื่อรังสรรค์ผลงานชิ้นใหม่ขึ้นมาอย่างเหมาะสม

2. แนวคิดเรื่องการชำระความผิดทางประวัติศาสตร์

หวังซื่อซื่อ (王四四, 2017, หน้า 8) ได้กล่าวถึงการชำระความผิดทางประวัติศาสตร์ (历史洗白) โดยสามารถสรุปโดยสังเขปได้ว่า “ตั้งแต่เริ่มศตวรรษใหม่มา ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์เกิดปรากฏการณ์ ‘ชำระความผิดทางประวัติศาสตร์’ คือการชำระความผิดให้กับบุคคลประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเชิงลบบางคนที่ได้รับการสรุปความดีความชั่วมานานแล้ว โดยทั่วไปจะแสดงให้เห็นในสองรูปแบบ ประการแรกคือบรรยายความผิดของบุคคลที่มีชื่อในทางไม่ดีให้เบาลง เลี่ยงหนักให้เบาลง และเสริมให้เห็นถึงความรู้สึกในใจชีวิตประจำวันของพวกเขาให้เด่นชัดขึ้นมา ประการที่สองคือกลับขาเป็นดำ ซีกวางเป็นม้า สร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้แก่บุคคลที่เป็นผู้ร้าย”

หวังซื่อซื่อ (2017, หน้า 9-10) ยังได้กล่าวถึงภัยของการชำระความผิดให้แก่บุคคลในประวัติศาสตร์ โดยสามารถสรุปออกมาเป็น 4 ประการคือ

1. เผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ผิด
2. การชำระความผิดทางประวัติศาสตร์ของภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ส่งผลเสียต่อค่านิยม โลกทัศน์และมุมมองทางประวัติศาสตร์ของผู้ชมทั่วไปและวัยรุ่น
3. การชำระความผิดทางประวัติศาสตร์ต่อบุคคลที่เป็นผู้ร้ายของภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ไม่เอื้อต่อการร่วมสร้างจิตวิญญาณแห่งชาติ (精神家园) ของประเทศจีน
4. การชำระความผิดทางประวัติศาสตร์ต่อบุคคลที่เป็นผู้ร้ายของภาพยนตร์และละครโทรทัศน์เป็นการดูหมิ่นต่อเหล่าวีรบุรุษของปวงชนที่ยอมพลีกายถวายชีวิตให้แก่ประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า “การชำระความผิดทางประวัติศาสตร์” คือการกล่าวถึงบุคคลที่มีความผิดในประวัติศาสตร์ในบริบทที่เบาลง เสริมเหตุผลต่าง ๆ ที่ทำให้ความผิดเหล่านั้นมีเหตุผลมากขึ้นหรือบางที่อาจกลับตาลปัตรจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเลยก็ได้ ซึ่งจากบทความของหวังซื่อซื่อจะเห็นได้ว่าการชำระความผิดให้แก่บุคคลในประวัติศาสตร์อาจมีผลเสียมากมาย ดังนั้นการดัดแปลงตัวละครที่มีตัวตนอยู่ในประวัติศาสตร์จึงควรทำด้วยความระมัดระวังอย่างสูง เพื่อไม่ให้กระทบต่อมุมมองทางประวัติศาสตร์ของผู้ชม

3. งานวิจัยเกี่ยวกับตัวละครซูสีไทเฮาในนวนิยายและละครโทรทัศน์ “ซังฉยงจื่อเหม่า”

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวละครซูสีไทเฮา จากนวนิยายและละครโทรทัศน์ “ซังฉยงจื่อเหม่า” ผู้วิจัยได้สืบค้นพบบทความที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ทั้งหมด 3 บทความ โดยเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย 1 ฉบับ บทความที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์ 1 ฉบับ และวิทยานิพนธ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์อีก 1 ฉบับดังนี้

หลี่ถิงเหยียน (李同艳, 2013) ได้ศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาในนวนิยาย *ซังฉยงจื่อเหม่า* ในหัวข้อเรื่อง “วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของ ‘ซูสีไทเฮา’ ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง *ซังฉยงจื่อเหม่า* ของจิโร อาซาดะ” (浅田次郎历史小说《苍穹之昴》中的“慈禧”形象解析) จากบทความสามารถสรุปได้ว่า จิโร อาซาดะซึ่งเป็นผู้ประพันธ์คิดว่า ภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาไม่ควรที่จะมีด้านเดียว เขาจึงเขียนนิยายให้พระนางซูสีไทเฮามีเลือดเนื้อ มีความเป็นมนุษย์มากขึ้นกว่าเดิม โดยในนิยาย

เรื่องนี้ ชูสีไทเฮามีใช่เพียงไทเฮาที่เหล่าขุนนางจะต้องเคารพกราบกรานอย่างเดียว แต่ยังเป็นมารดาที่รักใคร่ บุตรชาย เป็นสตรีที่ปรารถนาความรักความผูกพันเช่นเดียวกัน ซึ่งนี้ก็ทำให้ชาวจีนได้ทำความเข้าใจและได้ มุมมองใหม่ในด้านประวัติศาสตร์ด้วย การที่จิโร อาซาตะประพันธ์ออกมาเช่นนี้ หลีถิงเยียน คิดว่าอาจเป็น เพราะมุมมองประวัติศาสตร์ของผู้ประพันธ์...แนวคิดที่มีความยึดหยุ่นต่อประวัติศาสตร์ของชาวญี่ปุ่น จะมีความรู้สึกส่วนตัวและจินตนาการเชิงอัตวิสัยปะปนอยู่ด้วย ทำให้การบรรยายถึงบุคคลในประวัติศาสตร์ ค่อนข้างเบี่ยงเบนไปจากความจริงในประวัติศาสตร์ ซึ่งนี้ก็แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านมุมมองทาง ประวัติศาสตร์ของทั้งสองประเทศ

หลิวฟิงหยวน (刘芳源, 2010) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของพระนางชูสีไทเฮาในละครโทรทัศน์เรื่อง ซังฉงจื่อเหม่า ในหัวข้อ “รูปโฉมของการผจญระหว่างน้ำแข็งและอัคคี: วิเคราะห์การพรรณนาภาพลักษณ์ พระนางชูสีไทเฮาจากละครโทรทัศน์ “ซังฉงจื่อเหม่า” (冰火交织的容颜——浅析电视剧《苍穹之昴》对慈禧太后形象的刻画) จากบทความสามารถสรุปได้ว่า ในละครโทรทัศน์เรื่อง “ซังฉงจื่อเหม่า” ได้สร้าง ภาพลักษณ์ของพระนางชูสีไทเฮาให้แตกต่างออกไปจากเดิม ซึ่งละครเรื่องนี้ไม่ได้ลบเลือนภาพลักษณ์ในอดีตที่มี มาแต่อย่างใด แต่มีการเพิ่มเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความอดกลั้น ความซบซึ้งภายในจิตใจของนางมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถลดภาพลักษณ์ความโหดเหี้ยมอำมหิตที่ผู้ชมมีต่อพระนางลงได้ ทั้งยังเสริมให้เห็นถึงความสามารถใน การปกครอง บริหารประเทศ และความซบซึ้งของตัวนางให้สอดคล้องกับความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ มากขึ้นด้วย

พิมพ์ลดา ดีมาก (2555) ได้ศึกษาการสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร “ชูสีไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องและลักษณะตัวละคร “ชูสีไทเฮา” ใน วรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวบท ซึ่งละครโทรทัศน์เรื่อง “ชูสีไทเฮา ก่อน แผ่นดินสิ้นสลาย” หรือ “ซังฉงจื่อเหม่า” ก็เป็นหนึ่งในละครโทรทัศน์ที่ถูกวิจัยในครั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ละครเรื่องนี้ได้นำเสนอภาพลักษณ์ของพระนางชูสีไทเฮาได้มีมิติความเป็นมนุษย์ชัดเจนที่สุด ผ่านมุมมองของ นักปกครองและชนที่คนสนิท ส่วนในด้านของการสร้างตัวละคร “ชูสีไทเฮา” จากละครโทรทัศน์ “ชูสีไทเฮา ก่อนแผ่นดินสิ้นสลาย” ถูกจัดไว้ในประเภทภาพลักษณ์ของจักรพรรดินีที่เน้นมิติความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีได้ถูก นำเสนอในภาพลักษณ์ของนักปกครองเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงเสนอบทบาทความเป็นแม่ เพื่อลบภาพความ โหดร้ายและเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่พระนางชูสีไทเฮา

เนื่องจากตัวละคร “ชูสีไทเฮา” เป็นตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้อง ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของพระนางชูสีไทเฮาโดยสังเขป เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัย ในครั้งนี้ด้วย โดยผู้วิจัยแบ่งเป็นมุมมองของชาวจีน และมุมมองของชาวญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

4. มุมมองต่อชูสีไทเฮาของชาวจีนโดยสังเขป

จากการสืบค้นมุมมองของชาวจีนที่มีต่อพระนางชูสีไทเฮา พบว่ามุมมองที่ชาวจีนมีต่อพระนางชูสี ไทเฮาโดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นความเห็นในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากบทความ ตัวอย่างดังต่อไปนี้

เซวียไปเฉิง (薛柏成, 2004, หน้า 92) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยครุจีหลิน (吉林师范法学) ได้กล่าวไว้ในบทความ “เหล่ามเหสีสกุลเย่เอ่อน่าลาและการประเมินประวัติศาสตร์ราชวงศ์ชิง” (叶赫那拉氏后妃与清代历史考评) ว่า “ซูสีไทเฮาเป็นผู้ที่มีแนวคิดเอาอำนาจเป็นศูนย์กลาง มีทักษะในการใช้อำนาจสูง เพียงแค่อำนาจอยู่ในมือ หากใครคล้อยตามอยู่ หากใครขวางต้องม้วยมรณา เพื่อตอบสนองความฟุ้งเฟ้อและแสดงให้เห็นถึงอำนาจของนาง นางใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้ทรัพยากรด้านการเงินตอนปลายราชวงศ์ชิงนั้น ร่อยหรอลงเรื่อย ๆ ชีวิตความเป็นอยู่ของอาณาประชาราษฎร์ก็ลำบากขึ้นเช่นกัน”

ต่งหลิงเฟิง (董凌峰, 2006, หน้า 128) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “ถกประเด็นพระนางซูสีไทเฮา และการสร้างความทันสมัยของจีน” (略论慈禧太后与中国近代化) ว่า “การวิพากษ์วิจารณ์พระนางซูสีไทเฮาจะมีเรื่องเสื่อมเสียชื่อเสียงมากกว่าเกียรติคุณเป็นระยะเวลายาวนาน โดยผู้วิจารณ์มักจะทำให้ความสำคัญกับประเด็นความเป็นเผด็จการ ชอบใช้อำนาจของนาง”

ทางด้านนักวิชาการชาวไทยก็มีการกล่าวถึงมุมมองของชาวจีนที่มีต่อพระนางซูสีไทเฮาไว้เช่นกัน โดยพิภู บุชบก (2556, หน้า 125-126) อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กล่าวถึงทัศนะของนักประวัติศาสตร์จีนที่มีต่อพระนางซูสีไทเฮา โดยสามารถสรุปได้ว่า หลังจากเหตุการณ์การปฏิรูปอู่ฮั่น เหล่าปัญญาชนที่รอดชีวิตจากการประหารได้ทำการโจมตีและประณามพระนางซูสีไทเฮาอย่างดุเดือด สร้างกระแสความเกลียดชังและกระแสดต่อต้านพระนางให้หยั่งรากลึกลงในจิตใจของชาวจีน ในสมัยการปกครองของรัฐบาลจีนคณะชาติ ก็มีนักประวัติศาสตร์จำนวนมากให้ความสนใจต่อพระนาง แต่เรื่องราวส่วนใหญ่มักจะกำหนดบทบาทให้พระนางซูสีไทเฮาเป็นทรราชและผู้กดขี่ประชาชนที่ต้องรับผิดชอบต่อความล่มสลายของราชวงศ์ชิง อย่างไรก็ตาม มีนักประวัติศาสตร์จำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับแนวคิดสุดโต่ง และพยายามเสนอมุมมองอีกด้านในลักษณะชื่นชมยกย่องเพื่อแก้ต่างให้กับพระนาง แต่ก็ประสบความสำเร็จไม่มากนัก เนื่องจากความเกลียดชังในตัวพระนางได้หยั่งรากลึกไปในจิตใจชาวจีนแล้ว

จากสามบทความที่กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาในสายตาชาวจีนทั่วไปนั้นไม่ใช่ภาพลักษณ์ในทางที่ดีนัก ไม่ว่าจะเป็นเผด็จการ ใช้อำนาจในทางมิชอบ ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยโดยไม่เห็นความทุกข์ของราษฎรในสายตา เป็นต้น ทว่าตามความเป็นจริงแล้ว ผลงานด้านดีของพระนางซูสีไทเฮาก็มีให้ประจักษ์อยู่บ้างเช่นกัน โดยต่งหลิงเฟิง (2006, หน้า 126-127) ได้สรุปคุณูปการที่พระนางซูสีไทเฮามีต่อการพัฒนาจีนสมัยใหม่ไว้สามประการคือ 1. ให้ความสำคัญแก่ขุนนางชาวจีน ใช้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อันทรงภูมิธรรม 2. ส่งนักศึกษาไปเรียนต่างแดน ยกเลิกการสอบเคอจีวี่ 3. ปฏิรูปการเมืองปลายราชวงศ์ชิง

เช่นเดียวกับ พิภู บุชบก (2556, หน้า 126) ที่กล่าวถึงมุมมองของนักประวัติศาสตร์จีนที่มีต่อพระนางซูสีไทเฮาในปัจจุบันว่า “ปัจจุบันมุมมองที่มีต่อพระนางซูสีไทเฮาเริ่มเปิดกว้างขึ้น นักประวัติศาสตร์เริ่มมีทัศนคติและวิเคราะห์บทบาทของพระนางด้วยความเป็นธรรมมากขึ้น ผลงานที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ของพระนางซูสีไทเฮาระยะหลัง ๆ จึงไม่มีอคติทางเพศ และมุ่งเน้นวิพากษ์วิจารณ์การปกครองของพระนางซึ่งเป็นเรื่องที่ส่งผลต่อสังคมโดยรวมมากกว่าที่จะวิพากษ์วิจารณ์ชีวิตส่วนพระองค์ของพระนาง”

5. มุมมองต่อซูสีไทเฮาของชาวญี่ปุ่นโดยสังเขป

จากการสืบค้นมุมมองที่ชาวญี่ปุ่นมีต่อพระนางซูสีไทเฮา ผู้วิจัยได้พบหนังสือเรื่อง *ซูสีไทเฮาในสายตาชาวญี่ปุ่น* (《日本人眼中的慈禧》) ที่ประพันธ์โดยจิโร ทาฮาระ (田原祯次郎) นักเขียนชาวญี่ปุ่นที่มีชีวิตอยู่ในช่วงปลายราชวงศ์ชิง แปลโดยต่งต่าน (董丹) สำนักพิมพ์กู้กง (故宫出版社) หนังสือเล่มนี้เดิมมีชื่อว่า *ไทเฮาดำหนักตะวันตกแห่งอาณาจักรชิง* (《清国西太后》) บรรณาธิการของหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวไว้ว่า “แม้หนังสือเล่มนี้จะมีข้อผิดพลาดและมีอคติอยู่บ้าง ทว่าอย่างไรก็เป็นเรื่องที่คนในยุคสมัยนั้นเขียนขึ้น ถือว่าเป็นการนำเสนออีกมุมมองหนึ่งให้พวกเราได้ศึกษาและเข้าใจประวัติศาสตร์” (田原祯次郎, 2013, หน้า 216) ผู้วิจัยเห็นว่าหนังสือเล่มนี้มีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง จึงนำมาศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ หลังจากที่ได้ศึกษาก็พบว่าหนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาตั้งแต่ที่พระนางซูสีไทเฮาเริ่มเข้าวังจนถึงปลายรัชสมัย ซึ่งจากเนื้อหาสามารถสังเกตเห็นได้ว่า ทักษะที่ผู้ประพันธ์มีต่อพระนางซูสีไทเฮาแตกต่างจากชาวจีนทั่วไป โดยมักจะเชิดชวยกย่องพระนางซูสีไทเฮาเป็นพิเศษ ดังความตัวอย่างในส่วนบทนำต่อไปนี้

“ยามที่ไทเฮาดำหนักตะวันตกทรงพระราชสมภพนั้นก็พบกับชะตาประเทศที่กำลังจะเสื่อมถอย เข้าวังยามที่ราชวงศ์กำลังตกต่ำ ยาม 27 พรรษาฮ่องเต้เสียนเฟิงผู้เป็นพระสวามีก็สวรรคต ยาม 40 พรรษาก็สูญเสียฮ่องเต้ลงจื่อผู้เป็นพระโอรส ในระหว่างนั้น ศักดิ์ก็ต้องเผชิญกับความวุ่นวายของกบฏไท่ผิงและกบฏหนี่เยน การปฏิรูปปู้ฮู่ซิว ศักดิ์ก็ต้องเผชิญกองทัพอังกฤษ-ฝรั่งเศส สงครามจีน-ฝรั่งเศส สงครามปีงยาอู่ กบฏนักมวย หากเป็นเพียงสตรีทั่วไปอาจจะทำอะไรไม่ถูก หนีไปให้สิ้นเรื่องก็เป็นได้ แต่ในขณะที่สถานการณ์ของประเทศชาติกำลังเสื่อมโทรม ไทเฮาดำหนักตะวันตกกลับว่าราชการหลังม่านอย่างแน่วแน่ ค่อย ๆ โกล่เกลี่ยความขัดแย้งของชาวฮั่นและแมนจู บรรเทาความขัดแย้งเก่าและใหม่ ปฏิรูประบบ จัดระเบียบมาตรการและยุทธโศภรณ์ทางทหาร กลับมากุมอำนาจ สุดท้ายก็ได้จัดเตรียมรัฐธรรมนูญที่ไม่เคยมีมาก่อน ทำให้อาณาจักรชิงที่ใกล้จะล่มสลายฟื้นตัวขึ้นมาอีกครั้ง แสดงให้เห็นถึงสภาพการณ์ตั้งอาภัพที่กลับมาฉายแสงอีกครั้ง พลังอำนาจและความสามารถอันยิ่งใหญ่ของนาง เป็นเรื่องที่เราพบเห็นได้น้อยตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน” (田原祯次郎, 2013, หน้า 7)

เพียงแค่ข้อความข้างต้นก็สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ทักษะของผู้ประพันธ์ (จิโร ทาฮาระ) ที่มีต่อพระนางซูสีไทเฮานั้นเป็นไปในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ไม่เพียงเท่านั้น เนื่องจากนวนิยายซังฉงจื่อเหมาที่ผู้วิจัยจะศึกษาต้องการนำเสนอตัวละครซูสีไทเฮาในมุมมองของแม่ที่รักลูก ผู้วิจัยจึงเน้นสืบค้นประเด็นความสัมพันธ์แม่ลูกเป็นพิเศษ และพบว่าภายในหนังสือ “ซูสีไทเฮาในสายตาชาวญี่ปุ่น” ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างซูสีไทเฮาและฮ่องเต้กวางซิวไว้เช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หากมองในมุมมองของฮ่องเต้กวางซิว ไทเฮาดำหนักตะวันตกเป็นป้าของพระองค์ ในตอนนั้นนางกำจัดการเห็นต่างแล้วให้พระองค์ครองราชย์ ความสัมพันธ์ของทั้งสองน่าจะสนิทสนมกันเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ข่าวลือต่าง ๆ นานา ที่ว่าทั้งสองไม่ลงรอยกัน แม้กระทั่งคำกล่าวที่ว่าฮ่องเต้ถูกทารุณกรรม ที่จริงล้วนไม่อาจเชื่อได้” (田原祯次郎, 2013, หน้า 53)

“...ข่าวลือที่ว่าในขณะที่ฮ่องเต้ทรงพระเยาว์ จะต้องได้ยินเสียงตุ๋นตุ๋นในทุกวัน หากต่อต้านเพียงนิดก็จะถูกเสียบโยย ไม่ก็ลงโทษคุกพระขงษ์ เมื่อได้พบกับไทเฮาก็ระวังตัวดังพบสิงห์พบพยัคฆ์ เมื่อเติบโตใหญ่ ทุก

ครั้งที่ได้ยินเสียงดังอีกทีก็จะนึกถึงเสียงดูต้าของไทเฮาตำหนักตะวันตก สีพระพักตร์เปลี่ยนในทันที เป็นต้น
ข่าวลือประเภทนี้เกรงว่าจะไม่ใช่เรื่องจริง” (田原祐次郎, 2013, หน้า 53)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์คิดว่าความสัมพันธ์ของซูสีไทเฮาและฮ่องเต้มีความสนิท
สนมใกล้ชิดกัน แม้ว่าอาจมีเรื่องราวที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันบ้างในด้านของแนวคิดเรื่องการปฏิรูป ทว่าก็
มิได้ย่ำแย่ดังเรื่องราวที่ลือกัน

จากเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเป็นหนังสือที่ถูกแต่งขึ้นในยุคสมัยที่ราชวงศ์ชิงยังคงอยู่ ทำให้เห็นว่า
ซูสีไทเฮาในสายตาของชาวญี่ปุ่นบางส่วนนั้นผิดแผกจากที่ชาวจีนทั่วไปมองเห็น

นอกจากหนังสือข้างต้น ผู้วิจัยยังได้พบสารคดีญี่ปุ่นชุด “ราชวงศ์แห่งประเทศจีน ความจริงของสตรี
อันชั่วร้าย ตอนไทเฮาตะวันตก” (ชื่อภาษาญี่ปุ่น: 中国王朝よみがえる伝説「悪女たちの真実 西太后」
ชื่อภาษาจีน: 中国皇朝 女性传说 恶女慈禧太后的真相) ที่ผลิตโดยสถานีโทรทัศน์ NHK ของ
ประเทศญี่ปุ่นในปี 2017 โดยสารคดีชุดนี้ได้นำเสนอภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาในอีกมุมมองหนึ่ง ให้ผู้ชม
ได้รู้จักพระนางซูสีไทเฮาในด้านที่แตกต่างออกไป ซึ่ง จิโร อาซาตะ ผู้ประพันธ์นวนิยายซังฉยงจือเหม่า ก็เป็น
แขกรับเชิญที่ถูกสัมภาษณ์ในสารคดีนี้เช่นกัน สารคดีดังกล่าวได้นำเสนอหลักฐานต่าง ๆ ที่ทำให้ภาพลักษณ์ของ
พระนางซูสีไทเฮาต่างจากภาพจำเดิมของผู้ชม ซึ่งผู้วิจัยสรุปเนื้อหาออกมาโดยสังเขปได้ดังนี้

1. พิธีกรผู้ดำเนินรายการได้เดินทางไปพบกับเซียงซือ (向斯) นักวิจัยของพิพิธภัณฑ์ราชวังโบราณ
หรือพระราชวังต้องห้าม ซึ่งเซียงซือได้เสนอแนวคิดที่พระนางซูสีไทเฮาได้รับความสนใจจาก
ประชาชน เหล่าประชาชนเห็นพระนางเป็นดังพุทธะที่มีชีวิตผ่านรูปภาพที่เหล่าประชาชนมายื่นร
รับเสด็จระหว่างที่พระนางซูสีไทเฮาเสด็จสถานีรถไฟปักกิ่ง และภาพที่พระนางซูสีไทเฮาทรงโบก
พระหัตถ์ให้กับกล้อง
2. ทีมงานได้เดินทางไปยัง “หอจดหมายเหตุประวัติศาสตร์แห่งแรกของจีน” (中国第一历史档案
馆) และพบเอกสารราชการที่ชี้ให้เห็นว่าการปรับปรุงพระราชวังฤดูร้อนอีเหอหยวน มิใช่การ
สูญเสียงบประมาณเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นภาระงานให้แก่ประชาชนที่ตกงานในช่วงเวลานั้น
ด้วย จึงเป็นเหตุที่ทำให้ประชาชนขึ้นชอบพระนางซูสีไทเฮา
3. ทีมงานได้เดินทางไปสัมภาษณ์เหลียงยาเซิง (雷家圣) รองศาสตราจารย์ประจำสถาบันวิจัย
หนังสือโบราณ มหาวิทยาลัยครูเซี่ยงไฮ้ (上海师范大学古籍整理研究所) ซึ่งเขาได้นำเสนอ
มุมมองใหม่เกี่ยวกับการปฏิรูปในปีอู่ซิว โดยเขามีแนวคิดว่าการทำรัฐประหารของพระนางซูสี
ไทเฮาเป็นการปกป้องประเทศให้พ้นจากแผนร้ายของชาวต่างชาติ แม้แต่เรื่องการวางยาพิษ
สังหารฮ่องเต้กวางซิว ก็มีจุดประสงค์เพื่อไม่ให้ฮ่องเต้กวางซิวกลับมาคุมอำนาจและทำให้ประเทศตก
อยู่ในมือของต่างชาติในที่สุด
4. ทีมงานได้สัมภาษณ์หวังเซ่อ (王澈) นักวิจัย ณ หอจดหมายเหตุประวัติศาสตร์แห่งแรกของจีน
โดยหวังเซ่อชี้ให้เห็นถึงคุณูปการที่พระนางซูสีไทเฮาได้เคยสร้างไว้ เช่นการอนุญาตให้ชาวฮั่นและ

ชาวแมนจูสมรสกันได้อย่างถูกต้องกฎหมาย การให้ความสำคัญกับขุนนางชาวฮั่น การสั่งห้ามรัดเท้า เป็นต้น

5. รายการได้นำเสนอภาพขบวนแท่นพระบรมศพซูสีไทเฮาที่มีประชาชนจำนวนมากมาคอยส่งเสด็จสู่สวรรคาลัย
6. รายการได้นำเสนอแผ่นไม้สลักที่มีการเขียนถึงพระนางซูสีไทเฮาว่า “ต้าหมู่” (大母) ซึ่งชาวญี่ปุ่นเข้าใจว่ามีความหมายถึง “มารดาอันยิ่งใหญ่”
7. นำเสนอว่าภาพลักษณ์ด้านลบของพระนางซูสีไทเฮามีที่มาจากหนังสือเรื่อง *China Under the Empress Dowager* ของ J. O. P. Bland และ E. Backhouse

จากสารคดีนี้ทำให้เห็นว่าชาวญี่ปุ่นมีมุมมองต่อพระนางซูสีไทเฮาแตกต่างไปจากชาวจีน ไม่ว่าจะทั้งเรื่องความเห็นของประชาชน เรื่องการสร้างอิทธิพล เรื่องการยับยั้งการปฏิรูป เป็นต้น นอกจากนี้ ในสารคดีชุดนี้ จิโร อาซาตะ ยังได้กล่าวว่าเขามองพระนางซูสีไทเฮาเป็นนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่แห่งประเทศจีนอีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าจิโร อาซาตะมีความเคารพเลื่อมใสพระนางซูสีไทเฮาเป็นอย่างมากอีกด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาเนื้อหาของตัวละครซูสีไทเฮาจากนวนิยาย *ซังฉงจื่อเหม่า* (《苍穹之昴》) โดยการศึกษาและจดบันทึกประเด็นที่ต้องการศึกษา
2. ศึกษาเนื้อหาของตัวละครซูสีไทเฮาจากละครโทรทัศน์ *ซังฉงจื่อเหม่า* (《苍穹之昴》) ปี ค.ศ. 2010 โดยการรับชมและจดบันทึกประเด็นที่ต้องการศึกษา
3. ศึกษาแนวคิดเรื่องการดัดแปลง แนวคิดเรื่องการชำระความผิดทางประวัติศาสตร์ และข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับพระนางซูสีไทเฮา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตัวละครซูสีไทเฮาจากนวนิยายและละครโทรทัศน์ *ซังฉงจื่อเหม่า* เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล
4. เขียนบรรยายผลการศึกษา อภิปรายและสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษานวนิยายและละครโทรทัศน์ *ซังฉงจื่อเหม่า* พบว่าตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในฉบับละครโทรทัศน์มีการนำเสนอที่แตกต่างจากนวนิยายต้นฉบับพอสมควร เนื่องจากถูกดัดแปลงในหลายจุด ซึ่งกลวิธีการดัดแปลงที่เห็นได้ชัดในตัวละครนี้คือ “การปรับเปลี่ยน” ไม่ว่าจะปรับเปลี่ยนบุคลิก อุปนิสัย หรือปรับเปลี่ยนการแสดงออกของตัวละคร เป็นต้น ส่วนสาเหตุที่ทำให้ตัวละครนี้ถูกดัดแปลง อาจเป็นเพราะ “มุมมองทางประวัติศาสตร์” ที่แตกต่างกันระหว่างผู้สร้างชาวจีนและผู้ประพันธ์ชาวญี่ปุ่น เนื่องจากตัวละครซูสีไทเฮาในฉบับนวนิยายมีความแตกต่างจากประวัติศาสตร์ที่ชาวจีนคุ้นเคยเป็นอย่างมากด้วยการเสริมแต่ง การ

เพิ่มเหตุผลต่าง ๆ นานา จนทำให้ตัวละครพระนางซุสึไทเฮาในฉบับนวนิยายถูกเชิดชูและนำเสนอในเชิงบวก มากเกินกว่าที่ควรเป็น

ตัวละคร “ซุสึไทเฮา” ที่ปรากฏในนวนิยายช่วงฉงฉิงจื่อเหม่ามีภาพลักษณ์แตกต่างจากที่ผู้คนคุ้นเคยกันดี เพราะในหน้าประวัติศาสตร์จีนนั้น ซุสึไทเฮาคือหนึ่งในต้นตอที่ทำให้ราชวงศ์ชิงล่มสลายลง ทว่าซุสึไทเฮาในฉบับนวนิยายเรื่องนี้กลับแตกต่างออกไป ผู้ประพันธ์ได้เพิ่มเหตุผลให้กับประเด็นการล่มสลายของราชวงศ์ชิงใหม่ โดยสร้างเรื่องราว “คำบัญชาของดวงพระวิญญาณฮ่องเต้เฉียนหลง” ขึ้นมา โดยดวงพระวิญญาณของฮ่องเต้เฉียนหลงมักจะปรากฏมาสื่อสารกับนางเวลาที่นางกลัดกลุ้มใจ ซึ่งฮ่องเต้เฉียนหลงได้บัญชาให้ซุสึไทเฮา จบยุศสมัยนี้ลงด้วยมือของตนเอง จึงเป็นเหตุที่ทำให้นางต้องยึดอำนาจและทำตัวเป็นนางมารร้าย แม้กระทั่งต้องสังหารฮ่องเต้กวางซู่ก็ตมยอม ดังตัวอย่างความต่อไปนี้

(ประวัติศาสตร์อันแสนยาวนาน เริ่มตั้งแต่เหยาซุ่น กษัตริย์ปกครอง
ชาติ ขุนนางทำเพื่อราษฎร เจ้าจ๊กต้องกลายเป็นมารร้าย กลายเป็นอสุรี เพื่อ
ล้มประเทศนี้ลง)

“ข้าไม่ยินยอม เช่นนั้น...มันเกินไปมาก น่าสังเวชมากเหลือเกิน...”

ซุสึคิดว่าอกของชายชราไว้แน่น ร้องไห้จนกายสั่นเทา

(มันเกินไป และน่าสังเวชมากจริง ๆ นั่นแหละ คนที่มีความสามารถ
ที่สุดจ๊กต้องแบกรับภารกิจที่น่าสังเวช น่าโหดร้ายนี้ไว้ นี่เป็นบัญชาสวรรค์ เฉก
เช่นเดียวกับตอนที่ข้ามีชีวิตอยู่ เจ้าก็ต่อแบกรับความลำบากที่ประชามีอาจ
เข้าใจได้เช่นเดียวกัน เจ้ามีพรสวรรค์ที่จะทำเรื่องเช่นนี้)

(นวนิยายช่วงฉงฉิงจื่อเหม่า เล่มต้น, 2010, หน้า 183)

แม้นางจะไม่ยินยอมที่ต้องทำเช่นนั้น แต่เพื่อการผลัดเปลี่ยนยุศสมัยให้อำนาจคืนสู่ประชาชน นางจึงต้องยอมจำใจทำ ซึ่งการทำตัวเป็นนางมารของนางมักจะแสดงออกโดยการใช้อารมณ์ที่รุนแรง ไร้เหตุผลเสียส่วนมาก ทั้งตะโกนเสียงดัง ตบตีนางกำนัล ทว่าการแสดงออกที่ไร้เหตุผลเหล่านั้น เป็นเพียงเปลือกนอกเท่านั้น เพราะเบื้องลึกในจิตใจที่แท้จริงของนางไม่ต้องการทำเช่นนั้นเลย ไม่เพียงเท่านั้น บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ เช่นเหตุการณ์ที่คังโหย่วเหวยสามารถหนีออกจากประเทศได้ ผู้ประพันธ์ก็ได้แต่งเติมเหตุผลให้พระนางยอมปล่อยคังโหย่วเหวยไปเพราะเห็นใจฮ่องเต้ หรือแม้กระทั่งเรื่องการประหาร “หกบุรุษแห่งปู้ฮู่ซิว” (戊戌六君子) ก็มีใช้ประสงค์ที่แท้จริงของนางเช่นกัน ความเลวร้ายที่นางต้องแสดงออกมาทั้งหมด ก็เพื่อล้มยุศคัคนานี้ลง คืนอำนาจสู่มือประชาชนอย่างแท้จริง

จากการบรรยายข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในฉบับนวนิยาย ผู้ประพันธ์ได้สร้างเหตุผลต่าง ๆ นานาให้พระนางซุสึไทเฮาเป็นบุคคลที่มีความยิ่งใหญ่ เสียสละและมีคุณูปการแก่ประเทศ

ในส่วน of ตัวละครซุสึไทเฮาฉบับละครโทรทัศน์ที่ถูกดัดแปลงมาจากฉบับนวนิยายนั้น กลับมีจุดที่แตกต่างกันออกไป “วังจวิน” (汪俊) ผู้กำกับละครโทรทัศน์ช่วงฉงฉิงจื่อเหม่าได้เคยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “พวก

เราสามารถเห็นภาพลักษณ์ของซุสีไทเฮาได้ครบถ้วนกว่าเดิม นางเป็นคนมีหลายด้าน มีด้านที่โหดร้ายทารุณ แต่ก็เผยให้เห็นถึงความโกรธทุกข์สุขยินดีในฐานะคนเป็นแม่ เผยให้เห็นถึงความเดี๋ยวตายและความกลัวของนางในฝ่ายใน จิตใจที่ว้าวุ่นของนาง ความสงสัยของนาง การต่อสู้ภายในจิตใจของนาง อาจเป็นเพราะนางที่ทำให้ราชวงศ์ชิงต้องล่มสลาย แต่นี่เป็นเพียงผลลัพธ์ของเรื่อง พวกเราให้ความสำคัญกับกระบวนการอันซับซ้อนของจิตใจนางที่กระทำเรื่องพวกนี้มากกว่า” (吴月玲, 2010, หน้า 1)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำเสนอตัวละครซุสีไทเฮาฉบับนวนิยาย และฉบับละครโทรทัศน์ออกเป็น 3 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1.) ซุสีไทเฮาในฐานะแม่

ฉบับนวนิยาย : ภายในนวนิยาย*ซังฉยงจือเหม่า* ผู้ประพันธ์ได้เขียนผลักดันให้พระนางซุสีไทเฮามีภาพลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านของความเป็นแม่ที่รักใคร่ห่วงใยลูก ผ่านการกระทำ รวมถึงผ่านบทสนทนาของตัวละครต่าง ๆ แม้ความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างไทเฮาและฮ่องเต้จะเป็นเพียงป่า-หลานกัน ทว่าความรู้สึกที่ทั้งสองมีให้ต่อกันเป็นดังแม่ลูกแท้ ๆ กระทั่งการที่นางยึดอำนาจไว้กับตน ก็เป็นเพราะว่านางไม่ยอมให้ฮ่องเต้ กวงซี้ว ต้องแบกรับความทุกข์ความลำบากเหมือนนางอีกด้วย ทว่าไทเฮาก็ยังคงเชื่อมั่นในตัวฮ่องเต้ เชื่อว่าความสามารถของฮ่องเต้จะสามารถเปลี่ยนชะตาและกอบกู้ประเทศนี้เอาไว้ได้ ดังตัวอย่างความต่อไปนี้

“ไม่ว่าผู้ใดก็อาจล่วงรู้เหตุผลที่ตนยังคงยึดอำนาจไว้เช่นนี้ ตนนั้นรักฮ่องเต้ กวงซี้ว ดังแก้วตาดวงใจ รักฮ่องเต้น้อยใจเถียนที่เพียบพร้อมทั้งหน้าตาและสติปัญญาผู้นั้น ไม่อยากให้อิเหนียงต้องมาประสบกับความทุกข์ของตน ความทุกข์ที่ทรมาณตนทุกคืนวัน” (นวนิยาย*ซังฉยงจือเหม่า* เล่มต้น, 2010, หน้า 201)

“ซุสีไทเฮารู้ดีอยู่แก่พระทัย เด็กคนนี้ใจเถียน ฮ่องเต้ กวงซี้ว ที่เป็นทายาทสายตรงของตระกูลไอ้ซินเจวี่ยหลัว อาจจะมีเชื้อสายมาจากองค์ใหญ่ ไม่ว่าดวงพระวิญญาณขององค์เถียนหลงจะว่าอย่างไร เด็กคนนี้จักต้องมีกำลังที่เปลี่ยนแปลงคำทำนายได้แน่” (นวนิยาย*ซังฉยงจือเหม่า* เล่มต้น, 2010, หน้า 256)

ฉบับละครโทรทัศน์ : ในประเด็นของความเป็นแม่นั้น ทีมสร้างได้คงสิ่งที่นวนิยายต้องการนำเสนอไว้นั้นก็คือความรักของแม่ที่มีต่อลูกระหว่างไทเฮาและฮ่องเต้ ซึ่งแม่ทั้งสองจะเป็นแม่ลูกแต่เพียงในนาม ทว่าความรู้สึก ความผูกพันที่ไทเฮามีให้แก่ฮ่องเต้นั้นไม่แพ้แม่ลูกแท้ ๆ เลย ซึ่งในฉบับละครโทรทัศน์ก็นำเสนอมุมนี้อยู่บ่อยครั้ง ผู้ชมจะเห็นได้ว่าไทเฮาคอยห่วงเรื่องความรู้สึก อาหารการกิน หรือเรื่องจิตปาระของฮ่องเต้อยู่เสมอ แม้จะมีเรื่องที่ผิดใจกันบ้าง แต่ความรักที่มีต่อฮ่องเต้ก็ไม่เคยแปรเปลี่ยน แม้แต่ตอนที่ไทเฮาจะย้ายไปประทับที่พระราชอุทยานอีเหอหยวน ก็ยังคงกล่าวกับหลี่ซุนอวี่ว่าสิ่งที่ดีที่สุดในการย้ายไปประทับที่พระราชอุทยานอีเหอหยวนก็คือตนจะได้ไม่ต้องคาดเดาคำคิดกับลูกของตนแล้ว ดังความ

ซูลีไทเฮา: หลังจากที่เขาถอนตัวแล้วไปอยู่ที่พระราชอุทยานอี๋เหอหยวนแล้ว เจ้ารู้หรือไม่ว่าสิ่งที่ดีที่สุดคืออะไร?

หลี่ซุนอวี่น: มีทราบพะยะค่ะ

ซูลีไทเฮา: สิ่งที่ดีที่สุดก็คือ ข้าและลูกของข้าก็ไม่ต้องคอยคาดเดาจิตใจของกันและกันแล้ว ข้ามอบอำนาจทั้งหมดให้เขา ให้เขาตัดสินใจเองผู้เดียว ทำความคิดของตนให้เป็นจริง คาดว่าพอเป็นเช่นนี้แล้ว เขาก็คงไม่มีความจำเป็นจนถึงกับต้องวางแผนทำร้ายข้าแล้วละ

(ละครโทรทัศน์ซ่งฉงจื่อเหม่า, ตอนที่ 20, 26:20-26:53)

ทว่าสิ่งที่ฉบับละครโทรทัศน์แตกต่างจากฉบับนวนิยายคือความรักที่ไทเฮามีแก่ฮ่องเต้มีขีดจำกัด ในนวนิยายไทเฮารักฮ่องเต้อย่างสุดหัวใจ แม้แต่เหตุผลที่ซูลีไทเฮาไม่ยอมสละอำนาจก็เพราะเป็นหวังจิตใจของฮ่องเต้ ทว่าในฉบับละครโทรทัศน์นั้นแตกต่างกันออกไป หากนางคิดว่าสิ่งใดไม่เป็นธรรมกับนาง นางก็จะมีความคิดต่อต้านอย่างที่สุด ซึ่งสามารถสังเกตได้จากเหตุการณ์ที่พูดกลางฮ่องเต้ในตอนที่ 27 ในเหตุการณ์นี้ฮ่องเต้กังวลใจได้ยอมใช้ราชบัลลังก์แลกกับชีวิตของ “เหลียงเหวินชิว” ขุนนางคู่ใจ หลังจากที่มีการปฏิรูปล้มเหลว แต่กลับถูกไทเฮาพูดจาเยาะเย้ย ซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์ที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ เพราะในนวนิยายไทเฮารักฮ่องเต้ตั้งลูกแท้ ๆ และเห็นความสามารถของฮ่องเต้ จึงไม่มีทางตรัสกับฮ่องเต้เช่นนี้ได้

ซูลีไทเฮา: ในมุมมองของข้า เหตุผลบนโลกใบนี้ก็ไม่มีอะไรไปมากกว่านี้แล้วแหละ หนึ่งคือเหตุผลที่ถูกอีกหนึ่งคือเหตุผลที่ผิด และอีกหนึ่งคือเหตุผลของข้า ส่วนเหตุผลของข้ามันง่ายเป็นอย่างมาก จะว่าไปก็มีแค่ข้อเดียว ผู้ใดทำให้ข้าไม่สุขใจเพียงเวลาเดียว ข้าจักทำให้ผู้นั้นไม่สุขใจไปตลอดชีวิต

ฮ่องเต้: ลูกขอพระกรุณาจากพระมารดา ลูกยินยอมใช้บัลลังก์ของตนแลกกับชีวิตของเหลียงเหวินชิว

ซูลีไทเฮา: เจ้าเด็กคนนี้นี่นะ ผ่านการฝึกฝนในการว่าราชการเองมาเป็นเวลาหลายปี พัฒนาขึ้นเยอะเลยจริง ๆ มิผิด จะว่าไปแล้ว ไม่ว่าจะราชการน้อยใหญ่ระดับประเทศ เรื่องราวปัญหาของแผ่นดิน เนื้อในของมันก็เป็นแค่การทำการค้าเท่านั้นแหละ เพียงแต่เจ้าจักต้องนำสิ่งของที่เป็นของเจ้ามาแลกเปลี่ยนกับข้าลิ เจ้าขึ้นครองราชย์มา 24 ปี ไม่ว่าวันไหนข้าก็สามารถไล่เจ้าลงจากบัลลังก์ได้ เจ้าคงไม่ได้คิดว่าราชบัลลังก์นี้เคยเป็นของเจ้าจริง ๆ ใช่ไหม

(ละครโทรทัศน์ซ่งฉงจื่อเหม่า, ตอนที่ 27, 03:48-05:55)

การปรับเปลี่ยนเช่นนี้ มิเพียงสามารถคงสิ่งที่นวนิยายต้องการนำเสนอไว้ได้ในส่วนหนึ่ง ทั้งยังสามารถผสมผสานภาพลักษณ์เก่าของซูลีไทเฮาในฐานะ “แม่” ตามประวัติศาสตร์ได้อย่างลงตัว เพราะในเรื่องของความเป็นแม่นี้ สี่ว์กวงหยวน (徐广源, 2007, หน้า 173) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยสุสานราชวงศ์ซ่งได้กล่าวไว้ในงานเขียนของตนว่า “ความกระหายในอำนาจของซูลีนั้นสูงมาก ไม่ยอมให้ผู้ใดละเลยอำนาจและฐานะของ

นาง แม้ว่าจะจะเป็นลูกชายแท้ ๆ หรือลูกสะใภ้ นางก็จะเริ่มจากความสนใจของนาง จะลงโทษหรือประทานรางวัล ก็ขึ้นกับอารมณ์ของตัวนางเอง...นางเป็นแม่ที่เห็นแก่ตัว ร้ายกาจ ไม่คำนึงถึงความผูกพันคนหนึ่ง”

2.) ชูสีไทเฮาในฐานะผู้ปกครองประเทศ

ฉบับนวนิยาย : ชูสีไทเฮาในนวนิยาย *ซังฉยงจือเหม่า* ถูกเขียนให้มีความเก่งกาจ มีทักษะในการปกครองและการใช้อำนาจเป็นอย่างดี แม้แต่เรื่องการปฏิรูปประเทศหรือการกำหนดรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแนวคิดของฝ่ายปฏิรูป นางก็สามารถทำความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ โดยผู้ประพันธ์ได้บรรยายความถึงความสามารถของไทเฮาไว้ในหลายสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น

“ในความเป็นจริงแล้ว ความสามารถในการทรงงานของไทเฮา ไม่เพียงเหล่าชินหวังที่มากเล่ห์เพทุบาย รวมถึงชาวกองธงที่รับสืบทอดตำแหน่งกันมาอาจเทียบได้แล้ว แม้แต่ขุนนางชาวฮั่นที่ผ่านการสอบเคอจี้ว์มาก็ยังคงห่างชั้นนัก” (นวนิยาย *ซังฉยงจือเหม่า* เล่มต้น, 2010, หน้า 275)

ไม่เพียงแต่ความเก่งกาจในการบริหารหรือการใช้อำนาจเท่านั้น ตัวละครชูสีไทเฮาในนวนิยายเรื่อง *ซังฉยงจือเหม่า* ยังเป็นที่เคารพรักของประชาชนชาวจีนนอกเหนือกลุ่มปฏิรูปอีกด้วย โดยผู้ประพันธ์ได้ใช้บทสนทนาระหว่างตัวละครหรือบทบรรยายเชิงดูให้ชูสีไทเฮาเป็นดั่งพระโพธิสัตว์กวนอิม หรือแม้กระทั่งเป็นดั่งพุทธองค์อันเป็นที่เลื่อมใสของประชาชนทั่วไป ดังความ

“ส่วนชาวจีน ไม่ว่าจะใครล้วนไม่คิดเช่นนั้นหรอก ที่ผู้คนเรียกนางว่า ‘พระพุทธรองค์ที่เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา’ ไม่ใช่คำสั่งของเบื้องบนด้วยซ้ำ พุทธแบบนี้แล้วกัน สำหรับคนราชวงศ์ซิงทั้งหมด ไทเฮาดำหนัก ตะวันตกเป็นดาราใหญ่ เป็นมารดาที่เปี่ยมเมตตา เป็นผู้นำที่เพียบพร้อมด้วยรูปโฉมและความสามารถ” (ซังฉยงจือเหม่า เล่มปลาย, 2010, หน้า 30)

ฉบับละครโทรทัศน์ : ทีมผู้สร้างได้นำเสนอให้เห็นถึงทักษะการบริหาร การใช้อำนาจของนาง ความเด็ดขาดในฐานะผู้ปกครองของนางผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากขึ้น แม้ฉบับนวนิยายจะมีบรรยายถึงอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้มีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการบริหารอำนาจของนางอย่างเป็นรูปธรรมเท่าไรนัก ฉบับละครโทรทัศน์จึงเพิ่มเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อสะท้อนให้เห็นชูสีไทเฮาในมุมนี้มากขึ้น ทว่าสิ่งที่แตกต่างจากฉบับนิยายคือมีการเพิ่มเรื่องราวในเชิงลบให้เยอะขึ้น มิใช่การนำเสนอเชิงบวกเพียงอย่างเดียว มีทั้งการใช้อุบาย มุมที่ดูดีแต่แฝงครีต มุมโอหัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1) เชี่ยวชาญการใช้อุบายการเมือง

ตัวอย่างเช่นเหตุการณ์การยกเลิกจัดงานเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษาของชูสีไทเฮา ซึ่งเดิมทีเหลียงเหวินชิวได้ถวายฎีกาให้ยกเลิกงานเฉลิมพระชนมพรรษาของไทเฮาแต่ฮ่องเต้ ทว่าฮ่องเต้ยังมิกล้าอนุมิติ เมื่อชูสีไทเฮารู้เรื่องจึงถามเหตุผลที่ฮ่องเต้ไม่ยอมอนุมิติฎีกานั้น ฮ่องเต้กล่าวว่าไม่เห็นด้วยกับเหลียงเหวินชิว

ทว่ายังหาเหตุผลที่จะปฏิเสธไม่ได้ ไทเฮารู้ความคิดของฮ่องเต้ที่ว่าอยากอนุมัติแต่กลัวไทเฮาพิโรธ อยากปฏิเสธ แต่ก็ปฏิเสธไม่ลง จึงให้นำฎีกาไว้กับไทเฮาก่อน ไทเฮาไม่มีท่าทีกริ้วแต่อย่างใด ภายหลังไทเฮาได้ให้ขุนนางสำนักพระราชวังลดขนาดวันเกิดลง เพื่อไม่ให้เป็นที่ครหา แต่ก็ไม่วายที่จะกล่าวว่าเป็นความคิดของเหลียงเหวินชิว ดังบทสนทนาต่อไปนี้

ซูสีไทเฮา: หลายวันก่อน ขุนนางสอนหนังสือประจำสำนักฮั่นหลินเหลียงเหวินชิว ถวายฎีกาให้หยุด
จัดงานเฉลิมฯ

ทรงลู่: นี่ จะเป็นไปได้อย่างไร

ซูสีไทเฮา: ที่เขาพูดมากก็มีเหตุผล แนวหน้ากำลังทำสงครามอย่างสุดชีวิต พวกเรายังคงสนุกสุขสันต์
ร้องรำทำเพลงอยู่ในเมืองหลวง จะกระทบต่อใจประชาและขวัญทหารได้ หากผู้ตรวจการ
ถวายฎีกา พวกเราก็คงเสียหน้าเองมิใช่หรือ? ว่ากันตามตรง ข้าก็ไม่มีจิตใจฉลองงานวันเกิด
60 ปีนี้แล้วแหละ มีผู้คล้อยตามเขา แล้วอนุมัติฎีกาเหลียงเหวินชิวดีกว่า

ทรงลู่: นี่ นี่ เพียงแต่ต้องลำบากไทเฮาแล้ว

ซูสีไทเฮา: วันเกิดนี้ ว่ากันตามพิธีรีตองก็คงต้องฉลองสินะ ข้าว่างานวันเกิดนี้ก็ลดขนาดลง จัดแคใน
พระราชวังก็พอแล้ว

ทรงลู่: พะยะคะ บ่าวน้อยรับพระราชเสาวนีย์

(ละครโทรทัศน์ซังฉยงจือเหมา, ตอนที่ 16, 08:57-10:03)

จากบทสนทนาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แม้ซูสีไทเฮาจะยอมถอยให้หนึ่งก้าวโดยการลดขนาดวันเกิดของตนลง ทว่าก็ไม่ยอมให้เหล่าคณะปฏิรูปสำเร็จอย่างราบรื่น ซึ่งซูสีไทเฮาได้สร้างความไม่พอใจในตัวเหลียงเหวินชิวให้แก่ขุนนางสำนักพระราชวังแล้วนั่นเอง เพราะถ้าหากพระนางอยากลดขนาดวันเกิดจากใจจริง ก็คงไม่กล่าวว่าใครเป็นผู้ถวายฎีกานี้

นอกจากเหตุการณ์ข้างต้น ยังมีอีกหลายเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้ชมเห็นว่าไทเฮายังคงเชี่ยวชาญในการใช้อุบายทางการเมืองอยู่ เช่นเหตุการณ์ออกอุบายให้เหล่าขุนนางผู้ใหญ่ถวายฎีกาให้ไทเฮาขึ้นเนระราชกิจในตอนที่ 1-2 เหตุการณ์กดอำนาจขุนนางชิงหวิงโดยใช้เรื่องต้นไปกั๊วบนสุสานในตอนที่ 8 เหตุการณ์ทหารล้อมอี่เหอหยวนที่ถูกปูเรื่องมาตั้งแต่ตอนที่ 22 เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ส่วนใหญ่มักจะเป็นเหตุการณ์ที่ละครโทรทัศน์เพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อให้เห็นมุมมองด้านการเมืองของไทเฮาได้ชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ ตามที่เซวียโปเฉิง (2004: 92) ได้กล่าวไว้ว่า “ซูสีไทเฮาเป็นผู้ที่มีแนวคิดเอาอำนาจเป็นศูนย์กลาง มีทักษะในการใช้อำนาจสูง เพียงแคมีอำนาจอยู่ในมือ หากใครคล้อยตามอยู่ หากใครขวางต้องม้วยมรณา” อีกด้วย

2.2) ดุดันเคร่งครัด

ในการสร้างตัวละครซูสีไทเฮาขึ้นมา ย่อมต้องรักษาภาพลักษณ์ดุดันของพระนางซูสีไทเฮาไว้ด้วยเช่นกัน ทว่ามี การปรับเปลี่ยนให้มีเหตุผลมากขึ้น มีการใช้สายตา ใช้สง่าราศีของนักแสดงในการแสดงออกถึง

ความโกรธ ความเคร่งครัด ไม่ได้ใช้การไว้วางใจใช้อารมณ์ที่รุนแรงเหมือนในนิยายต้นฉบับดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นเพียงอย่างเดียว เช่นเหตุการณ์ที่ไทเฮาตกเดือนสองหาเรื่องการปฏิบัติตนต่อฮ่องเต้ในตอนที 6 ซึ่งฮ่องเฮาจะเป็นหลานแท้ ๆ ของไทเฮา แต่ก็ยังโดนตำหนิเช่นเดียวกัน หรือเหตุการณ์สำคัญอย่างการโอบยและลดยศพระมเหสีเงินเพยเป็นก๊วยเหรินในตอนที 14 เพราะนางยุ่งราชกิจและพูดจาล่วงเกินซูสีไทเฮา ดังความ

ซูสีไทเฮา: เจ้ากล่าวว่าเขาใช้เงินซื้อตำแหน่ง มีหลักฐานไหม?

เงินเพย: ทูลเหล่าฝัวเหย³ คนที่เป็นคนจัดการเรื่องให้ก็มีใช้หม่อมฉัน หม่อมฉันจะมีหลักฐานได้เยี่ยงไรเพคะ ฝ่ายตรวจการยังสามารถรายงานความตามข่าวลือ ในเมื่อมีข่าวลือว่าอัครมเหสีใช้เงินซื้อตำแหน่ง อย่างน้อยก็ควรสืบให้ชัดเจน ไม่ถูกหรือเพคะ

ซูสีไทเฮา: ย่อมควรสืบแน่นอน เพียงแต่เรื่องนี้ออกจากปากเจ้าก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรแล้ว เจ้าทำเช่นนี้เรียกว่ายุ่งราชกิจแล้วเจ้ารู้ไหม เหล่าสนมนางในตำซิงห้ามยุ่งงานราชกิจคือกฎบรรพชนของพวกเรา แม้แต่เรื่องนี้เจ้าก็ยังไม่รู้เช่นนั้นหรือ?

เงินเพย: กฎบรรพชนข้อนี้ วันนี้หม่อมฉันจึงจะเข้าใจลึกซึ้งที ที่แท้เหล่าสนมนางในตำซิงห้ามยุ่งราชกิจแต่อนุญาตให้ว่าราชการหลังม่านได้...เหล่าฝัวเหย หม่อมฉันเพียงแคปากไว มิได้คิดเป็นอื่นใดขอเหล่าฝัวเหยทรงประทานอภัยด้วย

ซูสีไทเฮา: ข้าอยู่มาจนถึงขนาดนี้ ยังไม่เคยเจอสิ่งที่ไม่รู้ดีรู้ชั่วเช่นเจ้ามาก่อนเลย

(ละครโทรทัศน์ซังฉยงจือเหมา, ตอนที่ 14, 23:18-24:35)

หลังจากบทสนทนาข้างต้น พระมเหสีเงินเพยก็ถูกลดชั้นให้เป็นเพียง “ก๊วยเหริน” ซ้ำยังถูกโอบยต่อหน้าธารกำนัลอีกด้วย เหตุการณ์จริงจะเป็นเช่นไรไม่มีใครทราบได้ แต่หากอ้างอิงจากงานเขียนของสิ่วกวงหยวน ก็เห็นว่าเหตุการณ์ภายในเรื่องมีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริง ซึ่งบันทึกจดหมายเหตุพระราชวังชิง (《清宫档案》) ได้ยืนยันแล้วว่าในวันที่ 28 เดือน 10 พระมเหสีเงินเพยโดน “โทษโอบยถอดพระภูษา” ก็คือการตีโดยถอดเสื้อผ้า (徐广源, 2005, หน้า 234) ในวันถัดมาจึงถูกลดชั้นเป็นก๊วยเหริน เพราะยุ่งเรื่องราชกิจ (徐广源, 2005, หน้า 232) ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นคำสั่งของซูสีไทเฮาททั้งสิ้น

2.3) ใช้อำนาจในทางมิชอบ

ภาพจำที่ชาวจีนคุ้นเคยกับซูสีไทเฮามากที่สุด คงจะหลีกเลี่ยงภาพลักษณ์ที่ขอบวางอำนาจบาตรใหญ่หรือการใช้อำนาจในทางที่มิชอบไปไม่ได้ ซึ่งในฉบับนวนิยายไม่ค่อยนำเสนอในมุมนี้สัก เพราะจะเน้นการเชิดชูคุณงามความดีของพระนางเสียมากกว่า ทว่าฉบับละครโทรทัศน์ได้นำบุคลิกนี้มาใส่ในตัวละครซูสีไทเฮา ให้ซูสีไทเฮามีทั้งความอวดดี ใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือแม้กระทั่งโอหังจนเปรียบเทียบกับตัวเองเป็นราชวงศ์ชิงด้วย โดยให้แสดงออกผ่านเหตุการณ์หรือบทสนทนาต่าง ๆ เช่นการสนทนาระหว่างเคโนชูเกะ โอะกะ และชิเบโกโร เกี่ยวกับการซ่อมแซมอิ่เหอหยวนโดยใช้เงินจากกองทัพ ซึ่งเรื่องนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ชาวจีนต่างก็รู้จักกันเป็นอย่างดี

³ “เหล่าฝัวเหย” (老佛爷) เป็นคำที่ใช้เรียกพระนางซูสีไทเฮา เปรียบพระนางเป็นดังโพธิสัตว์แม่

แม้เหตุการณ์ดังกล่าวจะอยู่ในรูปแบบการสนทนาของบุคคลที่สาม และพูดถึงการใช้บริการทหารในรูปแบบของ “ชาวสื่อ” แต่ก็ไม่ได้มีการแก้ตัวแทนชูลีไทเฮาว่าเหตุการณ์นี้เป็นจริงหรือไม่แต่อย่างใด

หรืออาจสังเกตจากเรื่องการบูรณะสุสานของพระนางชูลีไทเฮาที่ปรากฏในตอนที่ 8 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ทรงถูกรบกวนให้ชูลีไทเฮาซ่อมแซมสุสาน เพราะอยากให้สุสานของพระนางชูลีไทเฮาดงงามกว่าพระนางซูอาน โดยใช้ข้ออ้างว่ามีจุดที่ผุพัง เพราะฝนตกหนักหลายปี ภายหลังไทเฮาจึงมีปากเสียงกับขุนจีนหวังเรื่องการตกแต่งสุสานที่ทรูหราเกินความจำเป็นและมีภาระใช้งบประมาณมหาศาล โดยเรื่องที่พระนางชูลีไทเฮาให้ตกแต่งสุสานเกินความจำเป็นนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงตามประวัติศาสตร์ จากบทความเรื่อง “วิเคราะห์จิตใจที่ซับซ้อนของพระนางชูลีไทเฮาผ่านรูปแบบการก่อสร้างสุสานผู้ถ้าวี่ ณ ชิงตงหลิง” (从普陀峪定东陵的建筑风格分析慈禧复杂的心理) ได้กล่าวว่า “รัชศกกวังชิวปีที่ 21 ชูลีไทเฮามีสนใจปัญหาภายในและภายนอกประเทศ และปัญหาท้องพระคลังร่อยหรอ ปรับปรุงสุสานครั้งใหญ่ รื้อสิ่งก่อสร้างหลักและสร้างใหม่ ใช้ระยะเวลาการก่อสร้างใหม่ 13 ปี โดยใช้เหตุผล ‘ไม่ได้รับการซ่อมแซมเป็นเวลานาน’...” (罗丽欣, 2002, หน้า 86) ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง “ตำนานสุสานชิงตงหลิง” (清东陵传奇) ที่กล่าวไว้ว่า “รัชศกกวังชิวปีที่ 21 (ปีค.ศ. 1985) เดือนแปด เหล่าขุนนางผู้คุ้มกันสุสานชิงตงหลิงได้ทูลเกล้าถวายฎีกา กล่าวว่าสุสานตั้งตงหลิงฝนตกติดต่อกันหลายปี มีจุดที่ผุพังรั่วซึมอยู่หลายแห่ง จำต้องซ่อมแซมโดยด่วน ชูลีไทเฮาจึงคว้าโอกาสนี้ส่งชิงจีนหวังอี้ควงและเจ้ากรมกลาโหมทรงลู่คนสนิทของตนเป็นขุนนางผู้รับผิดชอบเรื่องนี้ พวกเขารู้พระทัยของชูลีไทเฮาเป็นอย่างดี ในขณะที่ประมาณการก่อสร้างใหม่ได้เพิ่มความยากเข้าไป ทำสิ่งก่อสร้างภายในสุสานราวกับว่าไม่มีแห่งใดที่ไม่ต้องซ่อมแซมเลย ตำแหน่งใหญ่และตำแหน่งปีกทางตะวันออกและตะวันตกจากเดิมที่ต้องเปลี่ยนกระเบื้อง เปลี่ยนเป็นเรือถอนสร้างใหม่” (刘勇, 柴志荣&梅生, 2002, หน้า 34)

3.) ชูลีไทเฮาในฐานะมนุษย์ปุถุชน

ฉบับนวนิยาย : ผู้ประพันธ์ไม่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของชูลีไทเฮา ให้เห็นในมุมมองผู้ปกครองแผ่นดินและแม่ของลูกเท่านั้น ผู้ประพันธ์ยังต้องการนำเสนอมุมมองที่นางเป็นสตรี เป็นมนุษย์ทั่วไปคนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในพระราชวังแห่งนี้อีกด้วย ซึ่งมุมมองนี้มักจะนำเสนอผ่านตัวละคร “หลี่ซุนอวิ้น” ชั้นที่ข้างพระวรกายพระนางชูลีไทเฮา ให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความรู้สึก และชีวิตส่วนตัวของพระนางมากขึ้น ดังความตัวอย่างต่อไปนี้

“ในสายตาของเหล่าขุนนางที่ถวายบังคมอยู่นอกพระที่นั่ง ไทเฮาคือสตรีแกร่งที่กล้าหาญไร้ผู้ใดเทียมความเป็นจริงนั้น อุปนิสัยของนางเป็นคนอ่อนไหวมาก อีกทั้งยังมีความวิตกกังวลอีกด้วย ในจุดนี้เหล่าชั้นที่ล้วนทราบกันดี ราชกิจลำบากขึ้นในทุกวัน การแก่งแย่งชิงอำนาจที่ห้อมล้อมไทเฮาและฮ่องเต้ นับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ด้วยเหตุนี้ การบรรทมของไทเฮาก็ค่อย ๆ ถูกรบกวนขึ้นเรื่อย ๆ” (นวนิยายซังฉงยงจื่อเหม่า เล่มปลาย, 2010, หน้า 53)

“ข้ายังคิดว่า พระนางชูลีไทเฮาจะสามารถลืมนึกว่าตนเป็นหญิงชราอายุ 60 กว่าปีได้ ลืมราชกิจทั้งหมดแล้วพาตัวเองกลับมาใช้ชีวิตที่สตรีนางหนึ่งควรมีได้” (นวนิยายซังฉงยงจื่อเหม่า เล่มปลาย, 2010, หน้า 126)

ฉบับละครโทรทัศน์ : ในฉบับละครโทรทัศน์ก็ยังคงมุมมองที่ซุสีไทเฮาเป็นสตรีนางหนึ่งที่อยู่ใต้วง
หลวงมานานแสนนาน มีความสุข ความทุกข์ดังมนุษย์ปุถุชนเอาไว้ด้วยเช่นกัน โดยมีทั้งมุ่มเมตตา สุนทรีย์
อารมณ์ขัน รวมถึงอารมณ์ที่โศกเศร้าหม่นหมอง เป็นต้น

3.1) ไทเฮาที่เมตตา

ในฉบับละครโทรทัศน์ ซุสีไทเฮาจะแสดงออกถึงความเมตตาต่อบุคคลรอบตัวอยู่บ่อยครั้ง ทั้งฮ่องเต้
หลี่ซุนอวี่น องค์หญิงโง้วอาน หรือแม้แต่พระมเหสีเจินเพย ก็เคยได้รับความเมตตาจากพระนาง เช่นในช่วงที่
ไทเฮาจะทำการรัฐประหารยึดอำนาจฮ่องเต้ ไทเฮาก็จัดแจงให้หลี่ซุนอวี่นไปสักการะศาลบรรพชนเพื่อที่จะได้ไม่
ต้องเห็นเหตุการณ์อันโหดร้ายเหล่านั้น เพราะเป็นห่วงความรู้สึกของเขา หรือสามารถสังเกตได้ในตอน 28 ซึ่ง
เป็นตอนจบของเรื่องที่ไทเฮายอมมอบอิสระให้แก่หลี่ซุนอวี่น ทั้งที่หลี่ซุนอวี่นเคยลอบสังหารตนเอง นั่นก็
เพราะว่าไทเฮารักและเมตตาหลี่ซุนอวี่นจากใจจริง และไม่ต้องการให้เขาต้องอยู่ในพระราชวังที่มีแต่การ
แก่งแย่งชิงอำนาจแห่งนี้อีก

3.2) ไทเฮาผู้มีอารมณ์สุนทรีย์

สำหรับซุสีไทเฮาในฉบับละครโทรทัศน์ ไม่เพียงแต่จะเป็นไทเฮาผู้มีเมตตาแล้ว ยังเป็นไทเฮาที่มักจะมี
อารมณ์สุนทรีย์ ขอบวาดรูป เขียนอักษร และขมจีวอยู่เป็นประจำ ซึ่งการนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ทำให้ผู้ชมได้
เห็นซุสีไทเฮาในมุมการใช้ชีวิตมากขึ้น ในประเด็นนี้ไม่ว่าจะทั้งมุมมองของชาวจีนเช่นสิ่วกวงหยวน (徐广源,
2007, หน้า 185) ที่ได้กล่าวไว้ในงานเขียนของตนว่า “งานอดิเรกและความสนใจของซุสีไทเฮานั้นกว้างขวาง
เป็นอย่างมาก นาง ‘ลุ่มหลงวรรณคดี เข้าใจประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง’ นางสนใจในการเขียนอักษร การวาด
ภาพเป็นอย่างมาก ซ้ำยังมีความรู้จริงอีกด้วย” หรือมุมมองของชาวญี่ปุ่นจากหนังสือของจิโร ทาฮาระ รวมถึง
สารคดีที่ได้กล่าวไว้ในส่วนบททวนวรรณกรรม ก็ล้วนเห็นพ้องต้องกันว่าซุสีไทเฮามีความสามารถเหล่านี้อยู่จริง

3.3) ไทเฮาผู้มีอารมณ์ขัน

ไทเฮาในฉบับละครโทรทัศน์มักมีอารมณ์ขันอยู่เป็นประจำด้วย ผู้ชมจะได้เห็นรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ
ของไทเฮาอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งฉบับนวนิยายแทบจะไม่มีปรากฏเลย ไม่ว่าจะเป็นการหัวเราะที่ฮ่องเต้แต่งตัวเป็น
นักแสดงจีวในตอนที่ 5 การแซวทรงลู่วิ่งในตอนที่ 7 หรือจะเป็นเหตุการณ์ที่ไทเฮาก็บองค์หญิงโง้วอาน
ซ้อมการให้สัมภาษณ์แก่นักข่าวต่างชาติ ที่ไทเฮามัวแต่หัวเราะสำเนียงภาษาจีนขององค์หญิงโง้วอานที่
เลียนแบบสำเนียงการพูดของนักข่าวต่างชาติในตอนที่ 13 เป็นต้น

3.4) ไทเฮาที่โศกเศร้าน้อยใจ

ขึ้นชื่อว่า “ซุสีไทเฮา” หลายคนอาจจะคิดว่าเป็นคนที่แข็งแกร่งมากกว่าสตรีทั่วไป แต่ในใจของนางก็มี
มุมที่โดดเดี่ยว โศกเศร้าเสียใจไม่ต่างกับคนทั่วไป ซึ่งในฉบับนวนิยายก็นำเสนอในมุมนี้เช่นเดียวกัน ทีมผู้สร้าง
จึงคงมุมมองนี้เอาไว้ เพียงแต่อาจจะมิวิธีถ่ายทอดที่แตกต่างกันออกไปเท่านั้น ตัวอย่างเช่นเหตุการณ์การลอบ

สังหารพระนางของขุนภัย หลังจากที่นางโดนลอบสังหารก็รู้สึกโมโห ทว่าก็บ่นไปด้วยความเสียใจ เสียใจที่คิดไม่ถึงว่าลูกเลี้ยงของตนจะวางแผนลอบสังหารตนได้ลงคอ และถึงขนาดคิดว่าหรือที่จริงแล้วตนควรตายไปได้แล้วดังความ

ชูสีไทเฮา: หรือบางทีข้าคงจะอยู่นานไปแล้ว ข้าเคยเป็นเสาค้ำจุนราชวงศ์ชิง แต่บัดนี้ข้ากลายเป็นหินขวางทางของลูกข้าเสียแล้ว หรือบางทีข้าคงควรตายได้แล้วละ
(ละครโทรทัศน์ซังฉงจื่อเหมา, ตอนที่ 21, 13:05-13:30)

หลังจากกล่าวข้อความข้างต้น นางก็นอนกอดหมอนหลังน้ำตาและหลับไป ซึ่งนี่ทำให้เห็นว่าแม้นางจะมีอำนาจเพียงไร จะเข้มแข็งสักแค่ไหน แต่สุดท้ายแล้วนางก็เป็นหญิงชราคนหนึ่งที่มีความรู้สึกไม่ต่างจากคนทั่วไป มีความเศร้า มีความน้อยใจเหมือนคนธรรมดาคนหนึ่ง ยิ่งฉากที่นางร้องไห้พร้อมกับสนทนากับฮ่องเต้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในครั้งนี้ ก็ทำให้ยิ่งเห็นความน้อยอกน้อยใจของนางชัดยิ่งกว่าเดิม

เหตุการณ์ที่กล่าวถึงข้างต้นเหล่านี้ แม้จะมีการเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนรายละเอียดปลีกย่อยไปจากฉบับนิยายพอสมควร ทว่าก็ยังคงมุมมองที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อเอาไว้ ทำให้ผู้ชมสามารถเห็นพระนางชูสีไทเฮาในมุมมองที่น่าเห็นใจได้มากขึ้น

นอกจากสามประเด็นหลักข้างต้นแล้ว สิ่งทีฉบับละครโทรทัศน์ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนขึ้นจากฉบับนิยายอีกอย่างหนึ่งก็คือ “ความซับซ้อนในจิตใจ” ของชูสีไทเฮา ไม่ว่าจะในฐานะแม่ ผู้ปกครองประเทศหรือมนุษย์ปุถุชน โดยสิ่งที่ถูกใช้เป็นสื่อเพื่อแสดงให้เห็นจิตใจอันซับซ้อนของพระนางก็คือ “หยกมังกร” และ “ดวงพระวิญญาณฮ่องเต้เฉียนหลง” ซึ่งถูกปรับเปลี่ยนไปจากฉบับนิยายเช่นเดียวกัน

ในฉบับนิยาย หยกมังกรคือสิ่งที่ฮ่องเต้ชาวแมนจูเทิดทูนบูชาเป็นของวิเศษ ทว่าได้หายสาบสูญไปในสมัยฮ่องเต้เฉียนหลง ชูสีไทเฮาจึงพยายามตามหามันกลับมา ทว่าความสำคัญของหยกมังกรในฉบับนิยายไม่ได้มีมากนัก ต่างจากฉบับละครโทรทัศน์ที่ชูสีไทเฮาพยายามตามหาหยกมังกรตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เพราะเชื่อมั่นว่ามันคือสิ่งวิเศษที่จะสามารถช่วยเหลือประเทศนี้เอาไว้ได้ เมื่อประเทศสงบ นางก็จะได้ไม่ต้องบาดหมางกับลูก และสามารถถอนตัวไปใช้ชีวิตในบั้นปลายได้อย่างสงบสุข

ส่วน “ดวงพระวิญญาณฮ่องเต้เฉียนหลง” ซึ่งในฉบับนิยายมักจะปรากฏมาสนทนากับพระนางชูสีไทเฮาอยู่บ่อยครั้ง และยังปรากฏตัวให้ตัวละครอื่นเห็นด้วย ก็ถูกปรับเปลี่ยนไปจากต้นฉบับเช่นเดียวกัน โดยตัดเรื่องคำบัญชาที่ชูสีไทเฮาจะบอกนี้ลงไป และให้สิ่งที่คล้ายกับดวงวิญญาณของฮ่องเต้เฉียนหลงมาสนทนากับชูสีไทเฮาในเรื่องของหยกมังกรแทน โดยการตามหาหยกมังกรและการสนทนากับดวงวิญญาณของฮ่องเต้เฉียนหลงของชูสีไทเฮานี้ เป็นเสมือนสิ่งหนึ่งที่สะท้อนจิตใจเบื้องลึกอันซับซ้อนของนาง จิตใจที่มีความกระหายในอำนาจ จิตใจที่มีความกลัวของพระนางให้เห็นชัดยิ่งขึ้น ดังความ

ชูสีไทเฮา: หรือว่าที่อยู่ของท่านคือในใจของข้า?

ฮ่องเต้เฉียนหลง: ก็ใช้ชะลี ข้าจะบอกเจ้าให้หะ ในใจของเจ้าน่าสนใจมาก เข้าแล้วเข้าอีก ชั้นแล้วชั้น
เล่า เข้าประตูดุใจแล้วเป็นดังทะเลลึกจริง ๆ ข้าซ่อนอยู่ในที่ที่เจ้ามองไม่เห็น มองดูเจ้า
อยู่ ข้าเห็นว่าบางเวลาเจ้าก็คิดจะเข้ามาหาอะไรในนี้อย่างควบคุมตัวเองไม่ได้ แต่พอ
เจ้าเข้ามาแล้ว กลับหลงทางเองเสียอย่างนั้นใช้ไหมเล่า

(ละครโทรทัศน์ซังฉงจื่อเหมา, ตอนที่ 4, 19:26-20:00)

ฮ่องเต้เฉียนหลง: นี่เป็นครั้งแรกเลยนะที่ข้าได้ยินเจ้าพูดว่าเจ้ากลัวนะ

ซูสีไทเฮา: ใช่ แต่ว่าข้าพูดออกไปไม่ได้ ข้ากลัวว่าราชวงศ์ต้าซิงจะล่มสลายในมือของข้า ข้าจะต้องแบก
รับคำก่นด่าไปตลอดชาติ

ฮ่องเต้เฉียนหลง : ข้าคิดว่าเจ้าเข้าใจแล้วเสียอีก ตอนที่เจ้าเลือกอำนาจแล้วนั้น ก็เท่ากับเจ้าเลือกที่จะ
แบกรับทุกสิ่งแล้ว

ซูสีไทเฮา: ข้าลำบากมาทั้งชีวิตแล้ว ถึงแม้ว่าข้าจะไม่ได้รับเกียรติยศเฉกเช่นท่าน แต่ก็มิได้ผิดจนถึง
กับต้องมารับความอับยศอดสูเช่นนี้

(ละครโทรทัศน์ซังฉงจื่อเหมา, ตอนที่ 16, 24:11-24:49)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ดวงวิญญาณของฮ่องเต้เฉียนหลงเป็นเหมือนตัวแทนของจิตใจนาง การ
สนทนาระหว่างนางกับฮ่องเต้เฉียนหลงก็คือการต่อสู้ภายในจิตใจของนางเอง การตามหาหยกมั่งกรที่กล่าวว่า
ทำเพื่อประเทศ สุดท้ายแล้วกลับทำเพื่อตัวเองทั้งสิ้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนเช่นนี้ทำให้ผู้ชมสามารถเห็นความ
สับสนวุ่นวายภายในจิตใจของพระนางซูสีไทเฮาได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

จากการบรรยายข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในฉบับนวนิยายผู้ประพันธ์มีทัศนคติต่อพระนางซูสีไทเฮาแตกต่าง
จากมุมมองของชาวจีนทั่วไปที่ได้กล่าวไว้ในส่วนการทบทวนวรรณกรรม โดยเฉพาะเรื่องความเป็นแม่และความ
เป็นมนุษย์ปุถุชนที่เห็นได้อย่างชัดเจน ผู้ประพันธ์ได้ใส่ความเป็นมนุษย์ให้แก่ตัวละครนี้ ให้ซูสีไทเฮามีความรัก
มีความกลัว มีความโกรธ เน้นด้านดีของพระนางซูสีไทเฮาให้ชัดเจนมากขึ้น ละด้านลบให้อ่อนลงไป ผู้ประพันธ์
ได้แต่งเติมให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความรักระหว่างแม่และลูก ความจำใจที่พระนางต้องยึดอำนาจ ความสับสนใน
จิตใจของนางที่ต้องเลือกระหว่างผลประโยชน์ของชาติกับคำบัญชาของฮ่องเต้เฉียนหลง ความรักที่ประชาชนมี
ต่อนาง ไม่เพียงเท่านั้น ผู้ประพันธ์ยังเพิ่มเติมเหตุผลเกี่ยวกับภาพลักษณ์เชิงลบของพระนางซูสีไทเฮา ว่าเหตุผลที่
ทำให้โลกได้เห็นความโหดร้ายของซูสีไทเฮามากกว่าความดีงาม แท้จริงแล้วเกิดขึ้นจากการเขียนบทความใส่สีตี
ไข่นักข่าวชาวฝรั่ง ดังความต่อไปนี้

“ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ชั้นที่หลี่เหลียนอิงแท้จริงแล้วเป็น ‘บุรุษ’ เขาเป็นชายชู้ของไทเฮาตำหนักตะวันตก
ฮ่องเต้ฉงจื่อเป็นลูกของพวกเขาสองคน ฮ่องเต้เสียนเฟิง ไทเฮาตำหนักตะวันออกและฮองเฮาของฮ่องเต้ฉงจื่อ
ที่รู้ความลับนี้ แม้กระทั่งฮ่องเต้ฉงจื่อเอง ก็ถูกวางยาพิษจนตายทั้งสิ้น รายงานข่าวเช่นนี้ เป็นข่าวลือที่ไม่มีมูล

ความจริงทั้งนั้น แต่ว่าล้วนออกมาจากปลายปากกาของโทมัสทั้งสิ้น (นวนิยายซังฉยงจือเหมา เล่มปลาย, 2010, หน้า 23)

การสร้างตัวละครซูสีไทเฮาให้ออกมาในลักษณะดังนวนิยายเรื่องนี้ ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกเข้าใจ สงสาร หรือเห็นใจในตัวซูสีไทเฮามากขึ้น ซึ่งการที่ผู้ประพันธ์สามารถเขียนเรื่องราวของซูสีไทเฮาออกมาแบบนี้ ได้ ย่อมเกิดจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจากชาวจีนเป็นอย่างแน่นอน ส่วนในฉบับละครโทรทัศน์ที่ ดัดแปลงจากฉบับนวนิยายก็ยังคงมุมมองเดิมที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอไว้ เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยน รายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมต่อประวัติศาสตร์จีนยิ่งขึ้น โดยสามารถอภิปรายผลและสรุปได้ ดังต่อไปนี้

อภิปรายผลและบทสรุป

1.) จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการดัดแปลงและสาเหตุแห่งการดัดแปลง ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” จากนวนิยายญี่ปุ่นเรื่อง *ซังฉยงจือเหมา* สู่ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์จีนปี ค.ศ. 2010 ผู้วิจัยพบว่าตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในฉบับละครโทรทัศน์มีการดัดแปลงจากฉบับนวนิยายอยู่หลายจุด โดยกลวิธีการดัดแปลงที่ใช้อย่างเห็นได้ชัดคือ “การปรับเปลี่ยน” ซึ่งสามารถสังเกตได้จากอุปนิสัย บุคลิกหรือ การนำเสนอตัวละครนี้ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ส่วนสาเหตุแห่งการดัดแปลงก็คือ “มุมมองทางประวัติศาสตร์” ที่แตกต่างกันของผู้ประพันธ์นวนิยายต้นฉบับซึ่งเป็นชาวญี่ปุ่นและทีมงานผู้สร้างฉบับละครโทรทัศน์ซึ่งเป็นชาวจีน จึงต้องมีการดัดแปลงเพื่อให้ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” มีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ประเทศจีนมากขึ้น และเหมาะสมกับภาพจำของผู้รับชมชาวจีน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการดัดแปลงของจักรกฤษณ์ ดวงพิตรา (2544) ที่กล่าวไว้ว่า “...วรรณกรรมบางเรื่องอาจมีช่องโหว่และขาดความมีเหตุมีผล ผู้เขียนบทจึงต้อง พยายามหาเหตุผลที่สมจริงให้ เพื่อความถูกต้องตามทฤษฎีละคร” และ “ผู้จัดทำบทจำเป็นต้องประเมิน ทัศนคติของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้ชมต้องการชมละครอย่างไร ผู้จัดทำบทก็ต้องตอบสนองทัศนคตินั้น ๆ”

2.) จากการศึกษาพบว่า ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในนวนิยาย *ซังฉยงจือเหมา* มีภาพลักษณ์ในเชิงบวก มากกว่าเชิงลบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมุมมองของผู้ประพันธ์มีความแตกต่างจากชาวจีนทั่วไป โดยผู้ประพันธ์ ฉบับนวนิยายต้องการนำเสนอให้เห็นถึงพระนางซูสีไทเฮาในมุมมองที่แตกต่างจากเดิมผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ กล่าวคือ 1. ซูสีไทเฮาในฐานะแม่ 2. ซูสีไทเฮาในฐานะผู้ปกครอง และ 3. ซูสีไทเฮาในฐานะมนุษย์ปุถุชน ซึ่ง มุมมองเหล่านี้สามารถทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจ และเห็นใจพระนางซูสีไทเฮามากขึ้น หากพิจารณาทั้งสาม ประเด็นนี้จะพบว่าประเด็นที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อมีความสอดคล้องกับเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือ *ซูสีไทเฮา ในสายตาของชาวญี่ปุ่น* ของจิโร ทาฮาระ ที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์แม่ลูก หรือความเก่งกาจของพระนาง ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผู้ประพันธ์อาจได้รับ แรงบันดาลใจหรือแนวคิดมาจากหนังสือ *ซูสีไทเฮาในสายตาของชาวญี่ปุ่น* เพราะผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ก็เป็นชาว ญี่ปุ่น อีกทั้งยังมีชีวิตจริงอยู่ในยุคสมัยนั้น ผู้ประพันธ์จึงอาจเชื่อถือประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกโดยชาวญี่ปุ่น มากกว่า

นอกจากนี้ แนวคิดอื่น ๆ ของผู้ประพันธ์นวนิยาย *ซังฉยงจือเหม่า* และผู้ประพันธ์หนังสือ *ซูสีไทเฮาในสายตาของชาวญี่ปุ่น* ยังมีความสอดคล้องกับสารคดี “ราชวงศ์แห่งประเทศจีน ความจริงของสตรีอันชั่วร้าย ตอนไทเฮาตะวันตก” ที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในส่วนการทบทวนวรรณกรรมอีกด้วย จึงเป็นไปได้ว่าชาวญี่ปุ่นบางส่วนอาจมีแนวคิดต่อพระนางซูสีไทเฮาเช่นนี้ ทำให้ผู้ประพันธ์เขียนถึงพระนางซูสีไทเฮาออกมาไม่เหมือนใคร

ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ยังสอดคล้องกับงานศึกษาของหลี่ถิงเยียน (2013) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาในนวนิยาย *ซังฉยงจือเหม่า* ในหัวข้อเรื่อง วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของ ‘ซูสีไทเฮา’ ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง *ซังฉยงจือเหม่า* ของจิโร อาซาตะ เช่นกัน โดยหลี่ถิงเยียนกล่าวไว้โดยสรุปว่า เนื่องจากความแตกต่างในมุมมองทางประวัติศาสตร์ระหว่างจีนและญี่ปุ่น ในด้านการรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือบุคคลในประวัติศาสตร์จีนของอาซาตะอาจเกิดความเข้าใจผิดในระดับหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการรับรู้ร่วมระหว่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

3.) ในส่วนของสาเหตุที่ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” จากนวนิยาย *ซังฉยงจือเหม่า* ถูกดัดแปลงเมื่อนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ คือมุมมองทางประวัติศาสตร์ของผู้ประพันธ์ที่ผิดแปลกไปจากภาพจำเดิมที่ชาวจีนส่วนใหญ่มีต่อพระนางซูสีไทเฮา โดยหากอิงตามคำกล่าวของหวังซือซือ (2017) ที่กล่าวถึง ‘การชำระความผิดทางประวัติศาสตร์’ กล่าวคือบรรยายความผิดของบุคคลที่มีชื่อในทางไม่ดีให้เบาลง เสริมให้เห็นถึงความรู้สึกในใจชีวิตประจำวันของพวกเขาให้เด่นชัดขึ้นมา หรือการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้แก่บุคคลที่เป็นผู้ร้าย เช่นนั้นภาพลักษณ์ของซูสีไทเฮาในฉบับนวนิยายอาจสามารถนับได้ว่า ‘ชำระความผิด’ ให้แก่พระนางซูสีไทเฮาในประวัติศาสตร์เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ วังจวิ้น ผู้กำกับฉบับละครโทรทัศน์ก็เคยกล่าวไว้ว่า “นวนิยายเรื่องนี้อาจมีข้อความบางส่วนไม่ตรงตามประวัติศาสตร์” (白郁虹, 2010, Online) ซึ่งถึงแม้จะกล่าวว่าเป็นตัวละครในนวนิยาย ทว่าตัวละครนั้นถือเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีน ดังนั้นจึงต้องถูกดัดแปลงให้เหมาะสมกับประวัติศาสตร์ของประเทศจีนมากขึ้น

ทีมสร้างฉบับละครโทรทัศน์ได้คงมุมมองที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอเอาไว้ กล่าวคือ 1. ซูสีไทเฮาในฐานะแม่ 2. ซูสีไทเฮาในฐานะผู้ปกครอง และ 3. ซูสีไทเฮาในฐานะมนุษย์ปุถุชน ทว่าก็มีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งบุคลิก อุปนิสัย หรือแนวคิดของตัวละครให้มีความเข้ากับประวัติศาสตร์จีนมากขึ้น โดยรายละเอียดเหล่านั้นมีทั้งการนำเรื่องราวในประวัติศาสตร์มาใช้ และมีการสร้างสรรค์เรื่องราวขึ้นใหม่ ทีมผู้สร้างละครโทรทัศน์ได้ลดการเชิดชูหรือการชำระความผิดที่เกินความจำเป็นให้น้อยลง เพิ่มสิ่งที่ควรจะมีเช่นการใช้อำนาจ หรือภาพลักษณ์ที่ดูดีให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเพิ่มความซับซ้อนของจิตใจมนุษย์ผ่านเรื่องราวการตามหาหยกมังกรและดวงวิญญาณฮองเต้เฉียนหลง เพิ่มความมีเหตุผลให้มากกว่าบุคลิกในนิยายต้นฉบับอีกด้วย ซึ่งการปรับเปลี่ยนตัวละครเช่นนี้ทำให้ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” เป็นตัวละครที่มีบุคลิกรอบด้าน มิใช่ตัวละครที่เป็นแบบแผนตายตัวเหมือนกับตัวละครอื่น ผู้ชมสามารถมองเห็นพระนางซูสีไทเฮาได้จากมุมมองต่าง ๆ ไม่ว่าจะมองในราชสำนักผ่านตัวละครเหลียงเหวินชิว มองมองความเป็นแม่ ผ่านตัวละครฮองเต้กวงซิว หรือมองมองความเป็นมนุษย์ปุถุชน ความเป็นสตรีเพศที่แม้จะชราภาพแต่ยังมีความน่ารักเอาแต่ใจผ่านตัวละครหลี่ซุ

นวนิยาย เป็นต้น การปรับเปลี่ยนเช่นนี้ทั้งไม่ขัดต่อภาพจำ หรือภาพลักษณ์ในประวัติศาสตร์ของประเทศจีนจนมากเกินไป และยังไม่ขัดต่อมุมมองที่ผู้ประพันธ์ฉบับนี้ต้องการนำเสนอด้วย การดัดแปลงตัวละครเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการดัดแปลงในด้านตัวละครของธนสิน ชุตินธรานนท์ (2555) ที่กล่าวถึงการพัฒนาแรงจูงใจหรือความต้องการของตัวละครให้ชัดเจนและเข้มข้นขึ้น รวมถึงการเพิ่มรายละเอียดแก่ตัวละครในด้านความคิด ลักษณะนิสัยและการกระทำ

4.) จากข้อความในข้อที่ 3.) พบว่าตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในฉบับละครโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยศึกษายังมีความสอดคล้องกับทั้งบทความของ หลิวฟิงหยวน (2010) ที่กล่าวว่า “ละครโทรทัศน์เรื่องซังฉงยงจื่อเหม่านำเสนอภาพลักษณ์ภายนอกที่ดูเยือกเย็นอดกลั้นและภายในจิตใจที่มีความขัดแย้งปั่นป่วนของพระนางซูสีไทเฮาแก่ผู้ชม ทำให้ภาพลักษณ์ของนางมีมิติและสมบูรณ์มากขึ้น” และยังสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของพิมพ์ลดา ดีมาก (2555) ที่สรุปไว้ว่า ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในเรื่องนี้มิได้ถูกนำเสนอในภาพลักษณ์ของนักปกครองเพียงอย่างเดียว แต่ยังเสนอบทบาทความเป็นแม่ เพื่อลบภาพความโหดร้ายและเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่พระนางซูสีไทเฮาอีกด้วย

นอกจากการปรับเปลี่ยนที่กล่าวในข้างต้น การที่ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ฉบับละครโทรทัศน์มีความแตกต่างไม่เหมือนใครเช่นนี้ ไม่เพียงเป็นผลงานของผู้ประพันธ์ ผู้เขียนบทละคร หรือผู้กำกับเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นผลงานของนักแสดงด้วยเช่นกัน ซึ่งนักแสดงผู้รับบทพระนางซูสีไทเฮาคือนักแสดงชาวญี่ปุ่น “ยูโกะ ทานากะ” (田中裕子) ผู้เคยรับบท “โอชิน” จนโด่งดังไปหลายประเทศ ผู้กำกับวงจิวเองก็ได้เคยให้สัมภาษณ์ถึงเธอในรายการ Global Talk (《天下天天谈》) ปีค.ศ.2010 โดยสามารถสรุปได้ว่า “ยูโกะ ทานากะ” ได้เคยกล่าวว่าตนอยากแสดงเป็นซูสีไทเฮาในรูปแบบที่แตกต่างออกไป เธอได้ยกตัวอย่างให้ซูสีไทเฮาเป็นดั่งเม็ดทราย เมื่อกำทรายขึ้นมาแล้วก็มีทั้งทรายที่อยู่ในมือและทรายที่เล็ดลอดจากมือไป และได้กล่าวว่าตนต้องการแสดงเป็นทรายที่เล็ดลอดออกจากมือไป ซึ่งนั่นก็คือซูสีไทเฮาในมุมมองที่คนจีนไม่เคยเห็นนั่นเอง จึงเป็นเหตุให้ตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในละครโทรทัศน์เรื่องซังฉงยงจื่อเหม่ามีลักษณะรอบด้านดังที่ปรากฏให้เห็น

เกี่ยวกับผู้เขียน

เดชาวัต เนตยกุล: นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กนกพร นุ่มทอง: รองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คณะอนุกรรมการพิจารณาเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2543). *เกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิไทย*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. (2544). *แปล แปลง และ ปรับรูปทละคร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.
- ชุม. (2558). จากโศกถึงซูสีไทเฮา ซีรีส์ “ลูกผสม” จีน-ญี่ปุ่น. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/555286>
- ธนสิน ชูตินธรรานนท์. (2555). *สัมพันธ์ของบทละครเรื่องสาววิตรีและการสร้างสรรค์ใหม่เพื่อสื่อสารอุดมคติแห่งรัก*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธัย ประสานนาม. (2564). *เขียนด้วยเงา เล่าด้วยแสง : วรรณกรรมกับการดัดแปลงศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ปิยะพิมพ์ สมิตติก. (2541). *การเชื่อมโยงเนื้อหา “นวนิยาย” ในสื่อสิ่งพิมพ์และในสื่อละครโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิญ บุชบก. (2556, มกราคม-มิถุนายน). พระนางซูสีไทเฮา กับประเด็นข้อโต้แย้งทางประวัติศาสตร์. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 35(1), 108-141
- พิมพ์ลดา ตีมาก. (2555). *การสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร “ซูสีไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2561). *ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาเยอรมัน สเปน ญี่ปุ่น และมลายู*, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนพิเศษ 82 ง.

ภาษาจีน

- 董凌峰. (2006). 略论慈禧太后与中国近代化. *天府新论*. (05), 125-129.
- 李同艳. (2013). 浅田次郎历史小说《苍穹之昴》中的“慈禧”形象解析. *青年文学家*. (09), 5.
- 刘芳源. (2010). 冰火交织的容颜——浅析电视剧《苍穹之昴》对慈禧太后形象的刻画. *大众文艺*. (05), 116.
- 刘勇, 柴志荣&梅生. (2002). 清东陵传奇. *文明*. (12), 27-41+44-45+26.
- 罗丽欣. (2002). 从普陀峪定东陵的建筑风格分析慈禧复杂的心理. *满族研究*. (03), 85-88.
- 浅田次郎. (2010). *苍穹之昴 (上)*. (刘沙沙, 常晓宏译). 长沙: 湖南人民出版社.
- 浅田次郎. (2010). *苍穹之昴 (下)*. (常晓宏译). 长沙: 湖南人民出版社.
- 田原禎次郎. (2013). *日本人眼中的慈禧*. (董丹, 译). 北京: 故宫出版社
- 王四四. (2017). 新世纪影视剧的“历史洗白”思考. *电影文学*. (05), 8-11.
- 吴月玲. (2010). 提供历史剧新视角. *中国艺术报*. (004), 1-2.
- 徐广源. (2007). *正说清朝十二后妃*. 重印. 北京: 中华书局.
- 薛柏成. (2004). 叶赫那拉氏后妃与清代历史考评. *吉林师范大学学报 (人文社会科学版)*. (02), 91-95.
- 白郁虹. (2010). *《苍穹之昴》: 中日制造另类慈禧*. Retrieved 1 February 2023, From <http://ent.sina.com.cn/r/m/2010-03-12/15112895956.shtml>
- 华录百纳热播剧场. (2021). *(苍穹之昴) EP01-28*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLHOMQ6tK7Yue324Rwu9ofPNECfmtK7s1i>
- 历史控纪录片. (2018). *中国皇朝 女性传说 恶女慈禧太后的真相*. [Video]. 腾讯视频. <https://v.qq.com/x/cover/mzc00100v5l9cj0/i0397r9pdxm.html>

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรีที่มี ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย

Effect of Montessori Sensorial Materials on Kindergarten Students' Executive Function Skills

ปณัชนิตช์ จงแยมเหมือน

Panchanit Chongyaemmuean

ชิดชไม วิสุตกุล

Chidchamai Visuttakul

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

Received: 5 January 2023

Revised: 24 February 2023

Accepted: 9 March 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงบริหารโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ของเด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย โดยแบ่งกลุ่มด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) และ 2) ศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 52 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัส จำนวน 4 แผน 2) แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 32 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน พบว่า ระดับความพร้อมของเด็กที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มพร้อมน้อย พร้อมปานกลาง และพร้อมมาก ทำให้ผลการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 2) เด็กปฐมวัยแสดงความคิดเห็นทั้งชอบและไม่ชอบกับการทำงานประสาท

สัมผัส แต่เด็กสามารถทำงานได้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของตนเอง และได้มีทักษะการคิดเชิงบริหารที่ดีขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย, ทักษะการคิดเชิงบริหาร, สื่อประสาทสัมผัส, การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

Abstract

This research article aimed to 1) compare executive function skills among kindergarten students in three different levels of readiness: high, medium, and low, and 2) explore their opinions towards the implementation of Montessori sensorial materials in instructional management. The samples were 52 kindergarten students in levels 1, 2, and 3 enrolling in semester 1 of the academic year 2022, at a private school in Samutsakhon province, Thailand, and obtained through cluster random sampling. The instruments included: 1) four lesson plans incorporated with Montessori sensorial materials, 2) an evaluation of executive function skills with 32 items with 5-rating scale response options each, and 3) an interview about their opinions towards the instructional management. Data were analyzed using mean, standard deviation, and one-way ANOVA. The results revealed that 1) the mean of the students' executive function skills after being treated with Montessori sensorial materials was higher. Levels of readiness (high, medium, and low) were found to affect their executive function skills with a significance level of .05. 2) The students liked and disliked the method implemented; however, they could work on activities to develop their executive function skills. Finally, they had higher executive function skills after learning through Montessori sensorial materials.

Keywords: Kindergarten students, Executive function skills, Sensory, Montessori approach

บทนำ

เด็กปฐมวัยต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความรู้ที่ถูกต้อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) พัฒนาการด้านสติปัญญาไม่ใช่ทักษะเพียงด้านเดียวที่มีผลต่อความสำเร็จด้านการเรียน ทักษะการคิดเชิงบริหารก็เป็นสิ่งสำคัญ (Anderson et al., 2002; Baddeley, 1998; Diamond, 2013) ซึ่งทักษะดังกล่าวคือทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (สุภาวดี หาญเมธี, 2560, น. 91-92) ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ในสังคม เป็นทักษะที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการและกำกับควบคุม ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง (อภิรัตน์

ตาแม่ก่ง, 2562) ซึ่งเป็นการทำงานระดับสูงของสมองที่ช่วยให้เราทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (Anderson et al., 2002; Baddeley, 1998; Diamond, 2013)

ปัจจุบันพบว่าเด็กไทยเลี้ยงยากมากขึ้น สมารถน้อย ก้าวร้าว ไม่อดทน ช่วยเหลือตนเองได้น้อยลง เนื่องจาก ครู และพ่อแม่ ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่มากพอ (ธิดา พิทักษ์สินสุข, 2559 อ้างถึงใน จุฬินทิพา นพคุณ, 2562) สาเหตุหนึ่งนี้อาจเกิดจากการที่เด็กปฐมวัยถูกเร่งรัดพัฒนาการด้านวิชาการทั้งการเรียน การอ่านที่เกินวัย ซึ่งทำให้เกิดความกดดันและสูญเสียโอกาสในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด สร้างสรรค์ ทักษะทางอารมณ์ การพูดและการเคลื่อนไหว เป็นต้น แต่เมื่อเด็กถูกพัฒนาทักษะเพียงด้านเดียว ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจการเรียนรู้ ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น (ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ, 2558)

ทักษะการคิดเชิงบริหารสามารถพัฒนาขึ้นได้ดีที่สุดในช่วงปฐมวัย (3-6 ปี) ผ่านการจัดประสบการณ์เป็น การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (กมลรัตน์ คະนองเดช และคณะ, 2563) ให้เด็กลงมือทำด้วยตนเองและการเล่นผ่านสื่อ และการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส เป็นกระบวนการเรียนรู้ของ เด็กปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เกิดทักษะการคิดเชิงบริหาร (อภิรัตน์ ตาแม่ก่ง, 2562)

การสอนแบบมอนเตสซอรี ผู้ริเริ่มคือ ดร. มาเรีย มอนเตสซอรี (Dr. Maria Montessori) แพทย์หญิงชาว อิตาลี โดยเน้นว่า “มือ” คือเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็ก เมื่อมือของเด็กจับต้องบางสิ่งบางอย่าง เช่น บิด- หมุนแล้ว สมองจะทำหน้าที่ตอบสนองได้ ซึ่งการสอนแบบมอนเตสซอรีได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นมาเพื่อให้เด็กมีอิสระ โดยมีโอกาสศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมที่ถูกจัดไว้ด้วยตัวของเด็กเอง โดยเฉพาะสื่อ ประสาทสัมผัส (Sensorial Education: Exploring the World) เด็กจะได้ใช้ประสาทสัมผัสเพื่อช่วยให้ได้พัฒนา ประสาทสัมผัส และได้แนวคิดใหม่จากการที่ได้มีประสบการณ์และได้ฝึกหัดจากความต้องการที่จะสำรวจ ค้นคว้า ของเด็ก เด็กจะได้สังเกตสี ขนาด มิติ รูปร่าง เสียง สัมผัส ชิมรส ได้กลิ่น ได้มีโอกาสจำแนก แยกแยะ จัดกลุ่มและ เข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว จะช่วยให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และและมีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กได้พัฒนา ทักษะการคิดเชิงบริหารทั้ง 9 ด้านอย่างเหมาะสม อีกทั้ง รู้จักคิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้เป็น แก้ปัญหาเป็นและอยู่กับ ผู้อื่นอย่างมีความสุข (จุฬินทิพา นพคุณ, 2561) ดังนั้นผู้ที่ดูแลและทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ควรที่จะเข้าใจพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร เพื่อช่วยหาวิธีให้เด็กเล็กมีการพัฒนาทักษะด้านการ คิดเชิงบริหารอย่างสมวัย ซึ่งนับว่าเป็นการลงทุนที่ให้ผลคุ้มค่า เพราะจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรม ปัญหาสังคม ต่าง ๆ ที่จะตามมาอีกด้วย (Miyake et al., 2000)

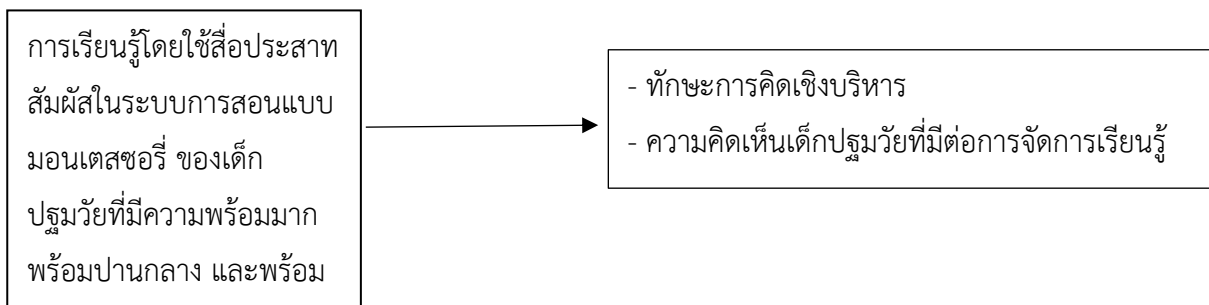
งานวิจัยนี้จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอน แบบมอนเตสซอรีที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างเด็ก ปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย อีกทั้งยังศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีความ

พร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรีอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงบริหารโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ของเด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ที่ได้เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี มีทักษะการคิดเชิงบริหารที่แตกต่างกัน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น	ได้แก่	การเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ของเด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย
ตัวแปรตาม	ได้แก่	ทักษะการคิดเชิงบริหารเด็กปฐมวัย ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1-3 ในห้องเรียนที่มีเด็กคละอายุระหว่าง 3-6 ปี ที่โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้ระบบการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

สื่อประสาทสัมผัสในระบบการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี หมายถึง สื่องานที่ใช้พัฒนาประสาทสัมผัสของเด็กในระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 – 3 ในห้องเรียนที่มีเด็กคละอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ที่โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้ระบบการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี ได้แก่ การเห็น การสัมผัส การได้ยิน การชิมรส และการดม ซึ่งสื่องานประสาทสัมผัสที่โรงเรียนแห่งนี้มีทั้งหมด 25 ชิ้น

การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี หมายถึง การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยมีครูเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมือนบ้าน และเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้เสรีภาพแก่เด็ก ให้คำปรึกษาและกระตุ้น ให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ใช้จิตใจสัมผัสสิ่งแวดล้อม โดยครูคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการและ ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ของเด็กและยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ จัดสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ให้เด็กได้ฝึกทักษะกลไกผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้โดยผ่านการรู้จักควบคุม การทำงานด้วยตัวเอง การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต (หมวดชีวิตประจำวัน) กลุ่มประสาทสัมผัส (หมวดประสาทสัมผัส) และกลุ่มวิชาการ (หมวดภาษา หมวดคณิตศาสตร์ หมวดพระคัมภีร์ หมวดการทรงสร้าง)

ทักษะการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions or EFs) หมายถึง การทำหน้าที่ระดับสูงของสมอง ที่ช่วยให้เด็กควบคุมอารมณ์ ความคิด และการกระทำ จนเกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย (goal directed behaviors) วัดได้จากแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 32 ข้อ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ (ตัวบ่งชี้พัฒนาการด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม, ตัวบ่งชี้พัฒนาการด้านการเปลี่ยน/ความยืดหยุ่นในการคิด, ตัวบ่งชี้พัฒนาการด้านการควบคุมอารมณ์, ตัวบ่งชี้พัฒนาการด้านความจำขณะทำงาน และตัวบ่งชี้พัฒนาการด้านการวางแผนจัดการ) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) คือ 0 = ไม่เคย, 1 = 1-2 ครั้ง/เดือน, 2 = 1-2 ครั้ง/สัปดาห์, 3 = 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ และ 4 = ทุกวัน ซึ่งอ้างอิงจากโครงการวิจัย ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560)

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกและความคิดของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ
ประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี โดยได้ลงมือปฏิบัติการประสาทสัมผัส และสภาพแวดล้อมการ
เรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

การทบทวนวรรณกรรม

หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร ตามแนวนวัตกรรมมอนเตสซอรี

แนวปฏิบัติของเด็ก โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดของ ดร.มาเรีย
มอนเตสซอรี โดยใช้ชื่อแนวการสอนว่า “มอนเตสซอรีบนพื้นฐานพระคัมภีร์” ทั้งนี้เพื่อสร้างเสริมคุณธรรมและ
จริยธรรมคริสเตียนให้แก่ช่วง “วัยทองของเด็กปฐมวัย” (หมายถึงอายุระหว่าง 3 – 6 ปี) ได้มีพื้นฐานของชีวิตที่
ถูกต้องเหมาะสม โดยมีพระเจ้าเป็นสถาปนิกเอก ช่างก่อสร้างคือ ผู้ปกครอง คุณครู เป็นผู้ให้ความรักและการ
ช่วยเหลือดูแลเด็ก ๆ ซึ่งช่วยให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และได้เรียนรู้อย่างมีความสุข
และประสบผลสำเร็จในมิติต่าง ๆ ในอนาคต เป็นผู้มีคุณค่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น สังคมและมนุษยชาติได้เมื่อ
เติบโตขึ้นโดยยึดแนวทางและเป้าหมายที่สำคัญ 4 ประการของหลักสูตรคือ 1) การมีประสานกันเป็นหนึ่งกับพระ
เจ้า 2) การมีประสานกันเป็นหนึ่งกับตัวเอง 3) การมีประสานกันเป็นหนึ่งกับผู้อื่น 4) การมีประสานกันเป็นหนึ่งกับ
สิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างหรือมนุษย์มักจะเรียกว่าธรรมชาติ และการดูแลรักษาสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้าง (การอนุรักษ์
สภาพแวดล้อม)

นอกจากนี้สถานศึกษาฝ่ายปฐมวัยมุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระ ลงมือปฏิบัติจริงจากสื่ออุปกรณ์ของ
มอนเตสซอรี เด็กจะได้มีโอกาสฝึกทักษะประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตา หู จมูก ปาก และมือได้สัมผัสเพื่อเตรียมความ
พร้อมด้านคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีความสุข มีวินัยใน
ตนเอง สร้างสุขนิสัยที่ดีให้กับตนเองและผู้อื่น โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างอบอุ่น
เพื่อช่วยให้เด็กได้รับพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา
เกิดทักษะกระบวนการคิด การปฏิบัติอย่างมีระบบ มีจริยธรรม คุณธรรม สุภาพอ่อนโยน มีความรักสิ่งแวดล้อม
รักความเป็นไทย และชื่นชมภูมิปัญญาของไทย

การจัดสภาพภายนอกห้องเรียน ทางโรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ให้เป็นแหล่งที่เอื้อ
ต่อการเรียนรู้ และสื่อภายนอกห้องเรียน โดยจัดสถานที่ ดังนี้ แปลงเกษตร บ่อปลาการ์ฟ บ่อเต่า พืชมีดอก พืชไม่มี
ดอก พืชสวนครัว ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ พืชไม้ยืนต้นนานาชนิด แหล่งเรียนรู้ไส้เดือน จัดสนามเด็กเล่นที่มีเครื่อง
เล่นที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ศาลาแปดเหลี่ยม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเด็กได้สัมผัสกับของ
จริงนอกจากนี้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์ตรง โดยการจัดสื่อต่าง ๆ นอกชั้นเรียน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ

ห้องสมุดกับห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาล ห้องอาหารที่สามารถจัดประสบการณ์การประกอบอาหารได้ ห้องเก็บอุปกรณ์กิจกรรมพละ ห้องดนตรีสามารถเรียนกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะได้ ห้องนัสมการ สำหรับเสริมจริยธรรม คุณธรรมคริสเตียน ห้องประชุม

โรงเรียนเน้นการจัดบรรยากาศที่让孩子ได้รับความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างครูและเด็ก รวมทั้งพฤติกรรมการสอนของครูที่ต้องคำนึงถึงหลักการของการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งตัวครูและตัวเด็ก บรรยากาศของการยอมรับฟังความคิดเห็น ผลงานของกันและกัน เน้นการพูด การกระทำในเชิงบวก รวมทั้งการปฏิบัติของครูที่เปิดโอกาสให้มีความสำคัญกับเด็กทุกคน เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ร่างกาย การโอบกอด สัมผัสให้ความไว้วางใจ เพื่อบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี นอกจากนี้ครูเป็นส่วนสำคัญในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้สมบูรณ์ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยอิสระ ความเป็นตัวของตัวเองอย่างมีวินัย และเรียนรู้ที่จะแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเป็นธรรมชาติที่สุด

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ โรงเรียนมีนโยบายจัดทำแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างหลากหลายโดยจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจินตภาพ มุ่งเน้นให้เด็กได้ใช้สอยประโยชน์อย่างสม่ำเสมอและสะอาดปลอดภัยตลอดจนคุ้มค่า มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งเพื่อส่งเสริมที่ดีต่อกัน ทั้งเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ตรง ให้เด็กปฐมวัยในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดเวลาและมีความสุขอย่างเหมาะสมกับวัย โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนตามแนวนวัตกรรมมอนเตสซอรีบนพื้นฐานพระคัมภีร์ โดยบรรยากาศนั้นมีสื่อมอนเตสซอรีมีคุณภาพหลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมกับวัย และบูรณาการเรียนรู้ผ่านการเล่น สนุกสนาน มีความสุข ครูจัดเตรียมสภาพของห้องเรียนอย่างมีความหมาย ทุกอย่างจัดวางไว้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ มีลักษณะพิเศษสำหรับการจัดห้องเรียนแบบแนวนวัตกรรมมอนเตสซอรีบนพื้นฐานพระคัมภีร์

การสร้างองค์ความรู้เพื่อปูพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในระดับสากล

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้รับความสนใจมากขึ้นจากเดิม โดยเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งระบุให้รัฐต้องให้การศึกษাপฐมวัยกับ เด็กไทยทุกคน ในหมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตราที่ 54 “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริม และสนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย” (สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) การกำหนดให้การศึกษাপฐมวัยเป็นส่วนสำคัญในรัฐธรรมนูญ เนื่องมาจากเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีความสำคัญในการพัฒนาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความ สมบูรณ์ทุกด้าน อีกทั้งยังมีงานวิจัย

จำนวนไม่น้อยที่ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ ผลตอบแทนต่อสังคมที่คุ้มค่าอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วางนโยบายจึงหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพโดยส่งเสริมทั้งทักษะด้าน สติปัญญาและทักษะด้านบุคลิกภาพ (วีระชาติ กิเลนทอง, 2560)

นักจิตวิทยาได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับธรรมชาติในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย อาทิ การทำงานของสมอง พัฒนาการของสติปัญญา และรูปแบบการคิดของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้ดีต้องมีการทำงานของสมองที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาของสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย และมีรูปแบบการคิดของเด็ก ทั้งนี้รูปแบบการคิดของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นหมายถึงวิธีการที่เด็กใช้ในการคิดที่มีความเฉพาะของแต่ละคน พัฒนามาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งต่อมานำไปสู่การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาเป็นรูปแบบ การเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้น รูปแบบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญ คือ ช่วย让孩子ปฐมวัยประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการเรียนรู้ ช่วยให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว ช่วยให้เด็กปฐมวัยประสบความสำเร็จทางการศึกษา ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วยพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย และช่วยให้เด็กปฐมวัยเข้าใจตนเอง

สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี

หมวดงานประสาทสัมผัส (sensorial materials) เป็นรากฐานการเตรียมความพร้อมที่เชื่อมโยงกับกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ เด็กสามารถเรียนรู้และสัมผัสสื่ออุปกรณ์ ด้านประสาทสัมผัส เพื่อจัดหมวดหมู่ รูปทรง มิติสัมพันธ์ เปรียบเทียบ และเตรียมความพร้อมการอ่านและการเขียน อีกทั้งการสร้างเจตคติที่ดีในการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีความสุข

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions or EFs)

ความหมายของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร

Executive Functions (EF) หรือ “การคิดเชิงบริหาร” คือการทำงานระดับสูงของสมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่ควบคุมความคิด การตัดสินใจ และการกระทำ ซึ่งทำให้เกิดการเริ่มลงมือทำและมุ่งมั่นทำงานบรรลุเป้าหมาย (goal directed behaviors) (Anderson et al., 2002)

องค์ประกอบของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร

ทักษะสำคัญที่เป็นองค์ประกอบหลักของ EF มีดังนี้คือ ความจำขณะทำงาน (working memory) การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม (inhibitory control) การเปลี่ยนความคิด (shift) การควบคุมอารมณ์ (emotional control) และการวางแผนจัดการ (plan/ organizing) การเริ่มต้นลงมือทำ (initiate) การเฝ้าติดตามสะท้อนผลจากการกระทำของตนเอง (self-monitoring) และการจัดระเบียบของวัสดุสิ่งของ (organization of materials) ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญในการที่บุคคลจะทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ บุคคลจะมีการตั้งเป้าหมาย วางแผน

งานอย่างมีลำดับขั้นตอน ลงมือปฏิบัติโดยไม่ต้องมีคนบอก ควบคุมตนเองให้จดจ่อกับงาน มุ่งมั่นทำไม่ย่อท้อแม้เจอสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความยากและปัญหาต่าง ๆ หลังจากปฏิบัติการจนบรรลุเป้าหมายแล้วมีการประเมินและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายในที่สุด ทักษะเหล่านี้ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน หากแต่บุคคลจะต้องใช้ทักษะเหล่านี้ร่วมกันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคคลที่มีทักษะในการคิดเชิงบริหารที่ดีจะประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (Diamond, 2013)

ความสำคัญของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร

การคิดเชิงบริหารมีความสำคัญต่อความสำเร็จทางการเรียนของเด็กเนื่องจากเป็นตัวบ่งบอกถึงความพร้อมในการเรียนของเด็กได้มากกว่าระดับสติปัญญา (IQ) นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคณิตศาสตร์และด้านการอ่าน จนเป็นที่ยอมรับกันว่า ทักษะการคิดเชิงบริหารมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและการทำงานเมื่อเด็กโตขึ้น เด็กที่มีพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงบริหารที่ดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำงาน ชีวิตคู่ที่ดี ทั้งมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย (Thorell et al., 2009) อีกทั้งยังสามารถทำนายเศรษฐกิจและสุขภาพในช่วงวัยกลางคน (Casey et al., 2005) มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถในการอ่าน เขียน สะกดคำ การเรียน การทำโครงการระยะยาว และการสอบเมื่อเข้าสู่วัยเรียน (Meltzer, 2007)

การคิดเชิงบริหารปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาและความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการอ่าน การใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (McClelland et al., 2014; Willoughby et al., 2017) เด็กต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน ปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จ ลุล่วงได้ ความสามารถในการควบคุม กำกับ และจัดการกับชีวิตของตนเอง การมีเป้าหมายชีวิต ความมุ่งมั่นของเป้าหมายชีวิต ความสามารถในการปรับตัว (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014) ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล วางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักหยุดคิดก่อนตัดสินใจ รู้จักควบคุมกำกับอารมณ์และพฤติกรรมและแสดงออกอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ (Moffitt et al., 2011) การรู้จักคิดไตร่ตรอง คิดก่อนตัดสินใจลงมือทำ รู้จักควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง ปรับเปลี่ยนความคิดเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีความสุขในการดำรงชีวิตและประสบความสำเร็จในการทำงานเมื่อเป็นผู้ใหญ่ (Diamond, 2014)

ความคิดบริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการประสบความสำเร็จทั้งเรื่องการเรียนรู้ การทำงานสุขภาพ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากเป็นรากฐานให้เด็กมีทักษะกระบวนการทางความคิด มีสมาธิ มีความจำที่พร้อมสำหรับใช้งาน รู้จักตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย มีวินัย มีความรับผิดชอบ ควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (Anderson et al., 2002; Blair & Razza, 2007; Diamond,

2014) เกิดประโยชน์ด้านการเรียน พร้อมในการเรียน มีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีสุขภาพดี มีจริยธรรม และประสบความสำเร็จในการทำงานเมื่อเป็นผู้ใหญ่ (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014)

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1-3 ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 8 ห้อง มีจำนวนเด็ก 210 คน โดยแบ่งเด็กแต่ละห้องให้มีจำนวนเด็กแต่ละระดับชั้นจำนวน 7-9 คน รวมห้องละไม่เกิน 27 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1-3 ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่โรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 ห้อง มีจำนวนเด็ก 52 คน โดยแบ่งออกเป็นเด็กปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 18 คน เด็กปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 21 คน เด็กปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 13 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

รูปแบบของการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่องผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรีที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi experimental research) กับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว (one group pretest-posttest design) โดยแบ่งออกเป็นเด็กที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย โดยแบ่งกลุ่มด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) โดยเปรียบเทียบผลที่เกิดกับกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองและเก็บข้อมูลจากการแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 32 ข้อ รวมทั้งการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี สำหรับเด็กปฐมวัย 1-3 จำนวน 4 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 15 นาที โดยใช้การจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวมทั้งหมด 4 สัปดาห์

2. แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 32 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) คือ 0 = ไม่เคย, 1 = 1-2 ครั้ง/เดือน, 2 = 1-2 ครั้ง/สัปดาห์, 3 = 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ และ 4 = ทุกวัน

3. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นก่อนการทดลอง

1) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อขออนุญาตนำเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ห้องเรียน มีจำนวนเด็ก 52 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2) ปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่างให้มีความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงแก่กลุ่มตัวอย่างให้ทราบเกี่ยวกับระยะเวลา เนื้อหา การเรียน การจัดการเรียนรู้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับการทดลองในครั้งนี้

ขั้นระหว่างการทดลอง

1) ประเมินกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน เพื่อแบ่งกลุ่มเด็กเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย โดยผู้ประเมินจำนวน 2 คน คือครูประจำชั้นและครูคู่ชั้น ด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EFs) ในเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 32 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บบันทึกคะแนนไว้

2) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี จำนวน 4 แผน แผนละ 3 คาบ คาบละ 15 นาที โดยใช้การจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวมทั้งหมด 4 สัปดาห์

ขั้นหลังการทดลอง

1) ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเปรียบเทียบคะแนนหลังการใช้ สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ของกลุ่มเด็กที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย โดยผู้ประเมินจำนวน 2 คน คือครูประจำชั้นและครูคู่ชั้น ด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EFs) ในเด็กวัยก่อนเรียน

2) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงบริหารของกลุ่มเด็กที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย หลังการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ด้วยวิธีการทางสถิติ และเปรียบเทียบผลด้วยวิธีการทางสถิตินำมาอภิปรายและสรุปผลการวิจัย

3) คัดเลือกเด็กจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็น ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยสุ่มจากเด็กปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 4 คน เด็กปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 4 คน และเด็กปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 12 คน สำหรับสัดส่วนการสุ่มจากเด็กปฐมวัยปีที่ 3 ที่มีมากกว่าเด็กปีที่ 1-2 เนื่องจากเป็นวัยที่สามารถแสดงความคิดเห็นและสื่อสารได้ดีที่สุด

4) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลาก โดยสุ่มจากเด็กปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 4 คน เด็กปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 4 คน และเด็กปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 12 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

5) จัดบันทึกผลการสัมภาษณ์ของเด็ก แล้วนำไปวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EFs) ในเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปราย

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ตามตัวบ่งชี้ แสดงในตาราง 1

รายการตัวบ่งชี้	n	Mean	S.D.	คะแนนพัฒนาการ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 : ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม				
ก่อนการจัดการเรียนรู้	52	3.46	1.21	เพิ่มขึ้น 0.35
หลังการจัดการเรียนรู้	52	3.81	1.01	
ตัวบ่งชี้ที่ 2 : ด้านการเปลี่ยน/ความยืดหยุ่นในการคิด				

ก่อนการจัดการเรียนรู้	52	3.08	1.14	
หลังการจัดการเรียนรู้	52	3.52	1.04	เพิ่มขึ้น 0.44
ตัวบ่งชี้ที่ 3 : ด้านการควบคุมอารมณ์				
ก่อนการจัดการเรียนรู้	52	3.25	1.25	
หลังการจัดการเรียนรู้	52	3.63	1.10	เพิ่มขึ้น 0.38
ตัวบ่งชี้ที่ 4 : ด้านความจำขณะทำงาน				
ก่อนการจัดการเรียนรู้	52	2.90	1.16	
หลังการจัดการเรียนรู้	52	3.27	1.01	เพิ่มขึ้น 0.37
ตัวบ่งชี้ที่ 5 : ด้านการวางแผนการจัดการ				
ก่อนการจัดการเรียนรู้	52	2.87	1.27	
หลังการจัดการเรียนรู้	52	3.35	1.17	เพิ่มขึ้น 0.48
พัฒนาการโดยรวมทั้ง 5 ตัวบ่งชี้				
ก่อนการจัดการเรียนรู้	52	3.08	1.22	
หลังการจัดการเรียนรู้	52	3.46	1.09	เพิ่มขึ้น 0.38

ตาราง 1. ผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

จากตาราง 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนโดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี โดยรวมทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ หลังการจัดการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย=3.46, S.D.=1.09) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย=3.08, S.D.=1.22) เมื่อพิจารณาตามคะแนนพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียนเปรียบเทียบก่อนและหลังเรียนจากทุกตัวบ่งชี้ พบว่า ในตัวบ่งชี้ที่ 5 : ด้านการวางแผนการจัดการ เด็กมีคะแนนพัฒนาการสูงสุดที่ 0.48 (ก่อนเรียนค่าเฉลี่ย=2.87, หลังเรียนค่าเฉลี่ย=3.35) รองลงมาได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 2 : ด้านการเปลี่ยน/ความยืดหยุ่นในการคิด เด็กมีคะแนนพัฒนาการที่ 0.44 (ก่อนเรียนค่าเฉลี่ย=3.08, หลังเรียนค่าเฉลี่ย=3.52) ตัวบ่งชี้ที่ 3 : ด้านการควบคุมอารมณ์ เด็กมีคะแนนพัฒนาการที่ 0.38 (ก่อนเรียนค่าเฉลี่ย=3.25, หลังเรียนค่าเฉลี่ย=3.63) ตัวบ่งชี้ที่ 4 : ด้านความจำขณะทำงาน เด็กมีคะแนนพัฒนาการที่ 0.37 (ก่อนเรียนค่าเฉลี่ย=2.90, หลังเรียนค่าเฉลี่ย=3.27) และตัวบ่งชี้ที่ 1 : ด้านการหยุดการยับยั้งพฤติกรรม เด็กมีคะแนนพัฒนาการที่ 0.35 (ก่อนเรียนค่าเฉลี่ย=3.46, หลังเรียนค่าเฉลี่ย=3.81)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ตามตัวบ่งชี้ พบว่า ระดับความพร้อมของเด็กที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ทำให้ผลการประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน แสดงในตาราง 2 ถึง ตาราง 13

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	167.211	2	83.605	7.929	.001
Within Groups	506.122	48	10.544		
Total	673.333	50			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน
 ตัวบ่งชี้ที่ 1 : ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม

(I) กลุ่มเด็ก	(J) กลุ่มเด็ก	Sig.
พร้อมน้อย	พร้อมปานกลาง	.050
	พร้อมมาก	*.001
พร้อมปานกลาง	พร้อมน้อย	.050
	พร้อมมาก	.125
พร้อมมาก	พร้อมน้อย	*.001
	พร้อมปานกลาง	.125

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3. ผลการประเมินพัฒนาการตัวบ่งชี้ที่ 1 : ด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรม โดยการทดสอบรายคู่

จากการเปรียบเทียบรายคู่ในตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินพัฒนาการด้านการหยุด การยับยั้งพฤติกรรมกลุ่มพร้อมน้อยแตกต่างกับพร้อมมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	33.311	2	16.655	4.867	.012
Within Groups	167.689	49	3.422		
Total	201.000	51			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน
 ตัวบ่งชี้ที่ 2 : ด้านการเปลี่ยน การยืดหยุ่นในการคิด

(I) กลุ่มเด็ก	(J) กลุ่มเด็ก	Sig.
พร้อมน้อย	พร้อมปานกลาง	.089
	พร้อมมาก	*.012
พร้อมปานกลาง	พร้อมน้อย	.089

	พร้อมมาก	.457
พร้อมมาก	พร้อมน้อย	*.012
	พร้อมปานกลาง	.457

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5. ผลการประเมินพัฒนาการตัวบ่งชี้ที่ 2 : ด้านการเปลี่ยน การยืดหยุ่นในการคิด โดยการทดสอบรายคู่

จากการเปรียบเทียบรายคู่ในตาราง 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินพัฒนาการด้านการเปลี่ยน การยืดหยุ่นในการคิด กลุ่มพร้อมน้อยแตกต่างกับพร้อมมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	48.602	2	24.301	7.514	.001
Within Groups	158.475	49	3.234		
Total	207.077	51			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 3 : ด้านการควบคุมอารมณ์

(I) กลุ่มเด็ก	(J) กลุ่มเด็ก	Sig.
พร้อมน้อย	พร้อมปานกลาง	*.013
	พร้อมมาก	*.002
พร้อมปานกลาง	พร้อมน้อย	*.013
	พร้อมมาก	.522
พร้อมมาก	พร้อมน้อย	*.002
	ปานกลาง	.522

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7. ผลการประเมินพัฒนาการตัวบ่งชี้ที่ 3 : ด้านการควบคุมอารมณ์ โดยการทดสอบรายคู่

จากการเปรียบเทียบรายคู่ในตาราง 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินพัฒนาการด้านการควบคุมอารมณ์ กลุ่มพร้อมน้อยแตกต่างกับพร้อมมาก และกลุ่มพร้อมน้อยแตกต่างกับกลุ่มปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
------------------	----------------	----	-------------	---	------

Between Groups	59.828	2	29.914	5.656	*.006
Within Groups	253.858	48	5.289		
Total	313.686	50			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 4 : ด้านความจำขณะทำงาน

(I) กลุ่มเด็ก	(J) กลุ่มเด็ก	Sig.
พร้อมน้อย	พร้อมปานกลาง	.057
	พร้อมมาก	*.006
พร้อมปานกลาง	พร้อมน้อย	.057
	พร้อมมาก	.410
พร้อมมาก	พร้อมน้อย	*.006
	พร้อมปานกลาง	.410

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9. ผลการประเมินพัฒนาการตัวบ่งชี้ที่ 4 : ด้านความจำขณะทำงาน โดยการทดสอบรายคู่

จากการเปรียบเทียบรายคู่ในตาราง 9 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินพัฒนาการด้านความจำขณะทำงาน กลุ่มพร้อมน้อยแตกต่างกับพร้อมมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	98.830	2	49.415	9.183	<.001
Within Groups	263.689	49	5.381		
Total	362.519	51			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 5 : ด้านการวางแผนจัดการ

(I) กลุ่มเด็ก	(J) กลุ่มเด็ก	Sig.
พร้อมน้อย	พร้อมปานกลาง	*.005
	พร้อมมาก	*.001
พร้อมปานกลาง	พร้อมน้อย	*.005
	พร้อมมาก	.446
พร้อมมาก	พร้อมน้อย	*.001
	พร้อมปานกลาง	.446

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11. ผลการประเมินพัฒนาการตัวบ่งชี้ที่ 5 : ด้านการวางแผนจัดการ โดยการทดสอบรายคู่

จากการเปรียบเทียบรายคู่ในตาราง 11 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินพัฒนาการด้านการวางแผนจัดการ กลุ่มพร้อมน้อยแตกต่างกับพร้อมมาก และกลุ่มพร้อมน้อยแตกต่างกับกลุ่มปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2122.526	2	1061.263	9.319	<.001
Within Groups	5580.301	49	113.884		
Total	7702.827	51			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน พัฒนาการโดยรวมทั้ง 5 ตัวบ่งชี้

(I) กลุ่มเด็ก	(J) กลุ่มเด็ก	Sig.
พร้อมน้อย	พร้อมปานกลาง	*.009
	พร้อมมาก	*.001
พร้อมปานกลาง	พร้อมน้อย	*.009
	พร้อมมาก	.281
พร้อมมาก	พร้อมน้อย	*.001
	ปานกลาง	.281

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13. ผลการประเมินพัฒนาการ โดยรวมทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ โดยการทดสอบรายคู่

จากการเปรียบเทียบรายคู่ในตาราง 13 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ตามตัวบ่งชี้พบว่า ระดับความพร้อมของเด็กที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ทำให้ผลการประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยสัมภาษณ์เด็กปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 4 คน เด็กปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 4 คน และเด็กปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 12 คน สำหรับสัดส่วนการสุ่มจากเด็กปฐมวัยปีที่ 3 ที่มีมากกว่าเด็กปีที่ 1-2 เนื่องจากเป็นวัยที่สามารถแสดงความคิดเห็นและสื่อสารได้ดีที่สุด มีผลแสดงความคิดเห็นเป็นรายบุคคล ดังตาราง 14

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์		
	พร้อมมาก	พร้อมปานกลาง	พร้อมน้อย
ด้านความสนใจ	ไม่ชอบ เพราะเดินเยาะ	ชอบ เพราะ อยากรู้อยากทำเหมือนคนอื่นทำบ้าง, ไม่ชอบ เพราะ เมื่อย	ชอบ เพราะ สนุก
1. หนูชอบงานประสาทสัมผัสไหม? ทำไมชอบ? ทำไมไม่ชอบ?			
2. หนูรู้สึกอย่างไรเวลาทำงานชิ้นนี้	สนุก	เหมือนเล่นของเล่นที่บ้าน	ไม่สนุก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	อดทน ต้องเช็ อ ฟัง และ เก็บ	มีระเบียบ	เก็บของได้
3. หนูคิดว่างานชิ้นนี้ช่วยอะไรหนูบ้าง	เหมือนคุณครูทำให้ดู	ควบคุมตนเองเพราะต้องเดินช้า ๆ ได้รู้ว่าอันไหนเล็กอันไหนใหญ่	
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	เหมือนเก็บหนังสือที่บ้านต้องเก็บจากเล็กที่สุดไปใหญ่ที่สุด	เหมือนเวลาช่วยแม่เก็บของที่บ้าน	เหมือนเวลาเก็บของเล่น
4. หนูคิดว่างานชิ้นนี้น่าไปใช้อะไรได้บ้าง ในชีวิตประจำวันของหนู			

ตาราง 14. ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในตาราง 14 พบว่า ความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยปีที่ 1-3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กได้ว่า เด็กที่ให้สัมภาษณ์มีทั้งชอบและไม่ชอบกับการทำงานประสาทสัมผัส ซึ่งเด็กที่ไม่ชอบให้เหตุผลว่ามีขั้นตอนการทำงานหลายขั้นตอน บางงานใช้ระยะเวลาานาน เด็กต้องเดินหลายรอบ ต้องทำงานให้ถูกต้องตามขั้นตอนที่คุณครูสาธิต แต่เด็ก ๆ ทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารหลายด้านจากการทำงานประสาทสัมผัส ไม่ว่าจะเป็น ความอดทน ความจำ การทำตามขั้นตอนที่คุณครูสาธิต เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ 2 ประเด็นหลักคือ 1) เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดเชิงบริหารที่ดีขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี โดยระดับความพร้อมของเด็กที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มพร้อมน้อย พร้อมปานกลาง และพร้อมมาก ทำให้ผล

การประเมินพัฒนาการโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 2) เด็กปฐมวัยมีทั้งชอบและไม่ชอบกับการทำงานประสาทสัมผัส แต่เด็กสามารถทำงานได้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของตนเอง

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย ที่ได้เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารที่เพิ่มขึ้น และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน พบว่าระดับความพร้อมของเด็กที่ต่างกันระหว่างกลุ่มพร้อมน้อย พร้อมปานกลาง และพร้อมมาก ทำให้ผลการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. เด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย มีความคิดเห็นทั้งชอบและไม่ชอบกับการทำงานประสาทสัมผัส แต่เด็กสามารถทำงานได้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของตนเอง และเด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหารที่ดีขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรีที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย สามารถแสดงการอภิปรายผลได้ประเด็นต่าง ๆ ตามข้อค้นพบจากการวิจัยดังนี้

1. เด็กปฐมวัยทุกคนที่ได้เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้พบได้จากการเพิ่มขึ้นของผลของคะแนนการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน พบว่าระดับความพร้อมของเด็กที่ต่างกันระหว่างกลุ่มพร้อมน้อย พร้อมปานกลาง และพร้อมมาก ทำให้ผลการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี กลุ่มพร้อมน้อยมีผลของการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารที่ดีขึ้นมากกว่ากลุ่มพร้อมปานกลางและพร้อมมาก เพราะเด็กได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารโดยใช้สื่อประสาทสัมผัสอย่างมั่นคงและต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ จึงทำให้ทักษะการคิดเชิงบริหารในเด็กกลุ่มพร้อมน้อยได้รับการพัฒนามากขึ้นกว่ากลุ่มพร้อมปานกลางและพร้อมมาก สำหรับในกลุ่มพร้อมปานกลางและพร้อมมาก เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้มากกว่าเด็กในกลุ่มพร้อมน้อย เมื่อได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารโดยใช้สื่อประสาทสัมผัสอย่างมั่นคงและต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ จึงมีความมั่นคงในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารมากกว่ากลุ่มพร้อมน้อย อภิปรายผลได้ว่า อาจเป็น

เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรนิത്യ คุ่มครอง (2561) ซึ่งวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดการประสบการณ์ตามรูปแบบมอนเตสซอรี ผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ค่า Sig. (2-tailed) มีค่า 0.003 แสดงว่าคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า การสอนเด็กปฐมวัยโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนา ด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร ด้วยเหตุผลอันเนื่องมาจากหลักการของรูปแบบมอนเตสซอรี ดังนี้ 1) การจัดการเรียน การสอนที่เน้นให้เด็กลงมือทำด้วยตนเอง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ มือ ตา หู จมูก ปาก และ ลิ้น ซึ่งจะช่วย พัฒนาทักษะในการเรียน การคิด และช่วยให้เกิดความจำระยะยาวได้ ดังที่ Pikkert และ Foster (1996) และ Friedenber และ Silverman (2006) กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการคิด ความจำ และความเข้าใจในการ เรียนรู้นั้น เด็กจะต้องได้รับโอกาสในการเรียนรู้ในวิธีที่หลากหลาย 2) การเรียนรู้โดยการเปิดโอกาสให้คิดด้วย ตนเอง จะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านความคิดและสติปัญญา ดังที่ Tishman, Perkin และ Jay (1995) เสนอแนะว่า การพัฒนาความสามารถในการคิดของเด็ก คือ การทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คิด วางแผน และมีแนว คำถามแบบปลายเปิด และ 3) เด็กจะสนใจเรียนและทำกิจกรรม ในเรื่องที่ตนเองชื่นชอบ และมีสภาพแวดล้อมที่ สนุกสนาน ผ่อนคลาย ไม่กดดัน ดังที่ Pollad (1996) ได้กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนส่งผลต่อความสามารถใน การเรียนของเด็ก คือ บรรยากาศที่ดี สภาพอารมณ์ที่ดี และการยอมรับในตนเอง

2. เด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมมาก พร้อมปานกลาง และพร้อมน้อย มีความคิดเห็นทั้งชอบและไม่ชอบกับ การทำงานประสาทสัมผัส จากการสัมภาษณ์พบว่า เหตุผลที่เด็กไม่ชอบทำงานประสาทสัมผัส เพราะไม่สนุก ต้อง เดินเยาะ เมื่อย ต้องควบคุมตนเองและใช้ความอดทนสูงในการทำงานจนกว่าจะเสร็จ แต่เด็กสามารถทำงานได้เพื่อ พัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของตนเอง และเด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหารที่ดีขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ ประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี อภิปรายผลได้ว่า อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ ประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ทำให้เด็กได้รับโอกาสในการลงมือทำและเรียนรู้จากการปฏิบัติ ด้วยตนเอง จึงทำให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุภาวดี หาญเมธี (2561) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและของเล่นที่เด็กในลงมือทำด้วยตนเองนั้น เด็กจะได้เรียนรู้ผ่านการ เล่น เล่นอย่างมีความสุขและมีความหมาย จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เพราะในขณะที่เด็กได้ลงมือทำ เด็กจะนำ ประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ มีการกำหนดเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ทุกกิจกรรมที่เด็กได้เล่นหรือลงมือทำด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบ ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง โดยเรียนรู้จาก ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กได้คิดเอง วางแผนเอง และช่วยทำให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารที่ เพิ่มขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอร์รี่ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้ผ่านการรับรองโครงการวิจัย โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต เอกสารรับรองเลขที่ COA. No. RSUERB2022-082 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชิตชไม วิสตุกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ และเสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ คอยให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. จินตวีร์ คล้ายสังข์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิภาพร สุกุลวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

เกี่ยวกับผู้เขียน

ปัทม์ชนิตช์ จงแยมเหมือน: นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.ชิตชไม วิสตุกุล: อาจารย์ประจำ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลรัตน์ คนองเดช, สุนิศา ธรรมบัญชา, อาทิตยา วงศ์มณี, เสาวลักษณ์ สมวงษ์, และนพพร แซ่เลื่อง. (2563). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและของเล่นที่มีทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.
- จุฬินทิพา นพคุณ. (2561). การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัยผ่านการสอนแบบมอนเตสซอร์รี่. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 16(1), 75-90.
- จุฬินทิพา นพคุณ. (2562). ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัยผ่านการสอนแบบมอนเตสซอร์รี่ในกิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ชีวิต. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 30(2), 1-13.
- นวลจันทร์ จุฑากัญติกุล, ปันตดา ธนเศรษฐกร, และอรพินท์ เลิศอวีศดาตระกูล. (2560). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัทธนิตย์ คุ่มครอง (2561). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดการประสบการณ์ตามรูปแบบมอนเตสซอร์รี่ (Montessori)*. วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562*. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2020/10/1.-พรบ.-การพัฒนาเด็กปฐมวัย.pdf>
- วีระชาติ กิเลนทอง. (2560). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/2559 ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย*. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กรุงเทพฯ
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2558). *ปฐมวัย : ลงทุนอย่างไรให้คุ้มค่า*. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/27887>
- สุภาวดี หาญเมธี.(2560). EFทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จ (Executive Functions). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987) จำกัด.

อภิรักษ์ ตาแม่กั้ง. (2562). *ผลของโปรแกรม I AM TAP ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, V., Levin, H. S., & Jacobs, R. (2002). *Executive functions after frontal lobe injury: A developmental perspective*. Oxford University Press.

Baddeley, A. (1998). "The central executive: a concept and some misconceptions." *Journal of the International Neuropsychological Society*, 4(5), 523-526.

Blair, C., & Razza, R. P. (2007). Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child Development*, 78(2), 647-663.

Casey, B. J., Tottenham, N., Liston, C., & Durston, S. (2005). Imaging the developing brain: What have we learned about cognitive development. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(3), 104-110.

Center on the Developing Child at Harvard University. (2014). *Enhancing and practicing executive function skills with children from infancy to adolescence*. <https://developingchild.harvard.edu/science/key-concepts/executive-function>

Diamond, A. (2013). Executive functions. *Annual Review of Psychology*, 64(1), 135-168.

Diamond, A. (2014). Want to Optimize Executive Functions and Academic Outcomes? Simple, Just Nourish the Human Spirit. *Minnesota Symposia on Child Psychology*, 37(1), 205-232.

Friedenberg, J., & Silverman, G. (2006). *Cognitive Science: An introduction to the study of mind*. Sage Publications.

McClelland, M. M., Cameron, C. E., Duncan, R., Bowles, R. P., Acock, A. C., Miao, A., & Pratt, M. E. (2014). Predictors of early growth in academic achievement: The head-toes-knees-shoulders task. *Frontiers in Psychology*, 5(1), 599 (1- 14).

Meltzer, L. (2007). *Executive functions in education: from theory to practice*. The Guilford Press.

Moffitt, T. E., Arseneault, L., Belsky, D. W., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H. L., Houts, R., Poulton, R., Roberts, B. W., Ross, S., Sears, M. R., Thomson, W., & Caspi, A. (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 108(7), 2693-2698.

Pikkert, J. J. J., & Foster, L. (1996). Critical thinking skills among third year Indonesian English students. *Regional Language Centre Journal*, 27(2), 56-64.

Pollard, A. (1996). *Reflective teaching*. New York University Press.

Tishman, S., Perkins, D. N., & Jay, E. (1995). *The thinking classroom: Learning and teaching in a culture of thinking*. Allyn and Bacon.

- Thorell, L. B., Lindqvist, S., Nutley, S. B., Bohlin, G., & Klingberg, T. (2009). Training and transfer effects of executive functions in preschool children. *Developmental Science*, 12(1), 106-113.
- Willoughby, M. T., Magnus, B., Vernon-Feagans, L., & Blair, C. B. (2017). Developmental delays in executive function from 3 to 5 years of age predict kindergarten academic readiness. *Journal of Learning Disabilities*, 50(4), 359-372.

Honest
สัตย์

U

ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2565

Universal
สากล

25650

Neat
เรียบร้อย

M A N

dest
จุดหมาย

Enthusiastic
กระตือรือร้น

Appreciative
ซาบซึ้งใน

Sophisticated
วิไล

I E S